Luk
Jisas nukan män Eposek Luk nukas jer wewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 30 orip manonuk, Luk nukas kon ämän jer wewon. Luk ko dokta, kos roasiret sip orip jekwariäwon. Ko Jura ro wa, ko Krik ro. Ko Jisas kon amukus aparau wa, utianik, ko Jisas nukan tamariäwon roat pak erek ariewon, okon, kon ämän äpu mowon. Ko Krik roasiret jer we marowon. Luk nukas keser awarowon, "Jisas ko ika ro senek kos omnokou pakan roasiret erekapu mesin wous meianik, akan onok aru pakan imwaraun kowon."

Buk Aposel kiro nais Luk nukasar jer wewon.

Okoro puk tainoraun ämän

1:1-4 Luk nukas kon ämän onoktorowon.
1:5–2:52 Jisas owose pewon.
3:1-20 An jomariäu ro, Jon nukan sarau.
3:21–4:13 Jon nukas Jisas an jomuronuk, Satan nukas koianik, Jisas ate aparwon.
4:15–9:50 Jisas ko Galili provins opok Anut nukan ämän roasiret tamarowon.
9:5–19:27 Jisas ko Galili provins utomoi, Jerusalem näu mena potowon.
19:28–23:56 Jisas ko Jerusalem näu mena kon sarau pataraun tonowon.
24:1-53 Jisas ko meiemara, ätäi siräiewon. Kon tamariäwon roat ak ko apar rauna rauna, ko

ätäi omar oik tonowon.

1 Tiofilus,
na Anut nukan wonas meieäum ro. Meten
roat näunäu akas meter Jisas nukas onok ätär
mukowon. Kiro jer wein.
2 Meter karauk roat akas kiro onok aparianik,
äiein jer wein. Keseria, is nais erek kiro ämän
roianik, na jer we musom.
3 Is Luk, meter is kesekur kiro ämän onok
rowaun totwaraun arimin, is erekapu roumoi,
jer we musom.
4 Keseria, na äpu mo, kiro ämän na ätär
musom kiro epar senes.
5 Kiro ses opok Herot ko Juda omsau
kameäwon ro näwäu, kiro opok kar ro ko Anut
kamuk raiäwon ro* kon enip Sekaraia, kon waun
enip Elisabet, ko nais Anut kamuk raiäin roat
akan kinjaunaka.
6 Kiro ro kon wau ori au Anut nukan amuk
opok eposek raianik, kon ämän erekapu tain-
oriäir au onok aru wäpik.
7 Utianik, au mokoi wäpik, owon, Elisabet ko
mokoi wa miäwon. Keseria, Elisabet Sekaraia ori
au koiam senes sareirin.
8 Kar omre opok Sekaraia kon sarau maun ses
penuk, ko Anut jou muraun tup owa tone Anut
nukan amuk opok sarau me rawon.
9 Anut kamuk raiäin roat akan onok kesek,
ak aiauk sipiräieanik, Sekaraia nukas Anut osap
nuriäi ou näwäu* owa sarau mau tonowon.
Keseria, osap sou eposek orip makaun ko nurin.
10 Kiro ses opok, Sekaraia ko Anut nukan osap
sou eposek makaun opok, roasiret sosop ak kasik

tai raianik, ak Anut auri rain. Ko Anut nukan
owa jou muraun tononuk,

11 Anut nukan sarau eitek* ko siakup pemara,
ipou näu kaima epit sou eposek pe rawon opokas
pe tai rawon.
12 Sekaraia ko Anut nukan sarau eitek apari-
anik, karkairmara, iminewon.
13 Anut nukan sarau eitekus auruwon, “Na wa
iminäu. Anut nan ämän aurumon rowon. Okon,
nan wat Elisabet ko kar mokoi owai. Na kon enip
Jon mam.
14 Kiro mokoi penuk, naka pak karauk roat
asiret näunäu sosop ak woiaka ereraiei. Akan
woiaka näu saräiei.
15 Ko Anut nukan amuk opok ro näwäu rawai.
Ko an wain pak, an sakau pak wa jai. Ko anak
wou uru raunuk, Anut nukan Osou Näu kiro
mokoi pak orip orip rawai.
16 Kos Israel* roasiret sosop akan woiaka
piririanik, ätäi akan Anut Näwäu siakup imware
potai.
17 Ko Näwäu amukup amke potai. Ko ro sakau
orip Elaija senek rawai. Kos mokoit pak akan
momonakat pak ätäi erek turur marai. Kos
roasiret akan ronkat aru miäi ätäi ronkat eposek
pirir marai. Kos Näwäu nukan roasiret jekur
marai.”
18 Sekaraia nukas Anut nukan sarau eitek ätäi
auruwon, “Kiro onok epar penuk, is owose äpu
mau? Is koiam senes saremin, isan asir nais
emas senes sarewon, kiro onok owose päi?”

19 Anut nukan sarau eitekus auruwon, “Is
Gabriel. Is Anut nukan amuk opok tai raiäim.

Is Anut nukasar äsimoirnuk, kiro ämän eposek
aisau koimin.
20 Utianik, na isan ämän tainorau utomoi,
na kiro onok keserum, okon, kiro paip musom
penuk, na wa aräm, on utup sare rawam."
21 Anut jou muraun owa ko kesernuk kesernuk,
roasiret ak kasik raianik, Sekaraia owo sarau
mora rai ronkat sosop oin.
22 Ko ätäi kasik nemara, ko aräu senek wa.
Kesernuk, roasiret ak äpu moin ko tup owa kar
onok penuk, aparwon. Ko are marau senek
wa, okon, ko owo ämän awaraun ipousar ätär
maronuk, aparin.
23 Sekaraia, kon sarau miäwon ses manonuk,
ko kon mena manowon.
24 Rai rai, kon wau Elisabet amaiwo saremara,
ko keir 5 orip kon mena ute manau wa.
25 Kos äiewon, "Rusapai, Anut nukas sareiro-
mara, ko isan memes jäkäi murowon."

Anut nukan sarau eitekus Maria ko Jisas owaun auruwon.

26 Elisabet ko amaiwo raunuk raunuk, keir 6
orip Anut nukas ätäi kon sarau eitek Gabriel,
Galili provins kar mena enip Nasaret mena
äsimornuk, potowon.
27 Anut nukan sarau eitekus kar asir makun,
kon enip Maria, aparaun äsimornuk, potowon.
Maria ko kar ro, enip Josep, owaun sare murin.
Josep ko Devit nukan askanai pakan.
28 Anut nukan sarau eitek ko kiro asir Maria
siakup pemara, auruwon, "Pere, Maria, Anut na
pak rau. Anut nakanun wou eposek sarewon."
29 Maria kiro ämän roumara, karkairianik,
ronkat sosop owon.

30 Anut nukan sarau eitekus ätäi auruwon,
“Maria, na wa iminäu. Anut na pak rau.
31 Na tawa amaiwo sarianik, kar mokoi an
jowam. Kiro mokoin enip Jisas mam.
32 Ko ro näwäu sarianik, Anut kämioik rau
nukan mokoi rawai. Anut nukas ko roasiret
kamwaraun äsimorai. Kon askanai Devit rawon
senek rawai.
33 Ko Jekob nukan kinjaukut kamwaraun ro
näwäu orip orip rawai. Kon roasiret wa ut-
warai.”
34 Maria nukas ätäi Anut nukan sarau eitek
auruwon, “Is kar ro pak ninau wa, okon, kiro
onok owose is opok päi?”
35 Anut nukan sarau eitekus Maria ätäi auru-
won, “Anut nukan Osou na opok kowai. Anut
nukan sakau na opok rawai. Keseria, kiro mokoi
Anut nukan Mokoi äiäiei.
36 Maria, meter nan epaut Elisabet ko emas
mowon mokoi wa owai äiein, ko rusapai amaiwo
rau. Kon keir 6 orip manowon.
37 Owo onok Anut nukas keseraun ko keserai.”
38 Maria nukas ätäi Anut nukan sarau eitek
auruwon, “Is Anut nukan sarau asir, kiro osap
nas äiem senek is opok päura.”

Maria ko Elisabet aparau potowon.

39 Keseria, Anut nukan sarau eitekus Maria
ute manowon. Kiro ses opok, Maria siräianik,
Elisabet aparaun Judia provins omtorou opok
kon epauk aparau potowon.
40 Maria ko Sekaraia nukan owa tonomara,
Elisabet auruwon, “Pere.”
41-42 Elisabet ko Maria nukas ‘Pere’ aurnuk,
kiro mokoi kon wou uru rawon karkairianik,

siräiewon. Anut nukan Osou Näu Elisabet opok
ok penuk, Elisabet ko Anut jou murianik, Maria
auruwon, “Na asir sakau orip, nas asiret erekapu
okoro omsau pakan na karar enmat jou kämioik
musaiei. Na kiro mokoi an jowam eposek rawai.
43 Owon, kiro onok eposek is opok peu? Isan
Näwäu nukan anak ko is rawa kou.
44 Is nas ‘Pere.’ airota, isan mokoi woi uru rau
karkairianik, wou erermara, siräiewon.
45 Na asir nan won epar senes sarewon, okon,
nan won ereram. Anut nukasar aisowon siar
nan won epar senes saräi.”

Maria nukas Anut jou muruwon.

46 Maria nukas Anut jou murumara, äiewon,
“Is totom orip erekapu Näwäu jou murim.
47 Isan woi näu sareu, owon, Anut nukas is
sareiromara, imäirou.
48 Is, kon sarau asir enim näwäu wäpik,
rusapai is kämioik murou. Rusapai pote tawa
pak roasiret erekapu okoro omnokou pakan
äiäiei, kiro asir kon wou erer rau.
49 Owon, kiro onok näwäu Anut sakau orip
nukasar keserwon. Anut nukan enip eposek.
50 Meteran roasiret pak rusapaian roasiret pak
ak Anut jou muraiei, kon wouti ak pak rawai.
51 Kon sakau näwäus kiro roat akan enmaka
jou miäi, kos akan enmaka tonoi marai. Kiro
roat akan enmak kämioik miäi, ak utwaronuk,
sepuk sepuk manaiei.
52 Anut nukas kamwareäi roat näunäu akan
taneäi sia pakan oi kurwaronuk, nona, kos ätäi
roat enmaka wäpik sarwareanik, akan enmaka
oik mareanik, omoi eposek opok marai.

53 Anut nukas sou rai roat o eposek arai. Ko
roat osap sosop orip äsimwaronuk, erar maneäi.
54 Meter Anut nukas iken askanai opok paip
marowon. Kos Apraham kon kinjaukut pak
äiewon ak sarwaram. Keseria, ko ik Israel kon
sarau roasiret sareikowon.
55 Ko ik Israel roasiret meter iken askanai
Apraham pak kon tupsiu pak paip marowon
rusapai kon wou eposek momara kou." Maria
keser äiewon.
56 Maria ko keir 3 orip Elisabet pak rawonus,
ätäi nukan mena manowon.

Elisabet nukas Jon an jowon.

57 Elisabet ko an jowaun ses kounuk, ko mokoi
an jowon.
58 Kon menan roasiret pak kon tupsiu pak ak
kiro ämän roumana, ak poteanik, ko pak woiaka
erermoi, nepipirin. Owon, Anut nukas wou
eposek sare muruwon.
59 Israel akan onok, mokoi omre 8 orip utonuk,
kon enip kerau patiriäin*. Kiro mokoi omre 8
orip utomoi, kon enip kerau patiraun kon tupsiu
pak erek imäi tup owa tonoin. Kiro ses opok, kon
tupsiu akas momokun enip Sekaraias tunaror
maurin.
60 Kon anakus ätäi awarowon, "Kiro wa. Kon
enip Jon."
61 Kon tupsiu akas ätäi Elisabet aurin, "Nan kar
tupsiu enip Jon rawau wa."
62 Kon tupsiu akas ätäi kon momok totorin, ko
ok utup aräu senek wa, okon, kon tupsiu akas
kon mokoi enip maun ipiakas ätär murin.

63 Sekaraia nukas kon ipous pepa opok jer
wäun awaronuk, kar pepa oi nuruna, oumara,
jer keser wewon, ‘Kon enip Jon’. Roasiret ak kiro
enip aparmana, ak karkairin.
64 Kiro ses opok Sekaraia ko ok utup rawon, ko
ätäi arewon. Ko nepipirianik, Anut nukan enip
jou muruwon.
65 Kon om jaukut ko siakup raiäin kiro
ämän erekapu roumoi, ak iminemoi, kiro
ämän erekapu Judia provins omtorou opok jou
manowon.
66 Roasiret ak kiro ämän roumoi, karauk tot-
waroin, “Kiro mokoi tawa ko owo sarau mai?
Kiro mokoi Anut nukan ronkat pak kon sakau
näwäu ko pak rau.”

Sekaraia ko nepipirmara, Anut jou muruwon.

67 Jon nukan momok, Sekaraia ko Anut nukan
Osou Näu kon wou uru raunuk, ko Anut nukan
enip keser jou muruwon,
68 “Ik Israel akan Anut Näwäu nukan enip jou
murau. Kos koianik, ik kon roasiret sareikeanik,
ätäi kau mukowon.
69 Kos kon sarau ro Devit nukan tupsiu pakan
kar ro ik ätäi kau mukaun äsimornuk, kowon.
70 Meter Anut nukas kon ämän roianik, ariain
roat* akan oiaksau pakas äiewon.
71 Ko äiewon, kos iken iwäinokot pak karauk
roat ik aru mukiäi pakan ätäi imäikai.
72 Kos äiewon, ko iken kinjaunokot eposek
kamwareanik, sarwarmara, kon paip meter
mowon ronkateu.
73 Ko iken asanok Apraham epar senes auru-
won. Kiro ämän rusapai ik opok epar peu.

74 Ik ko iken iwäinokot akan ipiakapan
imäikai. Ik wa iminäu, ik Anut nukan sarau wa
utau.
75 Keseria, ik omnokou opok raia, ik kon
amukup orip orip kon sarau eposek tuku tainori
mam.
76 Na, isan mokoi, tawa nan enmat Anut
kämioik rau nukan ämän roianik, ariäu ro senek
aisaiei. Na Näwäu nukan apu sare murianik,
amke potam.
77 Na roasiret ätär marota, ak äpu maiei, kos
akan onok aru jäkäi maromoi, ak ätäi imwarai.
78 Iken Anut Näwäu ko ikenun wous meieanik,
ko keserai. Ko omar oikan om merek ik opok
äsimorai. Kiro merekus ik ätäi imäikai.
79 Kiro merekus roat pututu rai pak meiäuri
pak merek kurwarai. Kon wou eposek sareanik,
apu ätär mukai.”
80 Kiro mokoi Anut nukan sakau orip urek
sarewon. Ko ro wäpik mena pote rawon. Rai
rai, Israel roasiret akan amiakap pemara, Anut
nukan ämän tamarowon.

2

Maria nukas Jisas an jowon.

1 Kiro ses Elisabet ko Jon an jowon opok, kar ro
näwäu Sisa-Okastas ko kiro ses opok kiro omsau
pakan roasiret erekapu enmaka owaraun ämän
surmarowon.
2 Kiro mena kar ro kon enip Sairinias ko Siria
provins kameäwon.
3 Roasiret erekapu akan askanai pewon opok
ak karar karar akan enmaka buk opok wäun
potoin.

4 Josep ko Nasaret menas siräimara, Galili
provins pakas pote Betlehem mena, Juda provins
opok potowon. Ko Devit nukan askanai, okon, ko
kiro opok kon enip wäun potowon.
5 Josep ko kon wau Maria owaun sare murin
amaiwo orip, enip erek wäun imäi potowon.
6 Pote Betlehem mena rauna rauna, Maria ko
an jowaun ses pewon.
7 Maria kon kaman mokoi an jowon. Omjos
kururur momara, bulmakau akan o jeäin maro
uru nini mowon. Kiro mena kar ou waru erar
rawau wa, om erekapu oi kurein. Owon, roasiret
kiro mena enmak wäu potoin akas om erekapu
oi kurein.

Anut nukan sarau eitek nukas sipsip kamwareäin roat awaroin.

8 Kiro om ses opok, kiro mena kasakup karauk
sipsip kamwareäin roat ak kiro pututu akan
sipsip kamware ninoin.
9 Anut nukan sarau eitek ak siarakap penuk,
Anut nukan arou näwäu kiro roat opiakap merek
kurwarowon. Kiro roat akas kiro arou näwäu
apari iminein.
10 Anut nukan sarau eitekus awarowon, “Ak
wa iminäu, owon, is ak ämän eposek ak rawa
oi koim. Okoro ämän mesin roasiret erekapu
nepipiraiei.
11 Rusapai pututu akan askanai Devit nukan
mena, kar ro ak sarwaraun an jowon. Ko Krais*
Näwäu.
12 Ak kiro onok äpu maiei. Ak potoinai, kiro
mokoi kon anakus bulmakau o jeäin maro opok

nini momoi, omjos kururur mowon rau, ak pote
aparwe.”
13-14 Keser arenuk arenuk, omar oikan Anut
nukan sarau eitek sosop pemana, Anut nukan
enip jou mianik, sir wein. Ak keser sir wein,
“Anut ko sakau orip, ko omar oik rau. Omnokou
pakan roasiret ak onok eposek mona, Anut
nukan wou eposek sareu, akan woiaka päurar
rawaiei.”
15 Kiro Anut nukan sarau eitek manona, sipsip
kamwareäi roat aka aka arein, “Kir, ik Betlehem
mena potea, ik kiro osap pewon Anut nukas
aikowon pote aparau.”
16 Keseria, sipsip kamwareäin roat akas kurte
poteanik, Maria kon komu Josep ori pote tarwa-
tianik, kiro mokoi bulmakau akan maro uru nini
rawon aparin.
17 Sipsip kamwareäin roat kiro mokoi apari-
anik, kon momok anak ori Anut nukan sarau
eitekus ämän awarowon siar kiro ämän erekapu
awatoin.
18 Roat kiro opok rain kiro ämän roianik,
karkairin.
19 Maria ko kiro ämän roianik, kon wou uru
erekapu me rawon.
20 Keseria, sipsip kamwareäi roat ätäi akan
mena poteanik, Anut jou murianik, sir wein.
Owon, ak akan amiakas kiro mokoi aparin, Anut
nukan sarau eitekus awarowon siar keseriar
pote aparin.

Mokoi enip Jisas moin.

21 Omre 8 orip utonuk, kiro mokoin enip kerau
patirianik, kon enip Jisas moin. Kiro enip meter

Anut nukan sarau eitekus Maria amaiwo saräu
wa opok kiro enip mowon.

Maria Josep ori Jisas tup owa imäi tonoirin.

22 Maria Josep ori omre 40 orip manonuk,
anak ko mokoi pak ätäi eposek saräun, Anut
nukan owa tonoirin. Owon, meter Moses
nukas äiewon, 'Aninakat, momonakat akas akan
mokoit Anut nukan amuk opok imware pote
Anut nuraiei.'
23 Kiro Anut nukan sintore ämän opok rau.
'Kiro mokoit urektapau ak amke naiei, kiro
mokoit ak Anut Näwäu nuruwe.' *Kisim Bek 2,*
12
24 Au Anut jou muraun ai manap oirori sintore
ämänis äiewon siar oi tonoirin. *Wok Pris 12:8*

Simeon nukas tup ou näwäu uru Jisas
aparwon.

25 Kiro ses opok kar ro Jerusalem mena rawon.
Kon enip Simeon. Ko Anut nukan amukup
ro eposek raiäwon. Ko orip orip Anut jou
muriäwon ro. Ko kar ro Israel roasiret ätäi
imwarau kowaun kume rawon. Anut nukan
Osou Näus Simeon pak rawon.
26 Anut nukan Osou Näus Simeon auruwon,
"Na kurte wa meiäm. Na kiro ro Näwäu nukas
äsimorai, kon enip Krais aparmata, epar na
meiäm."
27 Keseria, Anut nukan Osous kiro ro
äsimornuk, tup owa tonowon. Jisas nukan
momok anak ori awan mokoi imäianik, tup
owa meter akan asanakat akas keseriäin senek
keseraun tonoin.
28-29 Simeon nukas Jisas Maria ipokupan
imäumara, Anut nukan enip kämioik keser jou

muruwon. Ko äiewon, “Näwäu, rusapai nan
sarau ro utota, päurar meiaura. Isan woi äiäurar
rawai. Meter na is paip muromon, rusapai epar
peu.
30 Isan amias nas ik imäikaun paip momon
pewon aparim.
31 Na okoro roasiret amiakap okoro paip jekur
maromon aparim.
32 Kiro mokoinak kos kon arou kar omsau
pakan roat opok arou marai. Kos nan Israel
roasiret akan enmaka jou näwäu marai.”

33 Josep Maria ori au Simeon nukas ämän
awatowon roianik, au karkairianik, ronkat sosop
oirin.
34 Simeon nukas jekur rawaun ämän awaro-
mara, Jisas nukan anak Maria keser auruwon,
“Na rou, okoro mokoi ko Israel roasiret sosop
akas kon ämän wa tainoraiei, akas ko aru
muraiei. Karauk roasiret sosop akas kon ämän
tainoraiei, kos ak ätäi imwarai. Kiro Anut nukas
taku mowon roasiret akas kon enip opok ämän
aru muraiei.
35 Keseria, roasiret akan ronkat amop päi.
Tawa na wonti mianik, kiro kar siräp senekus
nan waunauk patirai.”

Ana ko mokoi Jisas tup owa aparwon.

36 Kiro ses opok, Anut nukan ämän roianik,
ariäwon asir kar, ko kiro tup owa raiäwon. Kon
enip Ana. Ko kar ro kon enip Panuel nukan
asinak, ko Asa nukan kinjauk. Ko emas sarewon.
Meter ko ro owon opok, woisan 7 orip kon komu
ori rairin.

37 Rai, rai, kon komu meiewon, ko ro wäpik
erar rawon. Kon woisan 84 orip. Ko tup ou
näwäu opok Anut jou muraun wa utiäu, ko orip
orip toneäu. Ko o utomara, Anut auri raiäu. Ko
Anut nukan sarau pututu sankeu orip miäu.
38 Kiro ses opok, ko Anut jou murau pewon.
Kos Jerusalem menan roasiret tururin opok kiro
mokoin ämän ätäi roasiret imwaraun kiro kame
rain awarowon.

Josep Maria ori Nasaret mena potoin.

39 Ak kiro onok Anut nukan sintore ämänis
äiewon erekapu keseria, ätäi Galili provins,
Nasaret mena potoin.
40 Jisas ko sakau orip ko näwäu saremara, kon
ronkat sosop orip. Anut nukas kon wou näu orip
ko orip orip isanarwon.

Mokoi Jisas Anut jou muriäin tup owa tonowon.

41 Jisas nukan momok anak ori woisan karar
karar opok, Jerusalem mena kar tup enip Pa-
sowa*, kiro jou muraun maneäir.
42 Jisas kon woisan 12 orip sarenuk, kon
momok anak ori au tup aparaun maneäirin siar
Jerusalem mena erek manoin.
43 Kiro tup enip Pasowa. Kiro tup patarianik,
ak ätäi Nasaret mena koin. Jisas ko mokoi
tenemai. Ko Jerusalem mena rawon. Kon
momok anak ori au Jisas tup owa rau au äpu
wa.
44 Awan ronkat kesek Jisas ko karauk roasiret
pak potou rai, ute manoin. Kiro omre potoin
opok, au Jisas tararau wa. Keseria, momok anak

ori au poteanik, Jisas nukan kas jaukut rawa itane potoirin.
45 Au Jisas itaneirin, itaneirin. Aparau warnuk, ätäi Jerusalem mena itanäu manoirin.
46 Au ko itane pote, omre 3 opok, au ko Anut nukan osap nuriäin ou näwäu owa pote rawon apariri n. Ko sintore ämän tamareäi roat* näunäu pak kamuk tane rawon. Ko pote tane rai kiro roat arena, roi rai, kos ätäi ämän totware rawon.
47 Kiro roat kon ämän roumana, ak karkairin. Kon onok eposek, okon, kos ämän ätäi awarowon.
48 Kon momok anak ori au ko tup owa rawon pote aparianik, karkairirin. Anakus kon mokoi auruwon, “Isan mokoi, na owon iu kiro onok keseitom? Iu momon ori nanun woiok usuäu sareu, iu na itaneise omre rumukur orip orip ari ramurin.”
49 Jisas nukas ätäi awatowon, “Au owon is itaneire arieir? Au äpu wa, is isan monian owa raim”
50 Utianik, au kiro ämän onoktapau kos awatowon au äpu wa.
51 Keseria, ko ätäi kon momok anak ori Nasaret mena tainwate potowon. Momok anak ories Jisas owo sarau ämän auriair erekapu tainoriäu. Kon anakus kiro ämän erekapu kon wou uru me rawon.
52 Jisas ko ronkat eposek orip näwäu sarewon. Anut pak roasiret pak ak ko aparianik, ak woiaka kurein.

3

An jomareäwon ro, Jon ko Anut nukan ämän roasiret marowon.

1 Kiro ses opok, omsau pakan ro näwäu
Sisa-Taibirias ko kiro omnokou woisan 15 orip
kameäwon. Pontias-Pailot ko Judia provins
kamwareäu ro. Herot ko Galili provins
kamwareäu ro, kon awak Filip ko Ituria pak
Trakonitis provins pak kameäu ro. Laisenias ko
Abilena provins kameäu ro.
2 Annas Kaiapas ori, au Anut kamuk raiäirin
roat ori näunäu senes. Kiro ses opok, Jon,
Sekaraia nukan mokoi ro wäpik mena om puru
opok raunuk, Anut nukan ämän ko opok kowon.
3 Keseria, Jon nukas Jordan An kasakup kiro
omnokou opok erekapu pote arianik, Anut
nukan ämän roasiret mareanik, awarowon,
"Akan woiaka pirirnai, akan onok aru
sumkäineinai, kouna, isas an jomaroita, Anut
nukas akan onok aru jäkäi marai."
4 Okoro ämän meter kar ro Anut nukan ämän
roianik, areawon ro Aisaia nukas kon buk opok
keser jer wewon,

"Kar ro, ko ro wäpik mena om puru opok
urwera. 'Näwäu nukan apu jekur sare muruwe.
Kon apu tuku muruwe.
5 Kiro omtorou rau erekapu jekur om wäiei.
Kiro apu mänine rau, tuku sarewe.
6 Roasiret ak äpu maiei, kiro Anut nukas
akan onok aru jäkäi mareanik, imäikaun kowai,
aparaiei.' " *Aisaia 40:3-5*
7 Keseria, roasiret sosop Jon nukas an joma-
raun* kouna, Jon nukas awarowon, "Ak män
nukan tupsiu senek, akan onok aru senes. Anut

ak akwaraun kowai ses opok, ak owose imine
manaiei?
8 Ak akan onok aru sumkäineinai, akan
woiaka pirirwe. Kiro karauk roat äpu maiei
akan onok aru pakan ätäi piririn. Ak akan
ronkat keser wa oumoi, äiäu, ‘Apraham ko iken
askanai. Keseria, Anut nukas ik sareikonuk, ik
eposek rawam.’ Anut ko okoro aiauk rusapai
oumara, Apraham nukan kinjaukut ate maun
itok.
9 Anut nukan ipous man ateanik, am rurukup
me rau. Kar am nemauk näu wa muriäwon,
Anut nukas kiro man oumara, am näu wa
muriäu patirianik, ep unik uru kurenuk, jeräi.”
Jon nukas keser awarowon.

10 Keseria, roasiret akas ätäi totorin, “Ik owose-
moi, eposek saräm?”

11 Jon nukas ätäi awarowon, “Owo roasir ko
omjo oirori orip rawai, kar oianik, kar ro ko
omjo wäpik ro nurai. Inok ro ko o sosop orip,
ko kesekur keserai.”

12 Karauk takis aiauk oiäin roat, ak an joma-
raun koianik, Jon totorin, “Näu ro, ik owosäu?”

13 Jon nukas ätäi awarowon, “Akan
kamwareäu ro nukas aiauk owaun awarowon
siar owe. Ak sätäumoi, roasiret akan aiauk
sosop erar wa päu owau.”

14 Karauk marai roat akas nais pemana, ko
totorin, “Ik owosäu?”

Kos ätäi awarowon, “Ak karauk roat sepur
akwaria, ämän sätwareanik, akan aiauk wa päu
owau. Ak akan sarau pakan aiauk karar owe.”

15 Roasiret akan woiaka uruas ronkat sosop momoi, äiein, “Jon kiro ro ko Krais ra, ko wa ra?”
16 Keseria, Jon nukas roasiret erekapu awarowon, “Is ak epar anas an jomareäim. Kar ro ruris koura, kon sakaus isan sakau itimorai. Is ro eposek wa, okon, is kon isou pakan su oikuräun senek itok wa. Kos ak Anut nukan Osou Näu ep oripas an jomarai.
17 Ko sauwor ipous ate rau, kiro sauworis wit oreanik, oik monuk, uriris kiro wit sinok utarianik, wit näu oianik, kon owa seper mai, sinok apoi oianik, ep wa koseriäu opok makai.”
18 Jon nukas Anut nukan ämän pak karauk ämän eposek sosop roasiret woiaka pirir maraun pak awarowon.

Jon nukas Jisas an jomuruwon.
(Matiu 3:13-17; Mak 1:9-11)

19-22 Roasiret erekapu Jon nukas an jomaronuk, rauna rauna, Jisas ko nais, Jon nukas an jomuruwon. Jisas an jomurumara, ko Anut aurnuk aurnuk, omar im tuewon. Kesermara, omar oikas Anut nukan Osou Näu ai manap senek ko opok koianik, tapakup nowon. Omar oikas kar ron pätu senek äiewon, “Na isakan mokoi senes. Isan woias nanun meieäu. Isan woi nanun näu sareu.”

Herot nukas Jon karapus owa muruwon.

Rai rai, Jon nukas Herot, Galili akan kamwareäwon ro näwäu, roasiret amiakap kerianik, auruwon. Owon, ko kon amakun asir enip Herodias, Filip nukan asir owon, pak karauk onok aru mowon auruwon. Keseria,

Herot nukas kasak pemara, onok aru senes momara, Jon karapus owa kurewon.

Jisas nukan askanai akan enmaka.
(Matiu 1:1-17)

23 Jisas ko woisan 30 orip momara, sarau onoktorowon. Roasiret akan ronkatis äiein Jisas ko Josep nukan mokoi, äiein.
Josep ko Irai nukan mokoi,
24 Irai ko Matat nukan mokoi,
Matat ko Liwai nukan mokoi,
Liwai ko Melki nukan mokoi,
Melki ko Jamoi nukan mokoi,
Jamoi ko Josep nukan mokoi,
25 Josep ko Matatias nukan mokoi,
Matatias ko Emos nukan mokoi,
Emos ko Neam nukan mokoi,
Neam ko Esli nukan mokoi,
Esli ko Nagai nukan mokoi,
26 Nagai ko Meat nukan mokoi,
Meat ko Matatias nukan mokoi,
Matatias ko Semen nukan mokoi,
Semen ko Josek nukan mokoi,
Josek ko Joda nukan mokoi,
27 Joda ko Joanan nukan mokoi,
Joanan ko Resa nukan mokoi,
Resa ko Serubabel nukan mokoi,
Serubabel ko Sealtiel nukan mokoi,
Sealtiel ko Neri nukan mokoi,
28 Neri ko Melki nukan mokoi,
Melki ko Erai nukan mokoi,
Erai ko Kosam nukan mokoi,
Kosam ko Ermaram nukan mokoi,
Ermaram ko Er nukan mokoi,

29 Er ko Josua nukan mokoi,
Josua ko Eliesa nukan mokoi,
Eliesa ko Jorim nukan mokoi,
Jorim ko Matat nukan mokoi,
Matat ko Liwai nukan mokoi,
30 Liwai ko Simeon nukan mokoi,
Simeon ko Juda nukan mokoi,
Juda ko Josep nukan mokoi,
Josep ko Jonam nukan mokoi,
Jonam ko Eliakim nukan mokoi,
31 Eliakim ko Melea nukan mokoi,
Melea ko Mena nukan mokoi,
Mena ko Matata nukan mokoi,
Matata ko Natan nukan mokoi,
Natan ko Devit nukan Mokoi,
32 Devit ko Jesi nukan mokoi,
Jesi ko Obet nukan mokoi,
Obet ko Boas nukan mokoi,
Boas ko Salmon nukan mokoi,
Salmon ko Nason nukan mokoi,
33 Nason ko Aminarap nukan mokoi,
Aminarap ko Atmin nukan mokoi,
Atmin ko Hesron nukan mokoi,
Hesron ko Peres nukan mokoi,
Peres ko Juda nukan mokoi,
34 Juda ko Jekob nukan mokoi,
Jekob ko Aisak nukan mokoi,
Aisak ko Apraham nukan mokoi,
Apraham ko Tira nukan mokoi,
Tira ko Nahor nukan mokoi,
35 Nahor ko Seruk nukan mokoi,
Seruk ko Reu nukan mokoi,
Reu ko Pelek nukan mokoi,
Pelek ko Eber nukan mokoi,

Eber ko Sela nukan mokoi,
36 Sela ko Kenan nukan mokoi,
Kenan ko Arpaksat nukan mokoi,
Arpaksat ko Sem nukan mokoi,
Sem ko Noa nukan mokoi,
Noa ko Lamek nukan mokoi,
37 Lamek ko Metusela nukan mokoi,
Metusela ko Enok nukan mokoi,
Enok ko Jaret nukan mokoi,
Jaret ko Makalalel nukan mokoi,
Makalalel ko Kenan nukan mokoi,
38 Kenan ko Enos nukan mokoi,
Enos ko Set nukan mokoi,
Set ko Adam nukan mokoi,
Adam ko Anut nukan Mokoi.

4

Satan nukas Jisas ate aparwon.

1 Jisas ko Jon nukas an jomurnuk, Jordan
An pakas Osou Näu orip kasakup penuk, Osou
Näus ko ro wäpik mena om puru opok imäi,
manowon.
2 Kiro ro wäpik mena om puru opok, omre 40
orip ko o wäpik rawon raunuk raunuk, Satan
nukas Jisas ate aparwon. Kiro ses opok ko kar
o jau wa. Ko sou näwäu wewon.
3 Satan ko Jisas rawa pemara, auruwon, "Na,
Anut nukan Mokoi raroi, na okoro aiauk aurta,
bret etäunuk, je."
4 Jisas nukas ätäi Satan auruwon, "Anut nukan
ämänis äieu, 'Ro bret karar jeanik, awau wa
rawai.' " *Lo 8:3*
5-7 Keseria, Satan nukas ätäi Jisas imäumara,
omtapau oik imäi toptomara, omnokou erekapu

ätär muria, auruwon, “Na is jou murota, na okoro omnokou pakan sakau pak okoro omnokou pak kiro osap eposek erekapu na isam. Na is jou murota, okoro omnokou Anut nukas is irowon na aparum, rusapai isas kiro erekapu na isam.”

8 Jisas nukas ätäi Satan auruwon, “Anut nukan ämän äieu, ‘Na nan Näwäu karar jou mur. Na Anut nukan sarau karar muram.’ ” *Lo 6:13*

9 Keseria, Satan nukas ätäi Jisas imäiemara, Jerusalem tup ou näwäu kämioik tone momara, auruwon, “Utianik, na Anut nukan Mokoi raroi, nakarar kiro pakas pokitir nopot.

10 Anut nukan ämänis äieu, ‘Anut nukas kon sarau eitek nanun awaronuk, na päurar imäisi ne musaiei.

11 Akas nan ipon karaima karaima atianik, oi ne musaiei. Keserna, kar aiaukus na ison wa wäi.’ ” *Buk Song 91:11-12*

12 Jisas nukas ätäi auruwon, “Ei, Anut nukan ämänis äieu, ‘Na nan Näwäu, Anut wa ate apar.’ ” *Lo 6:16*

13 Keseria, Satan ko Jisas ute manowon. Erekapu ute manau wa, ko tawa Jisas ätäi ate aparaun kame rawon.

Jisas ko Galili provins sarau onoktorowon. (Matiu 4:12-17; Mak 1:14-15)

14 Keseria, Jisas ko Anut nukan Osou sakau näu orip Galili provins ätäi potowon. Roasiret kon sarau mowon ämän arena, erekapu omsau erekapu roin.

15 Ko orip orip roasiret akan tup owa Anut
nukan ämän awareäunuk, roasiret erekapu kon
ämän roianik, Jisas nukan enip jou muriäi.

Nasaret menan roasiret akas Jisas sumkäinein.
(Matiu 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Keseria, Jisas ko meter Nasaret mena ra-
ianik, urek sarewon, sumaun ses tup opok, kon
onok keseriäwon senek, ko tup owa tonowon.
Ko siräianik, Anut nukan ämän roasiret amiakap
ninaräu potowon.
17 Anut nukan ämän roianik, areawon ro
Aisaia nukan buk oi nurin. Kos kiro buk
tupäi moin, uraremara, jer keser rawon ninare
marowon.
18 "Anut nukan osou is pak rau, owon, nukasar
is roasiret aru moin pak saruku roasiret pak
Anut nukan Ämän Eposek awaraun äsimoirnuk,
koimin. Ak karapus raiäin roat ak karapus owa
utoinai, manowe. Ak amiak utup roat ak rusapai
jekur apu aparwe. Anut nukasar is äsimoirnuk,
roat sarau aru me rain ätäi imwaraun, koimin.
19 Kiro ses Anut Näwäu nukas kon roasiret
onok aru pakan imwaraun peu." *Aisaia 61:1-2*
20 Keser ninareanik, ätäi kiro buk tupäimara,
kameäwon ro nurumoi, ko pote tanewon. Kiro
turur rain roasiret erekapu akan amiakas Jisas
karar aparin.
21 Kos awarowon, "Ak rusapai roi rauna, is
okoro ämän ninare marom roi. Kiro ämän
rusapai epar peu."
22 Roasiret ak Jisas oksau pakan ämän eposek
roumoi, kon enip jou murianik, kiro ämän

eposek awarowon, ronkat sosop oin. Keserianik,
aka aka arein, “Kiro mokoi Josep nukan ra?”

23 Jisas nukas ätäi awarowon, “Epar senes,
ak is kiro ämän keser airaiei, ‘Na dokta, na
nakasar ätäi nakan enmatsau jekur mo.’ Ak is
keser airaiei. ‘Kiro onok Kapaneam mena onok
atap atap kesermon senek, kiro ik roumun senek
nakan mena keseriar keser.’
24 Is ak epar senes awarom, roasiret ak
Anut nukan ämän roianik, areawon ro nukan
menanus kon ämän wa roiäi.

25 Ak jekur rowe, meter Israel omsau, Elaija
rawon ses opok, karauk wäimäs asiret sosop
rain. Kiro ses opok woisan 3 orip pak keir 6 orip
pak kar om omar oikas nau wa, kiro ses opok sou
ses näwäu omsau erekapu pewon.
26 Keseria, Anut nukas Elaija kar Israel asir
opok äsimorau wa, ko Elaija kar mena enip
Sarepat, Saidon omsau kiro opok kar wäimäs
asir opok äsimorwon.
27 Keserianik, kiro ses opok Anut nukan ämän
roianik, areawon ro Elaisa rawon opok, Israel
roasiret sosop ak sip repros orip aru marowon
rain, ko kar ro jekur mau wa. Neaman ko karar,
Siria provins pakan ro karar jekur mowon.” Jisas
nukas keser awarowon.

28 Roasiret ak erekapu turur rain, ak kiro ämän
roumana, kasiaka näwäu pewon.
29 Ak siräianik, Jisas suorna, mena kasik kaima
om korosi opok sir naun suor potoin. Kiro mena
kar omtapau siakup imäi potoin. Kiro pakas
suorna, sir naun rai imäi potoin.

30 Ak ko keserna, kos ak unik uruas itimware-
anik, manowon. Ak ko aparin, ko sakau orip,
okon, erar apai rauna, manowon.

Jisas nukas kar ro ko osou aru orip jekurwon.
(Mak 1:21-28)

31 Jisas ko Galili provins Kapaneam mena pote
rawon. Kar tup opok, kiro pakan roasiret Anut
nukan ämän kiro opok mare rawon.
32 Kiro pakan roasiret ak kon ämän roianik,
karkairin. Owon, ko kar ro enip orip senekus
ämän awarnuk, roin.
33-34 Kiro tururiäi owa, kar ro ko osou aru kon
wou uru rawon. Ko kakapar piermara, äiewon,
"Nasaret menan Jisas, na ik owoseikaun koum?
Utianik, na ik aru mukaun koum ra? Is na äpu,
na ro eposek tuku senes Anut nuka pakaima
koumon."
35 Jisas nukas osou aru sakau ämän auruwon,
"Na asornam, kiro ro utoinam, man." Kiro osou
aru kiro ro wou uru rawon, ute manaurmara,
roasiret amiakap kiro ro omnokou opok ämäi
tirmoi, ko aru mau wa, erar ute manowon.
36 Roasiret ak kiro onok keserwon aparmana,
karkairianik, aka aka keser arein, "Kiro owo
ämän? Kiro ro kon sakaus omsau pakan osou
aru sosop sakau ämän awaronuk, ak kon ämän
roumana, roat akan woiaka uru rain utware
manoin."
37 Keseria, Jisas nukan sarau mowon ämän
omsau erekapu manowon.

Jisas nukas roasiret sosop sip orip jek-
warowon.
(Matiu 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Jisas ko roasiret pak akan tururiäi owa rain
utwareanik, kar ro Saimon nukan owa potowon.
Saimon nukan tanau asir ko sip enip sopou orip,
nini rawon. Roasiret ak Jisas kiro asir jekuraun
aurin.
39 Jisas nukas Saimon nukan tanau asir sip orip
nini rawon siakup tone tai raumara, kiro sip
sakau ämän auruwon. Aurnuk, kiro sip kurte
ute manowon. Kiro sip asir utomara manowon,
kiro asir ko siräumara, karauk roat akan o mis
momara, kamware rawon.
40 San nonuk, kiro roat akan jaunakat sip aru
orip Jisas siakup imware kouna, Jisas nukan
ipous sip roat karar karar akan tapiaka opok
maronuk, akan sip aru jekwaronuk, näu sarein.
41 Kiro osou aru ak sip roat sosop opok rain,
ak erekapu ute manoin. Kiro osou aru akas
piormana, äiein, "Epar, na Anut nukan Mokoi."

Jisas nukan sakaus osou aru akan oiaksau utup
sarewon, akas ätäi aurau senek wa. Owon, ak
äpu Jisas ko Anut nukan Mokoi.

Jisas nukas mena atap atap arianik, Anut nukan ämän roasiret erekapu tamareäu.
(Mak 1:35-39)

42 Tapera senes, Jisas rawon mena utomoi, kar
mena ro jejemak wäpik opok potowon. Roasiret
ak ko itanein. Itane pote aparianik, ak ko siakup
potoin. Ak ko tararmana, akas ko utona, manaun
senek wa.
43 Kos ätäi awarowon, "Is karauk mena Anut
nukan ämän pote tamaram. Kiro onokun Anut
nukas is äsimoirnuk, koimin."

44 Keseria, Judia provins erekapu tururiäi owa,
Anut nukan ämän pote tamarowon.

5

Jisas kon tamareäu roat sare marowon.

1 Kar omre opok, Jisas ko Galili An Unik,
(kiro an unik kon kar enip Genesaret) ko kiro
an kasakup tai raunuk, roasiret ak kos Anut
nukan ämän maronuk, rowaun, Jisas sorotorna,
ko keres keres an kasakup potowon.
2 Jisas ko ous oirori kiro an kasakup us nokou
opok rairin aparwon. Kiro ous atak roat aka ous
oikas neanik, akan was oiäin jo an kosor rain.
3 Jisas nukas Saimon nukan ous oik tonomara,
Saimon auruwon, ous an unik opok suornuk,
potaun auruwon. Keserianik, ko kiro ous oikas
tone tanemara, roasiret Anut nukan ämän mare
rawon.
4 Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän mare
rawonus, Saimon auruwon, “Ous an näu kamuk
oi potoinam, nan jaunat pak ätäi was oiäin jo
kureinai, was owaiei.”
5 Saimon nukas Jisas ätäi auruwon, “Näwäu,
rusa pututu ik was oiäin jo kuremun kuremun, ik
kar was eteinak owau wa. Rusa nas äiem, okon,
is ätäi kuräm.”
6 Jisas nukan ämän tainoria, akan was oiäin jo
kurena, nonuk, was sosop kiro jo opok nowon,
owau senek wa, akan jo kiräi kuräurwon.
7 Keseria, akas akan jaunakat kar ous opok
rain urwarona, koin. Kiro jo was sosop orip
ate reurna, kiro ous oirori opok was sosop senes

sarewon. Was akan usuäus kiro ous an unik uru naurwon.
8-9 Saimon-Pita ko kiro was aparianik, näwäu iminewon. Kos kiro onok aparmoi, ko Jisas siakup pemara, uou sur weanik, Jisas auruwon, "Näwäu, na is utoirnam, man. Owon, is onok aru miäim ro." Kon jaukut erek rain, ak nais erek kiro onok aparianik, näwäu iminein.
10 Sebedi nukan mokoit ori, Jems Jon ori, au Saimon pak erek ariain, ak kiro onok aparia, karkairirin. Jisas nukas Saimon-Pita auruwon, "Na wa iminäu, na okoro was rusapai oum senek, tawa na roasiret keseriar imwaram."
11 Keseria, ak akan ous kiro an kasakup oi pote mia, kiro osap erekapu utia, ak Jisas tainori manoin.

Jisas nukas kar ro sip repros orip jekur mowon. (Matiu 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 Kar omre opok, Jisas ko kar näu mena potowon. Kiro mena kar ro sip aru repros orip rawon. Kiro ro ko koi Jisas aparmara, uou sur weanik, Jisas auruwon, "Näwäu, na isan ui aru jäkäi muraun itok, utianik, nan ronkat pakas keser. Na is rapoire murota, is eposek saräm."
13 Jisas nukas wouti momara, kiro ron tapau atomara, auruwon, "Isas aisom, na eposek saräm." Kiro ses opokar, kiro ron repros ui manowon.
14 Jisas nukas kiro ro sakau ämän auruwon, "Is okoro onok keserim na pote karauk roasiret wa awarau. Utianik, na Anut kamuk raiäu ro siakup potea, nan enmat näu sarewon ätär muruta, apaisai. Apaisonuk, na Moses nukan sintore

ämän tainornam, opur oianik, Anut jou muruta, kiro epar roasiret erekapu äpu maiei, na ätäi eposek saremon.”

15 Kiro ro Jisas nukas ämän auruwon tainorau wa, ko potomara, roasiret erekapu awarowon. Roasiret sosop ak kiro ämän roumana, ak Jisas kon ämän rowaun pak akan sip jekur maraun pak koin.

16 Jisas nukas Anut auraun ko omnokou roasiret wa raiäi opok poteanik, Anut auriäu.

Jisas nukas kar ro isou ipou meiewon, manau senek wa, jekurwon.
(Matiu 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Kar omre opok, Jisas ko Anut nukan ämän roasiret maronuk maronuk, karauk Parisi* roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak, ak erekapu Galili provins pakan, pak Judia provins pakan pak Jerusalem näu menan pak koianik, ak kiro opok tane rain. Näwäu nukan sakau Jisas opok raunuk, ko roasiret sip orip jekur maraun itok.

18 Kesernuk, karauk roat akas kar ro patan opok mianik, Jisas siakup ämäi koin. Kiro ro kon enipsau erekapu meiewon, ko siräi manau senek wa. Ak kiro ro ämäianik, Jisas owa rawon opok nepukup maurin.

19 Owa roasiret sosop rauna, ak ou rorok pakaima tonau senek wa. Keseria, kiro roat akas ou sakatou apsasawou oik toneanik, kiro ou sakatou tuwemana, kiro oikas kiro sip ro Jisas tai rawon opok nepukup mona, nowon.

20 Jisas nukas akan woiaka epar moin apwaro-
mara, ko kiro sip ro auruwon, “Jai, nan onok aru
jäkäi musom.”
21 Kiro Parisi roat pak sintore ämän tamareäin
roat pak aka aka ronkatein, “Okoro owo onok?
Okoro owo ros Anut ate aparau? Kar omnokou
pakan ros ko onok aru jäkäi mau senek wa.
Anut nukas karar epar ko onok aru jäkäi maraun
itok.”
22 Jisas ko akan ronkat woiaka uru äpu mo-
mara, awarowon, “Ak akan woiaka uru owon
kiro ronkat ourai?
23 Is owo ämän äiäun itok, owo ämän äiäun
itok wa? ‘Nan onok aru jäkäi musom,’ is keser
äiäm ra, ‘Na siräinam, manam,’ is keser äiäm ra?
Is owo ämän äiäm, ak akan woiaka is mesin epar
maiei?
24 Utianik, ak Ro Nukan Mokoi ko enip orip,
ko okoro omnokou pakan onok aru jäkäi maun
itok äpu maun is keseram.” Keseria, kos kiro ro
kon ipou isou meiewon auruwon, “Isas aisom, na
siräinam, nan mat oinam, nan mena man!”
25 Jisas nukas kiro ro keser aurnuk, ko kurte
siräimara, roasiret erekapu turur rain amiakap
ko kon mat oumara, Anut jou murianik, kon
mena manowon.
26 Ko manonuk, kiro roasiret ak erekapu
karkairianik, iminemoi, ak Anut nukan enip jou
murumana, äiein, “Ik rusapai kar onok atap
aparum.”

Liwai ko Jisas tainori manowon.
(Matiu 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Kiro onok kesermara, Jisas ko potomara, kar
ro enip Liwai ko roasiret akan takis aiauk oiäu,
kon sarau miäwon owa tane raunuk, aparwon.
Jisas nukas Liwai auruwon, “Na koi, is tainoir.”
28 Keser aurnuk, Liwai nukas siräianik, osap
erekapu utomoi, Jisas tainori manowon.
29 Kar omre opok, Liwai ko Jisas pak kon owa
poteanik, o je rain. Kon owa kon sarau jaukut
pak karauk roat pak tururianik, Jisas pak o jein.
30 Karauk Parisi roat pak sintore ämän
tamareäi roat pak akas ämän sosop mianik, Jisas
nukan tamareäu roat* totwaroin, “Ak owon takis
oiäi roat pak roat onok aru miäi pak erek o
jerai?”
31 Jisas kiro ämän roumara, kos ätäi
awarowon, “Roat ak sip wäpik, ak dokta siakup
wa poteäi. Inok ro ko sip orip karar ko dokta
siakup poteäu.
32 Kiro senek, is roasiret onok eposek miäi
urwaraun kowau wa. Is roasiret onok aru miäi
ak akan woiaka piriraun koimin.”

O utaun onok ämän.
(Matiu 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Karauk roat akas Jisas totorin, “Jon nukan
tamareäu roat ak kar muti o wa jeäi. Ak Anut
karar auri raiäi. Parisi akan tamareäi roat, nais
ak keseriar keseriäi. Utianik, nan tamareäum
roat ak o pak an pak sosop jeäi. Ak owon
keseriäi?”
34 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kar asir ro
owaun ses opok, kiro ro raunuk, kon jaukut koi
rauna, o utaun itok ra? Is epar awarom, Kiro
onok wa keseraiei.

35 Utianik, tawa kiro ro asir owaun ko karauk
roat akas ak pakan imäi manona, kiro epar kiro
ses opok, ak o utaiei.”
36 Keseria, kos kar totok ämän awarowon, “Kar
ros kon meteran omjo kiräianik, ko kon omjo
awau pakan omjo si eteinak patirnuk, kiräianik,
mustäi opok wa näke miäu. Kar ros kiro onok
kesernuk, kon omjo awau aru mianik, kiro omjo
si awau eteinak, omjo mustäi ori eposek wa
sarai.
37 Kar ros wain an awau meme kerau mustäi
opok wa äräine miäu. Ko kesernuk rai, kiro wain
an awau sipar kurarianik, meteran meme kerau
kiräianik, wain an omnokou opok kour nai. Kiro
meme kerau nais erek jäkäiai.
38 Wain an awau ko meme kerau awau opok
äräine mota, au eposek rawaiei.
39 Kar ro ko wain an meten jeanik, ko awau
utiäu. Ko keser äiäi, ‘Mustäi kiro eposek.’ ”

6

Juda akan sumaun omre tup eteinak opok.

1 Kar tup etei sumiäi omre opok, Jisas ko kon
tamareäu roat pak, wit woi kamukas potoin.
Kon tamareäu roat akas wit nemauk oianik,
nuakemoi, je je potoin.
2 Karauk Parisi roat akas apwareanik, äiein,
“Ak owon sumaun ses opok sarau morai? Kiro
ak Moses nukan sintore ämän aru morai.”
3 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak Devit kon
weräiäi roat pak sou akwaronuk, Anut jou murin
pakan bret jein, ak äpu ra, äpu wa?

4 Ko Anut nukan owa tonomara, kiro bret Anut
jou muriäin patan opok rawon oumara, kon roat
pak jein. Kiro ep roat akas jaun itok wa. Anut
kamuk raiäi roat akas karar jeäin. Utianik, Devit
nukas kon roat pak jein. Ak kiro jer ninaräu wa
ra?”
5 Keseria, Jisas nukas awarowon, “Ro Nukan
Mokoi, nukasar kiro sumaun omre kameäu, ko
owo onok keseraun itok.”

Jisas nukas kar ro ipou meiewon jekur mowon. (Matiu 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 Kar tup etei sumaun omre opok Jisas ko tup
owa tonomara, Anut nukan ämän roasiret mare
rawon. Kar ro kon ipou karaima meiewon orip
ko kiro tup owa rawon.
7 Raunuk, karauk Parisi roat pak sintore ämän
tamareäi roat pak Jisas enkup ämän maun kiro
ro jekurnuk, aparaun rai kame rain.
8 Jisas ko kiro roat akan ronkat äpu momara,
kiro ipou meiewon ro auruwon, “Na siräinam,
roasiret amiakap koi.” Kiro ro siräumara,
roasiret amiakap koi tai rawon.

9 Keseria, Jisas nukas Parisi roat awarowon,
“Is ak totwaraurim, iken sintore ämän nukas
sumaun omre opok onok eposek maun äiein ra,
onok aru maraun äiein? Kar ro jekurau ra, aru
murau?”
10 Keseria, Jisas nukas roasiret erekapu apware
kuremara, kiro ro auruwon, “Nan ipon kure.”
Kiro ro auruwon siar kesernuk, kon ipou näu
ätäi meter eposek rawon senek sarewon.

11 Utianik, Jisas nukas kiro kesernuk, aparia,
roat näunäu ak kasiaka penuk, aka aka Jisas
wena, meiäun ämän atoin.

Jisas nukas kon ämän oi ariaun roat 12 orip sare marowon.
(Matiu 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 Kar ses opok, pututu Jisas ko Anut auraun
omtorou opok tone Anut auri rawon.
13 Tapera, kon tamareäu roat urwarnuk,
kouna, roat 12 orip sare marowon. Keser sare
maromara, Anut nukan ämän omsau oi ariaun
roat* enmak marowon.
14-16 Kiro roat sare marowon, akan enmak kiro:
Saimon (Jisas nukas ko kar enip Pita mowon),
kon amak Andru, Jems, kon amak Jon pak,
Filip, Bartolomiu, Matiu, Tomas, kar Jems (Alfius
nukan mokoi), kar Saimon (ko kar tupsiu enip
Serot pakan), Judas (Jems nukan mokoi), kar
Judas Iskariot kos Jisas kon iwäi jaukut akan
ipiakap marowon.

Jisas nukas roasiret sosop jekwarowon.
(Matiu 4:23-25)

17-18 Jisas kon ämän oi ariaun roat sare mare-
anik, ko ne, om urun opok kon sarau roasiret
sosop pak karauk roasiret sosop, Judia provins
pakan pak, Jerusalem menan pak, Taia menan
pak, Saidon menan pak kiro omnokou erekapu
kiro pakan koi turur rain opok nowon. Kiro
roasiret ak kon ämän rowau koin, karauk
roasiret sip aru orip pak, osou aru orip pak, Jisas
nukas jekwarowon.

19 Roasiret ak kon omjo atona, eposek sariai.
Kon sakau kiro pakas potomara, roasiret sip orip
eposek sariai.

Jisas nukas woiaka näu saräun ämän awarowon.
(Matiu 5:1-12)

20 Jisas nukas kon tamareäu roat apwaromara,
awarowon, “Inok roasiret ak äpu akasar akan
totomaka sarwarau senek wa, akararnak onok
eposek mau senek wa, ak woiaka eposek saräiei.
Anut nukas ak kamwareäu.
21 Ei, ak rowe, inok roasiret ak Anut nukan
onok eposek owaun sarau sakau maiei ak woiaka
eposek saräiei. Owon, Anut akan sarau moin
apwareanik, sarwarai.
Ei, ak rowe, rusapai ak wairai, ak akan woiaka
näu sare rawe. Tawa ak nepipiraiei.
22 Tawa ak Ro Nukan Mokoi tainori arina,
roasiret akas ak mesin kasiaka pemana, akan
enmaka aru maiei, kiro keserna, ak akan woiaka
näu sarewe.
23 Kiro onok ak opok keserna, ak woiaka aru
wa mau, woiaka näu moinai, nepipirwe. Owon,
ak kiro onok keseraiei, Anut nukas karauk osap
eposek sare marowon omar oik rau tawa owaiei.
Meter akan askanai Anut nukan ämän roianik,
areain roat kiro onok aru ak opok keseriar
keseraiei.”

Jisas nukas woiaka aru maun ämän arowon.

24 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak roasiret ak
rusapai osap sosop orip, ak rusa jekur nepipir
rai, tawa ak saruku saräiei.

25 Ak roasiret ak rusapai o sosop jeanik, noko-
maka pera, tawa ak sou akwarai.
Ak roasiret ak rusapai nepipirianik rai, tawa
ak woiakati mianik, wai rawaiei.
26 Ak rusapai jekur rauna, meter akan askanai
akas sät eitek akan ämän roianik, areain roat,
akan enmaka jou mareäin senek roasiret akas
akan enmaka jou maraiei. Ak wopurut, tawa ak
usu näwäu owaiei."

Jisas nukas roasiret akan iwäi jaunakat pak jekur rawaun awarowon.
(Matiu 5:38-48, 7:12a)

27 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Ak rowe, akan
iwäi jaunakat pak wa weräiäu. Roasiret akas
akan enmakap sät ämän mona, akas onok
eposek kiro roasiret opok maiei.
28 Ak kiro roat akas ak aru maraun areai, akas
pak jekur rawaun ämän awarowe. Ak kiro roat
akas ak aru maraun arina, akas Anut aurna,
Anut nukas kiro roat sarwarai.
29 Utianik, kar ros nan sipon näu kaimas
purnuk, ätäi pirirnam, sipon sau kaimas nuruta,
purai. Utianik, kar ros nan omjo rumukäu ounuk
rai, nas wa tämurau. Utota, nan kar omjo nais
owaura.
30 Kar ros nan osap owaun aisonuk, na wa
tämurau. Na ko nuram. Kar ros nan osap oi
manonuk, ätäi amuk iram rai wa aurau.
31 Owo onok eposek karauk roat akas ak
opok keseraun ronkataiei, akas kiro onok eposek
karauk roat opok keseriar keseware.
32 Karauk roat akas akanun woiakas meieäi,
akas nais ätäi kiro roat akanun karar woiaka
meieäi. Keserna, Anut nukas ak kar osap eposek

arai ra? Onok aru miäin roat nais ak keseriar keseriäi.
33 Akas karauk roat kar onok eposek ak opok moin, akas nais ak eposek kamwaraiei, owo osap eposek owaiei? Roat onok aru miäi ak nais kiro onok keseriar keseriäi.
34 Ak kar ro akan osap nurianik, akan ronkat ko kiro osap ätäi arai, owo osap eposek Anut nukas ak arai? Onok aru miäu ro nais ko kar ro osap nurunuk, kon ronkat, kiro ros osap ätäi nuraun rai ronkatäi.
35 Ak kiro onok utomana, akan iwäi jaunakat akanun woiakati maronai, jekur sarware. Ak onok eposek akan iwäi jaunakat opok mowe. Ak roat osap aroinai, ätäi akas pak akan osap ikaurai rai wa ronkatäu. Ak keseraiei, tawa ak osap näwäu owaiei, ak Anut Näwäu nukan mokoit epar rawaiei. Anut ko roat osap erar ariäu, akas ko wa auriäi. Roat eposek pak, roat aru pak, Anut nukasar rapor kamwareäu.
36 Akan momonaka, Anut nukas karauk roasiret akanun woiakati miäu senek, ak nais karauk roat akanun woiakati mianik, sarwaraiei."

Akas karauk roat akan onok akan ronkat pakaima wa wasarewarau.
(Matiu 7:1-5)

37 Jisas nukas ätäi äiewon, "Ak karauk roat akan onok wa wasarewaräiei. Ak keserna, Anut nukas nais akan onok wa wasaräi. Ak kar ron onok aru wa aparau. Ak keserna, Anut nukas nais akan onok aru wa aparai. Ak kar ron onok aru utona, Anut nukas akan onok aru utomarai.
38 Ak karauk roat osap ariai senek, Anut nukas ak osap arai. Ak roat osap sosop arona, Anut

nukas nais ak ätäi osap sosop arai. Kos akan jowa ätäi osap sosop jokeanik, jo suormara, ätäiar osap sosop jowa jokonuk, akan jo ok päi. Ak kiro osap sosop owaiei. Ak karauk roat opok owo onok miäi senek, Anut nukas ak opok nais keseriar keserai."

39 Jisas nukas kar totok ämän awarowon. "Kar ro amuk utup, kos kar ro amuk utup jauk apu ätär muraun itok ra, wa ra? Ko jauk kesernuk, kiro roat oirori amiaka utup jauk ournuk rai, jauk ori erekur owateanik, up uru naieir.

40 Kar mokoi ko kon tamareäu ro itimorau senek wa. Ko tawa ämän erekapu roianik, jekur tainoria, epar ko kon tamareäu ro senek sarai.

41 Na owon jaunan amuk opok us eteinak oikuräun aparum? Nakan amun opok am sawau rau na aparau senek wa ra?

42 Nakan amunauk opok am sawau näwäu raunuk, na owose nan jaunan amuk opok us oi kuräun aurum, 'Jai, is nan amun opok us oi kure musam rai aurum?' Na sätwareäum ro, amke am sawau näwäu nakan amun opok rau oi kureinam, ätäi eposek apu aparianik, epar jaunan amuk opok us rau oi kure mur."

Am nemauk eposek pak nemauk aru pak.
(Matiu 7:16-20, 12:33-35)

43 Jisas nukas awarowon, "Am eposek raiäu, ko nemauk aru wa muriäu. Am aru ko nemauk eposek wa muriäu.

44 Am erekapu rau, akan nemauk karar muriäu. Wer nemauk ko äriauk mu opok wa muriäu. Roat ak uran nemauk isiau amurik pakan oiäi ra? Wa senes wa.

45 Ro eposek ko kon ronkat eposek orip ko
ämän eposek kon wou uruas siräi penuk, areäu.
Ro aru ko kon ronkat aru orip ko ämän aru miäu.
Owo ronkat kon wou uru raiäu, kiro siräi penuk,
kon oksau pakas ämän miäu."

Ou maun onok oirori.
(Matiu 7:24-27)

46 Jisas nukas ätäi äiewon, "Ak owon, is
'Näwäu, Näwäu.' airiäi? Ak owon isan ämän
wa tainoriäi?
47 Ak rowe! Kar ro ko is rawa koianik, isan
ämän roumara, tainoriäu. Is kon onok ak opok
ätär marota, aparaiei.
48 Kiro ro isan ämän roumara, tainoriäu, kiro
onok kesek. Kar ro ko ou maurmara, amke up
tuwe noptomara, aiauk tararmara, ou tutu sakau
kurewon. Om näwäu nomara, joi näwäu nowon,
kiro ou ko sakau rawon. Owon, ko aiauk opok ou
mowon.
49 Kar ro ko isan ämän roumara, tainorau wa,
ko kesek, ko ou us nokou opok ou up tuemara,
ou mowon, ko ou sakau mau wa. Om näwäu
nomara, joi näwäu nowon, kiro ou erekapu joies
oi manowon. Kiro ro ko Anut nukan ämän
roumara, wa tainoriäu."

7

Jisas nukas kar ro jekur mowon.

1 Jisas ko Anut nukan ämän roasiret erekapu
mare kuremara, ko Galili an kasakup Kapaneam
mena manowon.
2 Kiro mena kar ro, ko marai roat akan
kamwareäu ro näwäu, nukan sarau ro ko sip
orip. Kon sarau ro kon sarau ämän aurnuk,

jekur tainoriäu. Keseria, kon ro näwäu konun
wous meiewon. Kiro ro sip näwäu oumara,
meiäurnuk, kiro ro näwäu ko kon sarau ro
nukanun wouti mowon.
3 Keseria, kiro ro näwäu ko Jisas Kapaneam
mena pe rawon ämän roumara, kos karauk
Juda* akan roat näunäu äsimwaronuk, koi kon
sarau ro jekuraun aurau potoin.
4 Kiro roat akas Jisas siakup tonomana, ämän
sakau aurin, “Kiro ros ik jekur kamoikeäu kon
sarau ro meiäuru, okon, nas potoinam, jekur mo.
5 Ko ik Juda roasiret jekur sareikeäu. Kosar
iken tururianik, Anut nuka jou muraun ou
mowon.”
6 Keseria, Jisas ko kiro ro näwäu nukan sa-
rau roat tainware potowon. Ko mena siakup
potonuk, kiro ro näwäu nukas Jisas ämän keser
surmurowon, “Näwäu, is onok aru miäim ro,
okon, na isan owa wa potau.
7 Is ro aru, okon, is na siatap potau senek itok
wa. Utianik, na onsaus karar äieta, isan sarau
ro ko eposek saräi.
8 Is nais roat näunäu akan inkaruru raiäim.
Karauk marai roat ak isan inkaruru raiäi. Isan
kar marai ro auriaim, ‘Na okoro opok koi,’
aurita, koiäu, kar auriaim, ‘Na enro opok pot,’
aurita, poteäu. Isan sarau ro ko ‘Na okoro sarau
mo,’ rai aurita, sarau miäu.”
9 Jisas ko kiro ämän roumara, ko karkairwon.
Ko ätäi pirirmara, kiro roasiret ko tainori potoin
awarowon, “Is epar senes awarom, is kar Israel
ro okoro ro senek kon wou epar mowon wa
aparmin.”

10 Kiro roat akan näwäu nukas äsimwarowon
ak ätäi poteanik, kiro sarau ro eposek sarewon
aparin.

Jisas nukas Nein menan mokoi meiewon siräi mowon.

11 Om ses katu manonuk, Jisas kar mena enip
Nein, kiro mena potowon. Kon tamareäu roat
pak karauk roasiret sosop pak erek potoin.
12 Jisas ko kiro mena porim rorokpai siakup
raunuk, kar ro meiewon imäi koin, Ro meiewon
kon anak kar mokoi wäpik, kon mokoi kiro
karar, kon komu nais meter meiewon. Kiro
mena roasiret sosop kiro asik pak erek tainori
koin.
13 Näwäu ko kiro asik aparianik, wouti mowon.
Ko kiro asir auruwon, "Na wa waiäu."
14 Ko kiro ro meiewon siakup poteanik, ro
meiewon patan opok ipou mowon. Kesernuk,
roat ak meiewon ro patan orip ämäi koin ak kiro
opok tai rain. Jisas nukas äiewon, "Mokoi, is
aisom, na siräu."
15 Kiro ro meiewon ätäi siräumara, kon patan
opok tane raumara, ko arewon. Keseria, Jisas
nukas kiro mokoi imäiemara, kon anak nuru-
won.
16 Kesernuk, roasiret erekapu iminemoi, Anut
nukan enip jou murianik, ak äiein, "Anut nukan
ämän roianik, areawon ro kar ik kamuk kowon.
Anut kon roasiret sarwarau kowon."
17 Roasiret ak Judia provins pak karauk om-
nokou Judia siakup pak manoutomana, ak kiro
onok Jisas nukas sarau mowon ämän ari ari
arein.

An jomareäwon ro, Jon nukas kon tamareäu roat oirori Jisas siakup äsimwatowon.
(Matiu 11:2-19)

18-19 Jon nukan tamareäu roat akas Jisas nukas onok erekapu Jisas nukas keserwon aparianik, Jon koi aurin. Keseria, Jon nukas kon tamareäu roat ori, Jisas siakup äsimwatia, keser totoraun awatowon, "Roat akas kar ro näwäu kowai äiein. Na kiro ro ra, ara, ik kar ro ruris kowai kumäm ra?"
20 Kiro roat ories Jisas siakup koianik, totoririn, "An jomareäu ro, Jon nukas ik na totoisaun äsimoitowon, 'Na koi Israel roasiret imwaraun koumon ra, ik kar ro kowai kamäm?' "
21 Kiro ses opok Jisas nukas roasiret sosop sip aru orip jekwarowon. Osou aru orip roat erek jekwarowon. Karauk roat amiak utup orip amiaka urarenuk, ak ätäi om aparin.
22 Keseria, Jisas nukas ätäi kiro roat ori awatowon, "Ak owo ämän roumoi, akan amiakas owo onok apari kiro erekapu, ätäi pote Jon aurwe. Amiak utup roat ak ätäi amiak uräianik, om apari. Isiaka tipinewon roat ak apu arirai. Roat sip repros orip ak ätäi eposek sarei. Raiaka otop roat ak ätäi ämän jekur roi. Meiein roat ak ätäi awau siräiein. Saruku roat ak Anut nukan Ämän Eposek roi.
23 Inok ro ko isanun wou epar mianik, ko sakau tai rawai, kiro ro kon wou näu saräi."
24 Jon nukan tamareäu roat ori manosa, Jisas nukas Jon nukan ämän roasiret turur rain awarowon, "Ak ro wäpik mena om puru opok Jon siakup owo osap aparaun potoin? Ak kar pakpak uriris atonuk aparau potoin ra?

25 Ak owo pote aparin? Ak kar ro omjo eposek
mer amke rawon pote aparin ra? Kiro roat ak
omjo eposek orip ak osap sosop orip pak ak mena
ou eposek opok raiäi.
26 Ak is airowe, ak owo aparau potoin? Anut
nukan ämän roianik, ariäwon ro kar ra? Kiro
epar senes. Is epar awarom ko Anut nukan ämän
roianik, ariäu ro. Kos karauk Anut nukan ämän
roianik, ariai roat itimware rau.
27 Jon kiro ro meter Anut nukan ämän nukas
äiewon, 'Anut nukas äiewon "Is isan ämän oi
areäun ro äsimorta, amke koi, nan apu tuku sare
musai." ' *Malakai 3:1*
28 Is ak epar senes awarom, Jon nukas okoro
omnokou pakan roasiret erekapu itimware rau.
Utianik, inok ro ko Anut nukan amuk opok enip
jou wäpik, kos äiäu, 'Anut isan kamoireäu ro
näwäu, is ko inkaruru raim' kiro ros Jon itimori
rau."
29 Roasiret erekapu kiro ämän roumoi, karauk
roasiret pak karauk takis aiauk oiäi roat pak akas
äiein, "Epar Anut nukan onok tuku eposek."
Meter, ak Jon nukas an jomarowon, okon, ak
keser äiein.
30 Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat
pak ak Anut nukan onok eposek tainorau utiäi.
Keseria, Jon nukas an jomaraun awaronuk,
utoin.
31 Jisas nukas roasiret awarowon, "Is rusapa-
ian roasiret owo senek äiäm? Is akan onok owo
senek äiäm?
32 Ak mokoit eteinanak akas om sorik opok
tane raumana, karauk mokoit pak sipiräiäun
keser urwareäi, 'Ik asir oiäin parau urumun,

utianik, ak karäu wa.’ ‘Ik op meieäin sir wemun,
utianik, ak waiäu wa.’
33 An jomareäwon ro, Jon pemara, karauk
omre opok, ko o pak wain an pak wa jeäwon.
Kesernuk, akas aurin, ‘Jon ko osou aru orip,’
äiein.
34 Ro Nukan Mokoi koumara, ko wain an o pak
jenuk, akas äiein, ‘Okoro ro aparwe, ko po senek
o sosop jeäu. Ko aiauk oiäi roat pak onok aru
miäi roat pak o jeäu.’
35 Anut nukan Osou Näu oin roasiret ak epar
kiro Anut nukan ronkat eposek äpu maiei.”

Kar sapum asires uer sou eposek oumara, Jisas nukan isou kosorwon.

36 Kar Parisi ro nukas Jisas kon owa o jaun
imäi potowon. Jisas ko kiro owa poteanik, o jaun
tanewon.
37 Kiro mena kar asir ko onok aru orip
raiäwon. Kos Jisas Parisi ro nukan owa o jera
ämän roumara, ko kar botol eposek uer sou
eposek päun oumara, kowon.
38 Kiro asir pemara, Jisas siakup tai raumara,
wai rawon. Kon amuk urokus Jisas nukan
isou opok nowon. Keseria, kon tapau urik
rumukäus kiro amuk urok Jisas nukan isou opok
tätäi kuremara, kon isou oktokormara, kiro uer
oianik, Jisas nukan isou opok kourwon.

39 Kesernuk, kiro Parisi ro kiro aparmara,
ronkatewon, ‘Okoro ro ko Anut nukan ämän
roianik, areawon ro maro, ko äpu mai, kiro asir
inokos ko atou. Ko äpu mai kiro asir ko apu
pakan asir.’

40 Jisas nukas kiro Parisi ro nukan ronkat
äpu momara, äiewon, “Saimon, is kar ämän
aisaurim.” Saimon nukas ätäi Jisas auruwon,
“Näwäu nan ämän airota, rowam.”
41 Jisas nukas keser auruwon, “Ro oirori au
poteanik, kar ro opok aiauk oianik, auririn ‘Nan
aiauk amuk tawa ätäi isamur.’ Kar ro ko aiauk
500 orip owon, kar ros nais keseriar ko aiauk 50
orip owon.
42 Au ätäi kon aiauk nurau senek wa, okon,
kiro aiauk atowon ros awatowon, ‘Au kiro aiauk
mesin wa ronkatäu, is erar atom.’ Kiro roat
oirori, inokos kiro ro mesin wous näwäu meiäi?”
43 Saimon nukas ätäi keser äiewon, “Isan
ronkat kiro ro ko aiauk sosop 500 orip owon.”
Jisas nukas ätäi Saimon auruwon, “Na kiro
ämän epar senes äiem.”
44 Keseria, Jisas nukas kiro asir rawon pakaima
pirirmara, Saimon auruwon, “Na okoro asir
amunas aparum ra? Is nan owa pemin, na isan
isi an kosoraun an irau wa, utianik, okoro asir ko
amuk urokus isan isi an kosorianik, kon tapau
urikus tätämuruwon.
45-46 Na is nan owa imäiri pemon na is ok-
tokoirau wa, okoro asires is peita, kos isan isi
oktokormara, utoirau wa. Na uer isan tapi opok
kourau wa, utianik, okoro asires isan isi uer sou
eposekus erekapu jomurowon.
47 Keseria, rusapai is aisom, kon onok aru
sosop miäu, isas kon onok aru erekapu jäkäi
murim. Owon, kon wou isanun meiewon.
Utianik, inok ro ko onok aru eteinak mowon, isas
kon onok aru jäkäi murimin. Kos isanun wou
uru eteinak meiäi.”

48 Keseria, Jisas nukas kiro apu pakan asir
auruwon, “Isas nan onok aru erekapu jäkäi
musom.”
49 Karauk roat ak erek ko pak o je rain kiro
ämän roumana, aka aka arein, “Okoro ro inok,
ko onok aru jäkäi maraun itok ra?”
50 Jisas nukas kiro asir auruwon, “Nan won
is mesin epar momon, okon, na ätäi eposek
saremon. Keseria, rusapai nan won päurar orip
man.”

8

Karauk asiret Jisas kon tamareäu roat pak sarware potoin.

1 Kar omre opok, Jisas ko kon tamareäu roat
12 orip ak näu mena pak mena eteinanak pak
poteanik, Anut nukan ämän roasiret maroin.
2 Kiro ses opok, osou aru karauk asiret akan
woiaka uru rau Jisas nukas oi kurwarowon. Kar
asir kon enip Maria ko Magdala menan Jisas
nukas osou aru 7 orip oi kure muruwon.
3 Kar ro kon enip Kusa, ko Herot nukan ou
kameäwon ro. Herot ko kiro omsau kameäwon
ro näwäu. Kiro ro nukan asir kon enip Jona
pak kar asir enip Susana pak karauk asiret pak
ak Jisas kon tamareäu roat pak tainwareanik,
manoin. Kiro asiret akas akan aiauk pak osap
pak oianik, Jisas kon tamareäu roat pak sarware
manoin.

Ro o uku woia kurewon.
(Matiu 13:1-9; Mak 4:1-9)

4-5 Roasiret mena atap atap pakan Jisas siakup
koin erekapu koi tururna, Jisas nukas kar totok

ämän awarowon, “Kar ro o uku kuräun kon woia potowon. Karauk o uku apu opok noin. Kesernuk, roat akas taiein, ai rautes pe oi jein.
6 Karauk o uku aiauk opok noin. Kiro o uku tu pein. Kiro omnokou an wäpik. Keseria, kiro o uku tu pemara, meiein.
7 Karauk o uku amurik katuau sop uru neanik, tu pein. Katuaus oi jenuk, jekur taiäun senek wa.
8 Karauk o uku omnokou eposek opok noin. Kiro o uku omnokou eposek opok noin, kiro o uku eposek tu pein. Tu peanik, ak näu sosop murin, karauk näu 100 orip murin.” Jisas keser äiemara, roasiret awarowon, “Roasiret ak raiaka orip raroi, ak kiro totok ämän roianik, onoktapau äpu maiei!”

Jisas nukasar nukan totok ämän onoktapau äiewon.
(Matiu 13:10-17; Mak 4:10-12)

9 Jisas nukan tamareäu roat akas kiro totok ämän onoktapau owo senek rai totorin.
10 Kos ätäi awarowon, “Anut nukas roasiret kamwaraun onok meter ämäi rawon. Rusapai ak isan tamareäim roat, okon, kiro onoktapau ätär marom. Karauk roasiret ak totok* ämän karar roiäi. Keseria, ak amiakas apariäi apariäi, sinuk, jekur wa apariäi. Ak ämän raiakas roiäi roiäi, sinuk, onoktapau äpu wa.” *Aisaia 6:9*

Jisas nukas o uku nukan totok ämän onoktapau awarowon.
(Matiu 13:18-23; Mak 4:13-20)

11 Jisas nukas keser äiewon, “Kiro totok ämän kon onoktapau kesek: Kiro o uku, kiro Anut nukan ämän.

12 Karauk o uku apu opok noin, kiro kesek,
roasiret ak Anut nukan ämän roin, rouna, Satan
nukas peanik, akan woiaka uruan ämän oi
manowon. Kon ronkat, ko kesernuk, ak woiaka
epar wa mona, Anut nukas ak ätäi wa imwarai.
13 Karauk o uku ai marmar opok noin, kiro
kesek, roasiret ämän roin, roianik, nepipirin. O
uku kinip omnokou uru nau wa. Kon onoktapau
kesek, akan woiaka epar moin, kiro eteinak.
Atonwaraun ses opok, ak Anut nukan ämän
utaiei.
14 Karauk o uku amurik katuau sop uru noin,
kiro kesek, roasiret ämän roin, roianik, ari
ari poteanik, usu atap atap oianik, woiaka aru
mona ra, omnokou pakan osap pak omnokou
pakan onok pak aparianik, nepipirmana ra, Anut
nukan ämän tamkäswareäi. Keseria, kiro o uku
eposek sarau wa. Wa. Ak Anut nukan ämän
erekapu utoin.
15 Kiro o uku omnokou eposek opok noin, kiro
kon onoktapau kesek, roasiret ämän roianik,
sakau atoin, akan woiaka epar sarein. Ak sakau
raiäi. Kiro keseriar, ak o uku muriäu senek sosop
muriäi."

Arou baket uru ämäi miäi.
(Mak 4:21-25)

16 Jisas nukas ätäi äiewon, "Kar ros arou
aioimara, baket uru ra, patan inkaruru wa miäu.
Ko arou aioianik, kämioik äsäi monuk, karauk
roat owa pemana, kiro arou apariäi.
17 Owo osap akan woiaka uru ämäi rau
erekapu amop päi. Owo osap roat akas kururur

miäi erekapu arou merek opok penuk, roat aparaiei.
18 Ak jekur rainai, ämän rowe. Utianik, kar ro ko karauk ronkat eposek orip, kiro ro Anut nukas karauk ronkat eposek nurai. Utianik, inok ro ko ronkat eposek wäpik, utianik, kon ronkatis isaka ronkat eposek orip äiäu, Anut nukas kon ronkat eteinak ate rau kiro erekapu ätäi senri owai."

Jisas nukan anak pak amakut pak ko aparau pein.
(Matiu 12:46-50; Mak 3:31-35)
19 Kiro ses opok, Jisas nukan anak amakut pak Jisas aparau koin. Kiro opok roasiret sosop turur rain, okon, ak Jisas siakup tonau senek wa. Keseria, ak ou rorokpai tai rain.
20 Karauk roat akas apwaromana, pote, Jisas aurin, "Nan anin amunat pak na apaisau koin, kasik en tai rai."
21 Kiro keser aurna, Jisas nukas ätäi kiro roasiret awarowon, "Inok roasiret ak Anut nukan ronkat tainoriäi, kiro roasiret ak epar isan ani amaiat."

Jisas nukas urir näwäu pewon aurnuk, utowon.
(Matiu 8:23-27; Mak 4:35-41)
22 Kar omre opok Jisas ko kon tamareäu roat pak ous eteinak opok tonea, awarowon, "Ik karaima aisen potau." Awaronuk, potoin.
23 Kamuk potona potona, Jisas ko ninowon. Ninonuk ninonuk, urir näwäu pemara, kiro ous anas oi jauruwon. Kesernuk, roat erekapu iminein.

24 Jisas nukan tamareäu roat akas potomana,
Jisas turarianik, aurin, “Näwäu, ik anas oike
jauru.” Kos siräianik, kiro urir an pak kewa-
tonuk, päurar rairin.
25 Kos ätäi kon tamareäu roat awarowon,
“Akan woiaka epar moin esewon?” Ak
iminemoi, ronkat sosop oianik, äiein, “Okoro
owo ro? Kos urir pak an pak awatonuk, au kon
ämän roumoi, tainorir.”

Jisas nukas kar ro osou aru orip jekur mowon. (Matiu 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Kiro keser kureanik, Jisas nuka pak kon
tamareäu roat pak kiro ous pakas Gadara mena,
Galili provins karaima potoin.
27 Ous pote kasakupai pote sumonuk, Jisas
pitikänir nowon. Kiro mena kar ro ko osou aru
orip rawon. Ko Jisas siakup pewon. Ko om ses
rumukäu, ko omjo wa takeäu ko pirim raiäu. Ko
owa wa niniäu. Wäpik, ko op up kureäin omoi
niniäu.
28 Kiro ros Jisas aparmara, piormara, koi
Jisas nukan isou siakup uou sur wewon. Kos
sakau urwemara, Jisas auruwon, “Jisas, na Anut
kämioik rau nukan mokoi. Na is owoseiraurum?
Is Anut nukan enip sakau ateanik, aisom, na is
usu wa irau.”
29 Ko keser auruwon, owon, meter Jisas nukas
kiro osou aru kiro ro opok man auruwon. Kese-
ria, kiro osou aru nukas piorwon. Orip orip kiro
osou aru nukas kiro ro wou uru raiäu. Karauk
roat akas kiro ro orip orip kame raiäi. Ak ko mur
sen oripas isou ipou rakir miäi. Kos mur sakau

pak sen pak pitpatir kureäwon. Kiro osou aru nukas kiro ro imäianik, ro wäpik mena miäu.

30 Jisas nukas totorwon, “Nan enmat inok?” Kos ätäi auruwon, “Isan enim Sosop.” Kiro owon, osou aru sosop kiro ro nukan wou uru rai.

31 Keseria, kiro osou aru akas Jisas aurin, “Ik ep näwäu opok wa äsimoikau.”

32 Karauk poat sosop omtorou karaima o je rain. Keseria, kiro osou aru akas Jisas sakau ämän aurin, “Ik utoikota, kiro poat rai akan woiaka uru nam.” Keser aurna, Jisas nukas awarowon, “Itok, ak manowe!”

33 Keser awaronuk, kiro osou aru akas kiro ro utomoi, kiro poat akan woiaka uru tonoin. Kiro po raut ak kurte potea, om aru opokas pitikänäir noin. Ak neanik, an unik uru neanik, an jemana, meiein.

34 Kesernuk, po kamwareäi roat ak kiro onok aparmana, kurte imine manoin. Ak poteanik, kiro ämän kiro mena pak omsau pak erekapu awaroin.

35 Kiro pakan roasiret ak kiro ämän roumana, ak koi Jisas siakup koianik, kiro ro osou aru oi kure muruwon aparin. Ak kiro ro ko ronkat eposek orip omjo takemara, Jisas nukan isou siakup tane raunuk, aparin. Aparianik, roasiret ak iminein.

36 Kiro roat ak Jisas nukas kiro ro jekurwon aparia, akas karauk roat äpu wa rain, kiro onok keserwon erekapu pote awaroin.

37 Keseria, kiro omnokou Gerasa mena siakup kiro pakan roasiret akas Jisas aurin, “Na ik utoikonam, man.” Ak iminemana, Jisas keser

aurin. Keseria, Jisas kon tamareäu roat pak ous oik toneanik, akan mena ätäi manoin.
38-39 Kiro ro ko meter osou aru orip rawon eposek sarewon, kos potomara, Jisas sakau auruwon, "Näwäu, is na pak manam, na is ior airam ra?" Utianik, Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, "Na nan mena potoinam, Anut nukas okoro onok na opok keserwon pote roasiret awar." Keser aurnuk, kiro ro ko kon mena potomara, Jisas nukas kon osou aru oi kure muruwon kon menan roasiret erekapu awarowon.

Jairas nukan asinak pak kar sip asir ori jekwatowon.
(Matiu 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Jisas kon tamareäu roat pak ätäi karaima kouna, roasiret ak kouna, apwareanik, ak nepipirin. Owon ak Jisas kon tamareäu roat pak ak kamware rain.
41 Kar ro kon enip Jairas, ko Juda akan tururiäi ou kumeäwon ro kar. Kos Jisas nukan isou siakup pemara, uou sur wemoi, Jisas kon owa potaun auruwon.
42 Owon, kon asinak karar kon woisan 12 orip ko meiäuru. Jisas kiro ro tainori potonuk potonuk, roasiret sosop erekapu karaima karaima tainori potoin.
43 Kiro kamuk kar asir ko keir sip orip orip oiäu, pote kiro sip nukan woisan 12 orip rawon. Kar ros ko jekur mau senek wa.
44 Kiro asir ko Jisas siakup pemara, Jisas nukan omjo peteu atonuk, ko sip aru utowon.
45 Jisas nukas roasiret totwarowon, "Inokos is kotomairou?" Roasiret akas äiein, "Ik äpu wa."

Pita nukas auruwon, “Näwäu, roasiret sosop na
siatap raianik, nan omjo kotomari.”
46 Jisas nukas äiewon, “Kar ro kos is ko-
tomairowon. Is äpu, owon, isan karauk sakau
manowon.”
47 Kiro asir kiro onok keserwon ämäi mau
senek warnuk, roasiret amiakap pemara, Jisas
nukan isou siakup uou sur wewon. Kiro asires
kon ämän erekapu Jisas auruwon.
48 Jisas nukas kiro asir auruwon, “Asinak, nan
won epar momon, okon, nan sip manonuk, nan
won päurar orip man.”
49 Jisas ko kiro asir aurnuk aurnuk, kar ro
Jairas nukan owas koumara, Jairas auruwon,
“Jairas, nan asinak meiewon, na tamareäu ro
sarau wa mur.”
50 Jisas nukas kiro ämän roumara, Jairas auru-
won, “Na wa iminäu. Nan won epar mo. Kiro
asinak rau, ko meiäu wa.”
51 Jisas ko kiro ron owa poteanik, Pita,
Jon, Jems pak kiro asinakun momok anak ori
karar imware tonowon. Kos karauk roasiret
tämaronuk, ak kasik rain.
52 Kiro pakan roasiret ak kiro asinakun
woiakati maronuk, wai rain. Jisas nukas
awarowon, “Ak owon wai rai? Kiro asinak
meiäu wa. Ko nini rau.”
53 Keser äienuk, kiro pakan roasiret ak Jisas
nukan ämän roianik, ak ioin. Akan ronkat ko
erar sätäu rai äiein. Owon, ak äpu kiro asinak
meiewon.
54 Jisas nukas kiro asinakun ipou atomara,
urwemoi, auruwon, “Asinak, na sirau.”

55 Kesernuk, kiro asinak meiewon kon totok
ätäi penuk, siräiewon. Jisas nukas kiro asinak
o nuruna, jaun awarowon.
56 Kon momok anak ories kiro onok aparia,
karkairirin. Utianik, Jisas nukas kiro onok
keserwon, karauk roat wa awarau rai sakau
awatowon.

9

Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip Anut nukan ämän roasiret awaraun pak sip orip jekwaraun äsimwarowon.

1 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip
awaronuk, kouna, ko osou aru oi kuräun pak sip
aru jekwaraun pak sakau arowon.
2 Keseria, kos Anut nukas roasiret kamwaraun
kowai ämän eposek maraun pak sip aru jekwa-
raun pak äsimwarowon.
3 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon,
“Ak apu opok potaun kar osap wa owau. Ak
naruauk ra, jo ra, karauk o ra, aiauk wa oi
manaiei. Omjo nais wa oi manaiei.
4 Ak kiro mena potona, kiro pakan roat akas
imwarona, kiro roat akan owa karar rainai,
Anut nukan ämän roasiret marowe. Anut nukan
ämän awaroinai, ätäi kiro owa karar koi rawaiei.
5 Karauk roat akas akan ämän rowau utomoi,
jekur wa kamwarona rai, ak kiro mena utoinai,
akan onok aru ätär maraun akan isiaka pakan
maimai putarwe.”
6 Kiro tamareäu roat kiro mena utia, mena
atap atap erekapu potoin. Anut nukan Ämän

Eposek mare mare, roasiret sip orip jekware mare mare, mena atap atap erek iporin.

Herot-Antipas nukas Jisas ko inok rai ronkat sosop owon.
(Matiu 14:1-12; Mak 6:14-29)

7 Kiro ses opok, Herot ko Galili provins kamwareäwon ro, kiro onok atap atap Jisas nukas keserwon aurin roumara, ko ronkat sosop owon. Owon, karauk roat akas äiein, "Kiro an jomariäwon ro Jon, ko meiewon ätäi up uruas siräi pewon."
8-9 Karauk roat akas ronkateanik, äiein, Elaija ätäi sirawon. Karauk akas äiein, kar meteran Anut nukan ämän roianik, areawon ro ätäi siräiewon, Keseria, Herot nukas äiewon, "Is Jon nukan pou patir kuremin, kiro inok ro apari?" Herot nukas Jisas aparau manam rai ronkatewon.

Jisas nukas roat 5,000 orip o arowon.
(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

10 Jisas nukan ämän oi ariai roat ak mena atap atap Anut nukan ämän oi arianik, ätäi koin. Akas Jisas owo osap keserin erekapu aurin. Jisas nukas imware pote, akararnak kar mena enip Betsaida, potoin.
11 Roasiret sosop akas ak kiro opok potoin roianik, tainware potoin. Kos potomara, roasiret Anut nukas kamwaraun koura ämän awaro-mara, karauk roasiret ui aru orip pak sip orip pak jekwarowon.
12 Iukärir sarenuk, Jisas nukan tamareäu roat akas Jisas siakup poteanik, keser aurin, "Näwäu, okoro roasiret äsimwarota, manaiei, ak mena

siakup poteanik, o kau mianik, je je akan mena manaurai, Owon, okoro mena ro wäpik.”

13 Jisas nukas ätäi awarowon, “Akasar o jaun araiei.” Akas ätäi äiein, “O sosop wa. Ik bret 5 orip pak was oirori karar rau. Nan ronkat ik mena potomoi, o karauk roat sosop akan kau marau ra?”

14 Kiro roat ak 5,000 orip. Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Kiro roasiret ak 50 orip sarpeter marona, tane potaiei.”

15 Kon tamareäu roat akas kon ämän tainorianik, keserin.

16 Jisas nukas kiro bret 5 orip pak kiro was oirori pak oumara, omar oik eisane aparmara, Anut ‘pere’ aurmoi, pärärmara, kon tamareäu roat akas roasiret inäi araun arowon.

17 Kiro roasiret erekapu kiro o jeanik, ak nokomaka penuk, Jisas nukan tamareäu roat akas basket 12 orip oumana, roasiret akas o jein o autakau utoin joke moin.

Pita nukas Jisas ko Krais amop äiewon. (Matiu 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 Kar omre Jisas ko nukarar Anut auri rawon, kon tamareäu roat ko siakup potona, Jisas nukas totwarowon, “Roasiret akas is inok äiäi?”

19-20 Akas ätäi aurin, “Karauk roasiret akas keser äiäi, ‘Ko an jomareäwon ro, Jon.’ Karauk roasiret akas keser äiäi, ‘Ko Elaija.’ Karauk roasiret akas äiäi, ‘Ko Anut nukan ämän roianik, areawon ro kar meiewon ätäi siräiewon.’ ”

Keser aurna, Jisas nukas kon tamareäu roat totwarowon, “Akas is inok äiäi?”

Pita nukas äiewon, “Na Krais, Anut nukan Mokoi senes. Ik ätäi imäikaun kos na äsimoisonuk, koumon.”

Jisas nuka tätäi sosop oumara, meieanik, ätäi siräiäun ämän marowon.
(Matiu 16:20-28; Mak 8:30–9:1)

21 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat sakau ämän kiro karauk roasiret wa awarau rai awarowon.
22 Kos ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Is, Ro Nukan Mokoi, tätäi sosop oita, Juda roat näunäu pak Anut kamuk raiäi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak erek akas isan ämän rowau utomoi, sumkäinäiei. Akas is iworona, meiäm. Utianik, omre 3 opok, Anut nukas is ätäi siräi murai.”
23 Kos roat erekapu awarowon, “Inok roasir is tainoire päun ko nuka mesin wa ronkatäu, omre orip orip nukasar kon am äpäs ämäumara, is tainoirai.
24 Inok ro ko kon totok awau rawaun ronkateäu kiro kon totok aru mai. Utianik, inok ro kon totok isanun meiäi, kiro ro kon totok orip orip jekur eposek rawai.
25 Kar ro omnokoupaian osap erekapu oumara, ko meiäi, kiro osapus nukan totok awau rawaun owose saräi? Kiro osapus ko wa isanarai.
26 Owo ro is tainoraun iminäi, kos is äpu wa äianik, isan ämän ämäi mai, is, Ro Nukan Mokoi, tawa isan arou näwäu pak monian arou pak sarau eitek eposek akan arou pak kiro uruas koita, isas nais äiäm, ‘Is kiro ro äpu wa’.
27 Is ak epar senes awarom, karauk roat ak okoro omnokou opok rai, karauk wa meiäiei,

utianik, ak rauna raunar, Anut nukan kamwa-
raun onok amop päi aparaiei.”

Jisas nukan nepu pirirwon.
(Matiu 17:1-8; Mak 9:2-8)

28 Jisas kiro ämän erekapu kon tamareäu roat
aware kuremara, omre 8 orip manonuk, kos Pita,
pak Jon Jems ori pak imwaromara, omtorou oik
Anut auraun tonoin.
29 Jisas nukas Anut aurnuk aurnuk, kon nepu
piririanik, kar ro senek etäiwon. Kon omjo
ärneu senes sarewon.
30 Keserianik, kurte kar ro oirori peanik, Jisas
pak erek are rairin. Kiro roat ori Moses Elaija
ori.
31 Au omar oikas Anut nukan arou näwäu
opokas koianik, au Jisas pak are rairin. Kiro
Anut nukan ronkat rusapai ko Jerusalem mena
toneanik, meiäun keser arein.
32 Pita kon jaukut ori pak ak erekapu ninoin,
ätäi siräianik, Jisas nukan arou näwäu pak kiro
ro oirori ko pak tai rain apwaroin.
33 Kiro roat ori Jisas ute omar oik manoisa
manoisa, Pita nukas Jisas auruwon, “Näwäu, ik
okoro opok rawaun eposek. Nas äuta, ik okoro
opok ou 3 orip mam. Kar nan, kar Moses nukan,
kar Elaija nukan.” Pita jekur ronkateanik, ko
aräu wa.
34 Ko keser are raunuk raunuk, ious koumara,
kururur marowon.
Kiro tamareäu roat 3 orip ak imine rain.
35 Iou uruas kar oksaus keser äiewon, “Kiro
isakan mokoi senes. Kiro isakasar äsimorimin.
Ak kon ämän jekur rowe.”

36 Kiro oksau äiewon utonuk, Jisas nukarar
rawon. Jisas nukan tamareäu roat ak aräu wa.
Ak ronkat sosop momoi, asor rain. Jisas nukas
kon tamareäu roat keser awarowon, ak kiro
onok rusapai apari karauk roasiret wa awarau
rai awarowon.

Jisas nukas kar mokoi osou aru orip jekurwon.
(Matiu 17:14-18; Mak 9:14-27)

37 Kiro ninoinus, tapera, Jisas nuka pak kiro
roat 3 orip Jisas tainori manoin. Omtorou oikas
utomoi, kouna, roasiret sosop akas apwarea, koi
tarwaroin.
38 Kar ro kiro roasiret kamuk rawon urwe-
mara, äiewon, "Näwäu is na aisom, isan mokoi
karar, okon, na aparaun aisom.
39 Osou aru ko opok raianik, piormara,
kirekirerianik, pote, au sipar kurariäu. Kiro
osou aru ko utau senek wa, okon, kon enipsau
aru sareäu.
40 Is nan tamareäum roat kiro osou aru
oikurewe awaromin ak oikuräu senek wa."
41 Jisas nukas roasiret kewareanik, ätäi
awarowon, "Ak rusapaian roasiret, akan ronkat
owo senek ak woiaka epar mau senek wa, ak
tapiaka sakau miäi. Is ak pak ekep wa rawam."
Keser awareanik, Jisas nukas kiro ro auruwon,
"Nan mokoi okoro opok imäi koi."
42 Kiro mokoi kounuk kounuk, kiro osou aru
nukas kiro mokoi suor känkurenuk, Jisas nukas
kiro osou aru kiro mokoi ute manaun kakurar-
won. Kiro osou aru ute manonuk, kiro mokoi
jekur mianik, kon momok ätäi nuruwon.
43 Roasiret ak erek turur rain Anut nukan
sakau aparianik, ak karkairin.

Jisas nuka meiäun ämän ätäi awarowon.
(Matiu 17:22-23; Mak 9:30-32)

Roasiret ak Jisas nukas kiro kurur keserwon aparianik, ronkat sosop oin.
44 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ak isan ämän rusapai awarom wa känkuräu. Is Ro Nukan Mokoi sakatoirianik, roat akan ipiak opok muraiei.”
45 Jisas nukas kiro ämän awarowon, kon tamareäu roat ak kiro ämän onoktapau äpu wa. Keseria, ak iminemoi, ko totorau wa.

Jisas nukas inok ro näwäu rawaun awarowon.
(Matiu 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Jisas nukan tamareäu roat ak aka aka ketäianik, äiein, “Ik kamuk inok ro näwäu rau?”
47-48 Jisas nukas ak ronkatein äpu momara, kar mokoi eteinak imäiemara, nuka siakup tai momara, kos awarowon, “Inok ro kos isanun ronkatemara, okoro mokoi imäianik, jekur kamäi, ko is pakur erek imäirai. Inok ros is imäirai, ko kiro ro is äsimoirnuk, koimin ko nais erek imäiäi. Inok ro ko rusa ak kamuk opok enip näwäu wa, kiro ro ko näwäu saräi.”

Inok ro ko akan iwäi jaunakat wa, kiro akan jaunakat.
(Mak 9:38-40)

49 Jon nukas Jisas auruwon, “Näwäu, ik kar ros nan enmat opokas osou aru oi kurenuk, aparmun. Ik kiro onok wa keserau rai aurumun, owon, ko iken jaunok wa.”
50 Jisas nukas auruwon, “Ak ko wa tämurau, owon, inok ro ko akan iwäi jaunaka wa, kiro akan jaunaka.”

Samaria menan roasiret ak Jisas imäiäu utoin.

51 Jisas ko okoro omnokou utomara, omar
oik tonaun omre katu sarenuk, äpu momara,
Jerusalem mena tonaun ronkatewon.
52 Keseria, kon karauk tamareäu roat amke
äsimwaronuk, pote kar Samaria mena siakup
kon ninaun om jekur maun potoin.
53 Kiro Juda akan tup Näwäu aparaun ses opok
Jisas ko kiro opok potaun kowon. Kesernuk, kiro
pakan roat akas Jisas imäiäu utoin.
54 Kon tamareäu ro oirori Jems Jon ori au kiro
ämän roianik, äieirin, "Näwäu, ik Anut aurta,
omar oikan ep urweta, koi okoro menan roat
erekapu koi jerwaraun itok ra?"
55 Jisas nukas ätäi piririanik, kewatowon.
56 Keseria, ko kon tamareäu roat pak kar mena
manoin.

Karauk roat akas Jisas tainoraurin.
(Matiu 8:19-22)

57 Jisas kon tamareäu roat pak Jerusalem mena
potona potona, kar ros Jisas auruwon, "Na
erapok manam is na pak erek tainoise manam."
58 Jisas nukas ätäi auruwon, "Kurukan opur sei
raut ak ninaun ou orip, ai raut ak ninaun tou
orip, utianik, Ro Nukan Mokoi ko ninaun omoi
wäpik."
59 Jisas nukas kar ro auruwon, "Na tainoir."
Kiro ros ätäi ko auruwon, "Näwäu, is utoirota,
pote isan moni up kureita, ätäi koi na tainoise
manam."
60 Jisas nukas auruwon, "Meiein roat akasar
akan jaunakat meiein up kurwaraiei. Na po-
toinam, Anut nukas okoro omnokou erekapu

kamwaraun koura, kiro ämän eposek roasiret
pote awar.”
61 Kar ros Jisas auruwon, “Is isan tupsiu pote
‘pere’ awaroita, ätäi koita, na tainoisam.”
62 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Inok ro
ko apu tuku sare manai, ätäi mäine rai, ko apu
tuku senes wa sare manai. Kesek ro ko Anut
nukas kamwareäu roasiret kamuk opok sarau ro
eposek wa rawai.”

10

Jisas nukas roat 72 orip Anut nukan ämän oi ariaun äsimwarowon.

1 Jisas nukas roat 72 orip sare maromara, ro
oirori oirori amke mena atap atap Jisas nuka
potaun opok äsimwarowon.
2 Kos kiro roat keser awarowon, “Kiro woia o
sosop ariaun itok sare rau, utianik, kiro woia o
ariaun sarau roat sosop wa. Ak kiro woi atak ro
ko aurna, kos karauk sarau roat äsimwaronuk,
akas pote kiro o turur maiei.
3 Potowe, is ak sipsip senek enat aru opok
äsimwarom.
4 Ak akan jo pak, aiauk bek pak, su pak wa oi
manau. Ak apu kamuk karauk roat tarwaroinai,
ak wa are marau.
5 Ak karauk roat akan owa tonaun erar wa
tonaiei, amke tonaun ‘Anut ak pak rau,’ rai
awaroinai, owa tonowe.
6 Kiro owan ros ak imwareanik, eposek
kamwaronuk, akan jekur rawaun ämän kiro ro
pak rawai. Utianik, inok ro ko ak kon owa wa

imware tononuk, akan jekur rawaun ämän ko
pak wa rawai.
7 Inok roat akas ak akan owa rawaun
imwaraiei, ak kiro owa karar rawaiei. Ak kiro
owan owo o pak an pak arona, jewe. Owon, kiro
sarau roat akan sarau moin ak osap owaiei. Ak
karauk owa wa potau, kiro owa karar rawaiei.
8 Ak näu mena potona, inok ros ak kon owa
imware tone, o aronuk, jeie.
9 Kiro mena roasiret sip orip jekur maroinai,
kiro pakan roasiret keser awarowe, ‘Anut,
okoro omnokou pakan kamwaraun ro näwäu ak
siarakap peu.’
10-11 Utianik, ak kar mena potona, kiro pakan
roasiret akas ak wa imwarona rai, ak apu kamuk
potoinai, awarowe, ‘Ak akan mena maimai iken
isiok opok rau utarta, akan mena ätäi nai, kiro
ak äpu maiei akan onok eposek wa.’ Is ak epar
awarom, Anut nukas roasiret kamwaraun omre
siarakap pe rau.
12 Is ak epar senes awarom, okoro omnokou
wasarewaraun ses opok roasiret Sodom mena
meter onok aru me rain epis kiro mena jer-
warowon, kiro pakan roasiret ak tätäi äiäknak
owaiei, kiro menan roasiret rusapai rai ak isan
ämän roumoi, wa tainoriäi ak tawa tätäi näwäu
senes owaiei.”

Karauk mena ak woiaka epar mau wa.
(Matiu 11:20-24)

13 Jisas nukas ätäi awarowon, “Korasin
roasiret, is ak apware woiti mou. Betsaidar
roasiret, ak nais apware woiti mou. Is kiro kurur
näwäu atap atap Taia menan roasiret pak Saidon

menan roasiret pak ak kiro kurur ätär maromin
senek maro, kiro Airen roasiret ak woiaka aru
monuk, kurte omjo sirop takeanik, aitap opok
tane rawoi. Kiro onok keserin kiro akan onok
aru pakan ätäi woiaka piririn!
14 Is ak epar senes awarom, tawa Anut nukas
ätäi koi roasiret wasarewaraun ses opok Taia
pak Saidon roasiret pak ak usu äiäknak owaiei,
utianik, rusapaian roasiret ak usu näwäu senes
owaiei!
15 Ak Kapaneam roasiret, ak akasar omar oik
tonaiei ra? Epar senes, ak wa tonaiei. Anut
nukas ak up uru ep näwäu opok känkurwarai.”
16 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon,
“Inok roasiret akas akan ämän rowaiei, kiro ak
isan ämän nais rowaiei. Inok roasiret akas akan
ämän rowau utaiei, kiro ak isan ämän nais wa
rowaiei. Inok roasir isan ämän roianik, tainorau
utai, kiro ro inokos is äsimornuk, koimin kon
ämän nais wa tainorai. Jisas nukas kiro ämän
awaromara, äsimwaronuk, manoin.”

Roat 72 orip ätäi Jisas siakup koin.

17 Kiro tamareäu roat 72 orip ätäi akan woiaka
ererwon orip koianik, Jisas aurin, “Näwäu, ikes
nan enmat pakas roasiret osou aru orip rain
awarota, kiro osou aru iken ämän roumana, ute
manoin.”
18 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is apari raita,
Satan ko omar oikas ermäniriäu senek nowon.
19 Ak rowe, isan sakau ak aromin. Män aru rek
ori opok ak ariaun itok. Akas ak wa tukwaraiei.
Satan iken iwäi jaunok nukan sakau erekapu
itimoraun sakau is ak aromin. Kar osapus ak aru
wa maraiei.

20 Utianik, osou aru akan ämän tainorin mesin
ak wa nepipirau. Anut nukas akan enmak omar
oik jer we mowon mesin ak nepipirwe.”

Jisas ko wou ererianik, Anut nukan enip jou muruwon.
(Matiu 11:25-27, 13:16-17)

21 Kiro omre opok Jisas ko Osou Näu orip
kon wou erermara, äiewon, “Moni, na karar
omar pak omnokou pak akan Näwäu, is nan
enmat jou mom, owon, na nan onok eposek
äpu miäin roasiret pak skul manoin roasiret
pak akan amiakap ämäi maromon. Utianik, na
kiro onok eposek äpu wa roasiret erekapu ätär
maromon. Moni kiro onok epar nakasar nan
ronkatis kesermon.”
22 Isan Monias osap erekapu isan ipi opok
mowon. Kar ros kon Mokoi äpu wa miäu,
Momok nuka karar äpu. Kar ros kiro
Mokoin Momok äpu mau senek wa, kon Mokois
karar Momok äpu. Kiro Mokois roasiret
nukasar nukan sare mareanik, kon Momok ätär
maronuk, ak nais ko äpu maiei.
23 Keseria, Jisas nukas pirirmara, kon
tamareäu roat ämän ämäi keser awarowon,
“Ak osap akan amiakas apari akan woiaka erer
orip rawaiei.
24 Is epar senes ak awarom, meter Anut
nukan ämän roianik, areain roat pak omsau
kamwareäin roat sosop pak ak kiro osap ak
rusapai apari senek aparaun rai keserin, ak
aparau wa. Ämän rusapai ak roi senek meteran
roat ak rowam rai keserin, ak rowau wa.”

Kar Samaria ro eposek nukan totok ämän.

25 Kar sintore ämän tamareäu ro ko Jisas
ate aparaun pemara, Jisas keser auruwon, “Ro
Näwäu, Is owosemoi, totom awau orip orip
rawaun owam?”
26 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Akan
sintore ämän buk opok owo jer wein, akan
ronkat kiro ämän onoktapau owo senek?”
27 Kiro ros Jisas ätäi auruwon, “Na nan wonas
pak nan totomatas pak nan ronkatis pak nan
sakaus pak nan Näwäu, Anut nukanun erekapu
meie. Na nakanun meieäum senek, nan jaunan
keseriar meie.” *Lo 6:5*
28 Jisas nukas äiewon, “Kiro epar senes na kiro
keseram, na orip orip rawam.”
29 Kiro ro ko nukasar nukan enip jou mam rai,
ko pemara, Jisas ätäi totorwon, “Sintore ämänis
isan jai inok mesin äieu?”
30 Jisas nukas ätäi auruwon, “Kar ro ko
Jerusalem menas Jeriko mena nowon. Kiro
apu kamuk karauk päu roat akas weanik, aru
murianik, kon osap erekapu oianik, ute manoin.
Kiro ro eparar meiäun rauk ser rawon.
31 Kiro ro wein apu opok nini raunuk raunuk,
kar ro Anut kamuk raiäu ro ko nais kiro apu
pakas nowon. Ko kiro ro aparmara, imineanik,
apu kasakupas manowon.
32 Kiro apu pakar kar Liwai* ro, ko Anut
kamuk raiäi roat sarwareäu ro, ko nais kiro apu
pakas kowon. Ko nomara, kiro ro apu opok
nini rawon aparmara, ko nais apu kasakupas
manowon.
33 Utianik, kar iwäi jauk ko Samaria* menan,
ko nais kiro apu pakasar kowon. Ko kiro ro

apu opok nini rawon aparmara, wouti näwäu
mowon.
34 Ko kiro ro siakup potomara, am nemauk
pakan an pak an wain oumoi, kiro ron ui opok
momara, ui laplap sies pararar murianik, kiro
ro ämäi oi kon donki opok momara, kar ou kiro
apu siakup rau opok imäi potomoi, jekur kame
ninowon.
35 Ninoinus, tapera, kiro Samaria ro nukas
aiauk oianik, kiro ou atak ro nurumara, auru-
won, ‘Na okoro ro jekur kame rau, nan owo
osap okoro ro opok utam, is ätäi koita, na kau
musam.’ ”
36 Jisas nukas kiro ämän patarmara, kiro sin-
tore ämän tamareäu ro auruwon, “Nan ronkat,
kiro roat 3 orip inokos kiro ro päu roat akas wein
ko kon jauk senek sarewon?”
37 Kiro sintore ämän tamareäwon ros Jisas ätäi
auruwon, “Kiro ro päu roat akas apu opok wein
mesin wouti mowon ro.”
Jisas nukas auruwon, “Na potoinam, keseriar
keser.”

*Jisas nukas Maria Marta ori apwatau po-
towon.*

38 Jisas ko kon tamareäu roat pak kiro ämän
mare kurea, ko kar mena kounuk, kar asir kon
enip Marta, nukas kon owa imäi potowon.
39 Kon awak enip Maria ko pemara, Jisas
siakup tane raumara, Jisas nukan ämän roi
rawon.
40 Marta ko nukarar sarau momoi, wou aru
monuk, koi Jisas auruwon, “Näwäu, is isakarar
sarau moram, isan awai aurta, koi is sareirai.”

41 Jisas nukas ätäi Marta auruwon, “Na sarau
momata, osap sosopun ronkat oum.
42 Karar onok karar na itimoisi rau. Maria ko
kiro onok eposek owaun sare mowon. Kar ros
ko kiro pakan wa oi kuräi.”

11

Jisas nukas kon tamareäu roat Anut auraun ätär marowon.

1 Kar omre opok, Jisas ko nukarar Anut auri
rawon. Ko Anut auri kurenuk, kon kar tamareäu
ros auruwon, “Näwäu, Jon ko kon tamareäu roat
Anut auraun ätär mareäu, senek, nas nais ik
Anut auraun ätär muk.”
2 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak Anut keser
aurwe,
Iken Momonek, nan enmat eposek ik jou
musiäum. Nan kamoikaun ses okoro omnokou
erekapu koi itok mai. [Nan onsau omar oik
tainoriäi senek, ik nais omnokou pakan erek
tainoram.]
3 Omre orip orip ik nas o ikam.
4 Ikes karauk roat akan onok aru ik opok
mukiäi jäkäi mareäum senek, nas pak iken onok
aru jäkäi muk.
Na ik osap ate apaikaun opok wa kureikam.”
5 Kos ätäi awarowon, “Utianik, ak kamuk kar
ro ko jauk orip raroi, ko kon jaukun owa pututu
potomara, aurai, ‘Jai, is o iro.
6 Isan jai awau ko rusapai kou, ik o erekapu je
kuremun, ik ko nuraun o wa.’
7 Kiro ro ko owas raumara, keser aurai, ‘Is im
penemin. Isan mokoit pak ninom. Nas is sarau
wa irau. Is siräianik, o isau senek wa.’

8 Is epar senes awarom, kiro ro owa rauwus
siräianik, kon jaukun ronkatäu utou. Ko kon
jauk, okon, orip orip totornuk, siräianik, o
nuruwon.
9 Keseria, is epar senes awarom, ak owo osap
owaun Anut aurna, kos osap arai. Ak owo osap
itanäiei, ak aparaiei. Ak im ut koukourna, Anut
nukas im tue marai.
10 Inok roasir ko osap owaun Anut aurai, ko
osap owai; inok roasir osap itanäi, ko aparai;
inok roasir ko Anut nukan im ut koukourai, ko
Anut nukas imtue murunuk, owa tonai.
11 Kar ron mokois momok aurai, 'Moni, is was
jam,' aurnuk, momokus kar män aru oi nuriäu
ra?
12 Utianik, kon mokois 'Moni, is kakarau
wawak jam,' aurnuk, momokus on oi nuriäu ra?
13 Ak roat onok aru orip, akas akan mokoit o
eposek araun äpu miäi. Iken momonok omar
oik rau, ko onok eposek orip, akas ko Osou Näu
araun aurna, kos ak arai."

Jisas ko roasiret akas kar eitek enip Bielsebul (kon kar enip Satan) ori sarau mora rai äiein.
(Matiu 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 Kiro ses opok Jisas nukas kar ro osou aru
orip ok utup rawon jekur mowon. Kiro osou
aru manonuk, kiro ro ätäi arewon. Roasiret
kiro opok turur rain ak kiro onok aparianik,
karkairin.
15 Karauk roat akas äiein, "Kiro Bielsebul ko
karauk eitek aru kamwareäu kos Jisas sakau
nurunuk, osou aru oi kurwareäu."
16 Karauk roat akas ko ate aparaun kos kurur
atap atap kesernuk, aparaun aurin.

17 Jisas nukas akan ronkat äpu momara,
awarowon, “Karar omsau, ak aka aka weräianik,
aka aka inäiaiei, ak ekep wa rawaiei. Ak erekapu
aru maiei. Karar tupsiu ak aka aka weräianik,
aka aka inäiäiei, ak jekur wa rawaiei.
18 Utianik, Satan nukan kin karar aka aka
weräianik, aka aka inäiäiei, ak owose sakau
rawaiei? Akas is Bielsebul nukan sakau pakas
osou aru oi kurwaroram airiäi.
19 Utianik, is Bielsebul nukan sakau pakas osou
aru oi kurwaroram rai, inokos akan mokoit osou
aru oi kurwaraun sakau ariäu? Akan mokoit
akasar kiro onok wasarewaraiei.
20 Epar senes wa, is kiro Anut nukan sakaus
osou aru oi kurwariäim. Kiro epar äpu maiei,
Anut nukan kamwaraun ses ak siarakap rusapai
koi rau.
21 Rowe. Kar ro ko sakau orip ko muk puri pak
atomara, kon ou kamenuk, kiro kon osap wa päu
owaiei.
22 Utianik, kar ro ko sakau näwäu senes orip
pemara, kiro ro wenuk, kos kiro ron muk puri
pak senri oumara, kon osap erekapu oumara,
karauk roat inäi arai.
23 Inok roasir isan jai wa, ko isan iwäi jai.
Inok roasir is sareirianik, karauk roat is siarap
imware kowau wa, ko roasiret emwaronuk,
mane kureäi.”

Osou aru ätäi pewon.
(Matiu 12:43-45)

24 Jisas nukas ätäi äiewon, “Osou aru ro
opiakapan oi kurena, ko potea, ro wäpik mena
sume rawaun omoi itanäi. Ko pote sumaun omoi

warnuk, ko keser äiäi, ‘Is ätäi isan mustäi owa potam.’
25 Keseria, ko ätäi pote kiro ou om kasar jekur moin, erar rawon aparwon.
26 Aparianik, ko pote karauk osou aru 7 orip akan onok aru senes orip imwareanik, ätäi kiro owa erek rawaun koin. Keseria, kiro osou aru rautes kiro ro opok onok aru senes mona, meter kiro ro ko aru raiäu, rusapai ko erekapu aru senes rau.”

Jisas nukas roasiret woiaka ereraun ämän marowon.

27 Jisas nukas roasiret turur rain opok kiro ämän mare kurenuk, kar asires kiro kamuk raianik, kakurarmara, auruwon, “Kiro asir inokos naka musomara, kameisowon ko epar wou ererai.”
28 Jisas nukas ätäi äiewon, “Wäpik. Inok roasiret ak Anut nukan ämän erekapu roianik, tainoriäi, ak epar nepipiraiei.”

Jisas nukas kurur atap atap maun utowon. (Matiu 12:38-42)

29 Roasiret koi turur rauna rauna, Jisas nukas awarowon, “Ak rusapaian roasiret ak aru senes. Ak kurur atap atap moita, aparam rai, ronkatein. Is kurur atap atap sosop wa ätär maram. Anut nukan ämän roianik, areäwon ro, Jona nukan kurur karar kiro epar ätär maram.
30 Meter Anut nukas Jona opok ko kiro kurur Niniwe roasiret ätär marowon senek, rusapai is, Ro Nukan Mokois, kiro kurur rusapaian roasiret karar ätär maram.

31 Tawa Anut nukas wasarewaraun ses opok,
Siba omsau kamwareäwon asir ko meiewon ätäi
siräianik, rusapaian roasiret pak koumana, akan
onok aru amop marai. Owon, kiro asir ko mena
atapukas Solomon nukan ämän eposek rowau
kowon. Rusapai is epar senes awarom, kar ro
näwäus Solomon itimori rau. Is rusapai okoro
raim, utianik, ak nais isan ämän rowau utoi.
32 Tawa, Anut nuka ätäi koi okoro omnokou
pakan roasiret wasarewaraun ses opok Niniwa
roasiret meiein ätäi siräianik, Anut nukan amuk
opok rusapaian roasiret pak erek tai raianik,
auraiei, 'Rusapaian roasiret ak onok aru miäi'.
Owon, Niniwa roasiret ak Jona nukas Anut
nukan ämän marowon, akan onok aru utomoi,
ätäi woiaka piririanik, Anut mesin akan woiaka
epar moin. Is ak epar senes awarom, rusa okoro
opok kar ro rau ko näwäu, kos Jona itimori rau.
Ak kiro ro näwäu nukan ämän rowau utoi."

Enmaksaun arou.
(Matiu 5:15, 6:22-23)

33 Jisas nukas ätäi äiewon, "Roat ak arou
aioianik, baket uru ra, ou waru uru wa ämäi
miäi. Ak arou aioianik, kämioik äsäi miäi.
Keserna, roasiret ak owa tonaun kiro arou merek
aparianik, ak owa tonaiei.
34 Nan amunauk kiro enmatsau pakan arou.
Nan amunauk eposek rawai, kiro akan en-
maksau arou senek jere rawai. Utianik, nan
amunauk aru saräi, nan won uru nais erekapu
pututu saräi.
35 Kiro mesin ak jekur rawe, warnuk, kiro arou
woiaka uru rau koserai.

36 Utianik, akan enmaksaun arou eposek orip
orip jere rawai, kiro arou owa jereanik, merek
kure rau senek."

Jisas nukas Juda roat näunäu akan onok aru mesin awarowon.
(Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)

37 Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän
erekapu mare kurenuk, kar Parisi ros Jisas kon
owa o jaun auruwon. Keseria, Jisas ko pak o jaun
potowon.
38 Kiro Parisi ros o jaun ses opok Jisas ko
Anut nukan amukup eposek saräun kon ipou an
kosorau wa, aparianik, karkairwon.
39 Kesernuk, Jisas nukas kiro ro auruwon, "Ak
Parisi roat akan maro kap pak mekesuk opok
jekur an kosoriäi, ukun wäpik, utianik, ak onok
aru sosop miäi, okon, akan woiaka uru ukun
näwäu rau.
40 Akan ronkat eposek wa. Ak äpu wa rä? Anut
nukas akan woiaka ate mowon, akan enmaksau
nais kosar ate mowon.
41 Ak kiro o akan maro uru rau kiro roat osap
wäpik roat arowe. Ak keserna, ak erekapu ukun
wäpik saräiei.

42 Ak Parisi roat, ak jekur rowe. Ak woian
o erekapu näwäu pak eteinak pak 10 orip atap
atap inäianik, surwate mianik, karar sur oi Anut
nuriäi. Kiro onok eposek kesermana, ak Anut
mesin woiaka epar wa miäi. Ak kiro onok eposek
pak karauk onok eposek keseraun wa utau.

43 Ak Parisi roat, ak roasiret tururiäi owa ak
tanäun omoi eposek oiäi. Ak amket opok roasiret

akas karauk roasiret amiakap pere awarona,
akan enmaka rororna, aka nepipiriäi.

44 Wopurut, ak op up roat akas mer wa amke
muriäi senek. Roasiret ak kiro wa apariäi, ak
kiro opok tai arina rai, ak ukun orip saräiei."

45 Kar sintore ämän tamareäu ros kiro ämän
roianik, auruwon, "Näwäu, na kiro ämän äiem,
kiro ik nais woiok aru mukou."

46 Keser aurnuk, Jisas nukas äiewon, "Ak sin-
tore ämän tamareäi roat nais, ak sintore ämän
kiro osap usu senek roasiret akan enmaksau
opok ämäi mareäi. Utianik, akas kiro usu
ämäiaun wa sarwareäi.

47 Wopurut. Akas Anut nukan ämän roianik,
areain roat akan up opok patan eposek käi miäi.
Kiro roat akan askanai akas akwarona, meiein.

48 Ak kiro up opok patan eposek käi marona, ak
karauk roasiret ätär mareäi, akan ronkat akan
askanai akan onok eposek.

49 Kiro onok Anut nukan ronkat eposek
nukas äiewon, 'Is ak rawa Anut nukan ämän
roianik, areai roat pak ämän oi ariai roat pak
äsimwaram. Karauk aru maraiei, karauk ak-
warona, meiäiei.'

50 Keseria, rusapaian roasiret akas akan
askanai akan usu owaiei. Anut nukas ätäi kiro
roat akwarona, meiein akanun sarwareanik,
akwarai.

51 Kiro epar meter roat akas omnokou ate
mowon ses opok ak Abel wena, meiewon pote,
akas Sekaraia* kos Anut jou muriäin patan
pak kon omoi eposek pak kamuk opok wena,
meiewon. Akas kiro roasiret eposek erekapu

akwarona, meiein. Is epar senes awarom,
rusapaian roasiret ak kiro usu erekapu owaiei.
52 Sintore ämän tamareäi roat, wopurut, ak
Anut nukan ämän karauk roat opok ämäi miäi.
Ak akasar jekur wa tainoriäi. Karauk roat
tainori tonam äiäi akasar apu soriäi."
53 Jisas ko kiro owa rawon ute kasik nonuk,
sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat pak
akas ko mekesup sät ämän sosop mianik, totorin.
54 Kos ätäi owo äienuk, ko wena, meiäun rai
jekur oksau apai rain.

12

Ak jekur tai rainai, ämän wasarewe.

1 Jisas ko arenuk arenuk, roasiret sosop turur-
mana, aka aka suosuotein. Jisas nukas amke
kon tamareäu roat awarowon, "Ak Parisi roat
akan bret makona, noroiäwon marasin enip jis
jekur aparaiei. Ak akan ämän eposek mitu orip
roinai, jekur aparwe. Kiro ämän erekapu epar
wa, okon, jekur aparwe.
2 Owon, osap kururur raiäi kiro erekapu amop
päi, owo osap ämäi miäi roasiret äpu maiei.
3 Keseria, ak owo ämän pututu, ämäi araiei,
amop arou opok rowaiei. Ak owo ämän äiäurar
owa im penemoi, araiei kiro ou oikas tone sakau
araiei."

Ik inok iminäu?
(Matiu 10:28-31)

4 Jisas nukas ätäi äiewon, "Isan jaiat, is epar
awarom, ak kiro roat, karauk roat akwarona,

meiäiei ak wa iminewarau. Tawa, kiro roat akas
ak ätäi aru marau senek wa.
5 Is ak inok iminäun ätär maram. Ak
Anut Näwäu karar iminewe. Ko sakau näwäu
orip. Kos ak tawa akwarianik, ep näwäu uru
känkurwarai itok. Kiro epar awarom, ak ko
karar iminewe.
6 Amket opok, ai simnak 5 orip aiauk 2 toia
oripas kau miäi. Anut nukas ai karar karar jekur
kamwareäu.
7 Kiro karar wa, ko akan tapiaka urik karar
karar erekapu ninarewon rau. Ak wa iminäu,
Anut nukan amukup akas kiro ai eteinanak
itimware rai. Anut ak kamwarai."

Jisas nukan enip jou muraun onok.
(Matiu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 Jisas ätäiar awarowon, "Is epar awarom, inok
roasir kos roasiret omnokou opok, 'is kon jauk'
awaronuk, is Ro Nukan Mokois nais keseriar
Anut nukan sarau eitek akan amiakap 'kiro ro
ko isan jai' äiäm.
9 Owo ros roasiret omnokou opok isan jai rai
wa awarai, isas nais keseriar Anut nukan sarau
eitek akan amiakap 'kiro ro ko isan jai' rai wa
äiäm.
10 Utianik, owo ro kos ämän aru Ro Nukan
Mokoin enip opok monuk, Anut nukas kiro onok
aru jäkäi murai. Owo ros jeje ämän Anut nukan
Osou Näu nukan enkup ämän mai, Anut nukas
kiro ron onok aru wa jäkäi murai.
11 Owo ros ak tururiäi owa, roat näunäu
amiakap imware potona, ak araun ronkat sosop
wa owau.

12 Sakau tai rawe. Anut nukan Osou Näus kiro
ses opokar ak owo ämän aräun ätär marai.”

Aiauk sosop orip ro ko rauk käiewon.

13 Kar ros kiro roasiret erekapu turur rain
opok siräumara, Jisas auruwon, “Näwäu, nas
isan awai, aurta, kiro osap iken moniokos
meieanik, utomti manowon inäi owamur.”
14 Jisas nukas ätäi auruwon, “Is awan osap pak,
awaka pak inäi mataun kowau wa.”
15 Keseria, kos roasiret awarowon, “Ak jekur
tai rawe, ak okoro omnokou pakan osapun
woiakas wa wäu. Inok ro ko osap sosop orip ko
kiro osap opakas totok awau rawaun wa owai.”
16 Kos ätäi totok ämän awarowon, “Kar ro ko
osap sosop orip ro kon woia o sosop raiäu.
17 Kiro ro kon wou uruas ronkatemara, äieu, is
owosäu, is okoro osap turur maun omoi wäpik.
18 Keseria, nukasar ronkatemara, äiewon,
‘Isan ou eteinak okoro erekapu uräi kureita, kar
ou näwäu moita, kiro owa osap erekapu kuräm.’
19 Kesermoi, kos äiäi, ‘Rusa, is o sosop orip,
okon, is okoro o woisan sosop orip jeanik,
nepipir rawam, Is sarau ätäi ätäi wa mam, erer
raia, o an pak karar je je rawam.’
20 Anut nukas kiro ro auruwon, ‘Na ronkat
wäpik ro. Rusapai pututu na meieta, okoro osap
erekapu inokos owai?’
21 Inok ro ko osap sosop turur miäu, ko kiro
onok keserai, ko Anut nukan amuk opok saruku
ro rawai.”

Akan woiaka Anut opok karar mowe.
(Matiu 6:25-34)

22-23 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu
roat awarowon, “Ak akan enmaksau mesin
ronkateanik, ‘Ik owo o jemoi, rawau?’ ‘Ik owo
omjo takäu?’ keser wa äiäu, Totomaka kiro
näwäu senes, o näwäu wäpik. Akan enmaksau
näwäu senes, omjo kiro näwäu wa.
24 Ak ai raut apwarwe. Ak o uku wa weäi,
ak o arianik, pote owa wa turur miäi. Kiro
Anut nukasar o aronuk, jeäi. Akas kiro ai raut
itimware rai.
25 Inok ro ak kamuk opok kon ronkat sosopus
okoro omnokou opok omre rumuk rawaun itok?
Ko keserau senek wa.
26 Ak onok eteinak keseraun itok warnuk, ak
owon onok näwäu keseraun ronkatei?
27 Ak kurukan am musip aparwe. Ak sarau wa
miäi, omjo nais akasar wa ate miäi. Utianik, is
ak epar senes awarom, meter kamwareäwon ro
Solomon ko kon omjo eposek miäwon, kiro omjo
am musip eposek senek wa.
28 Kurukan amurik erar kiro Anut nukas omjo
areäu. Kiro amurik rurisa rawai, kiro ariwa
epis erekapu jerai. Kiro amurik erar raiäi kiro
Anut nukas omjo areäu. Akan woiaka epar moin
kiro eteinak! Ak äpu mowe, Anut nukas ak nais
kamwareäu.
29 Keseria, ak woiaka aru wa mau, ak ronkat
sosop o jaun wa mau.
30 Anut nukan ämän wa roiäi roat ak okoro
omnokou pakan osap owaun ronkateäi. Iken
momonek ko äpu kiro osap sarau orip, okon, kos
ak arai.
31 Ak Anut nukan mena tonaun amke
ronkatena, kos ätäi kiro osap erekapu ak arai.”

Ak omar oikan osap sosop turur mowe.
(Matiu 6:19-21)

32 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Ak wa iminäu,
mokoit iken momonek Anut nukas kiro osap sare
mowon roasiret ko akan kamwareäu ro näwäu
ronkatemoi, äiäi, kos kiro osap ak arai.
33 Akan osap erekapu karauk roat aroinai,
aiauk oinai, kiro aiauk roat osap wäpik orip
arowe. Ak akan woiaka jekur mowe, ak osap
omar oikan sosop turur maun ronkatewe. Kiro
opok kar osap wa itanäiei. Owon, kiro opok
kar päu ros päu owaun tonau senek wa. Kar
susurauk toneanik, kiro osap wa aru mai.
34 Keseria, owo mena nan osap turur miäum
opok nan won nais kiro mena rau.”

Jisas nukas kon tamareäu roat jekur rawaun awarowon.

35 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak owo onok
päi jekur kame rawe. Ak mer makoinai, arou
aioinai, apu apari rawe.
36 Kar ro ko kon wau ori päursa, kon sarau ros
kame raiäu senek keserwe. Kon ro näwäu pe im
ut wenuk, kon sarau roat akas akan ro näwäu
kurte pote im tue muraiei.
37 Kiro ro näwäus kon sarau roat apwaromara,
näwäu nepipirai. Owon, ak ninau wa. Is
epar senes awarom, kon omjo awau oi mianik,
roasiret tanewe awareanik, o arai.
38 Kiro roat ak akan ro näwäu aparianik,
nepipiraiei, ko pututu päi nais ak nepipiraiei.
39 Ak äpu, kar ou atak ro ko kiro päu ro kon
owa päu owaun omre äpu maro, [ko wa ninai, ko

awau tai raiäu.] Ko kiro ro inikernuk, kon owa
wa uräi tonai.
40 Ak nais keseriar jekur kame rawe. Owon,
Ro Nukan Mokoi ko sareper kowai, kon kowaun
omre ak äpu wa."

Sarau ro aru pak sarau ro eposek awan totok ämän.
(Matiu 24:45-51)

41 Pita nukas Jisas auruwon, "Näwäu, okoro
totok ämän kiro ik aikom ra, roasiret erekapu
awarom."
42 Jisas nukas ätäi auruwon, "Inok sarau ro
ko ronkat eposek orip ämän tainoriäu? Kiro ro
karar kon kameäu ros sare monuk, kos karauk
sarau roasiret kamwareanik, akan o are rawai.
43 Kiro sarau ro keser rawai, kon kameäu ro
kounuk, ko nepipirai.
44 Is epar senes awarom, kiro sarau ro ko
kon ro näwäus kon osap erekapu kamäun sare
murai.
45 Utianik, kar sarau ro ko ronkat eposek wa,
ko keser ronkatäi, 'Isan kameiriäu ro ko kurte
kowau utou.' Kesermara, kos karauk sarau
jaukut, akwaromara, ko an sakau jemara, rauk
käi rawai.
46 Ko kesernuk kesernuk, kon kameäu ro
sareper koumara, kiro ro mänkäsir oumara,
woiaka epar mau wa roat akan mena emer
kuräi.
47 Kiro sarau ro ko äpu kon ro näwäus sarau
äsimorai, kiro sarau ro kurte wa manonuk, kiro
sarau ro tätäi näwäu owai.
48 Utianik, kar sarau ro ko ro näwäu nukan
ronkat äpu wa, sarau eposek wa monuk, kiro ro

tätäi eteinak owai. Utianik, Anut nukas kar ro kon ipou opok osap kamäun miäu, tawa kiro ro pakan ätäi osap sosop owam rai aurai. Ko kar ro osap sosop senes kamäun miäu, ko kiro ro pakan ätäi osap senri owai."

Jisas ko roasiret inäi maraun kowon.
(Matiu 10:34-36)

49 Jisas nukas äiewon, "Is okoro omnokou opok ep tukuraun koimin. Isan ronkat kiro ep jere potora, kiro eposek.
50 Is amke tätäi näwäu owam. Kiro usu kame rai, isan woi uru usu näwäu mora.
51 Akan ronkat is okoro omnokou pakan roasiret pak tamuräi rawaun koimin rai äiein. Wa senes is epar awarom, is okoro omnokou pakan roasiret atap atap inäiwaraun koimin.
52 Rusapai kar tupsiu pakan roasiret 5 orip inäiäiei. Roasiret 3 orip karaima inäianik, rawaiei, roasiret 2 orip ak karaima rawaiei.
53 Keseriar roat ak akan mokoit pak iwäi muratäiei, mokoit akas akan momonakat pak iwäi muratäiei. Asiret ak akan asinakut pak iwäi muratäiei. Asinakut ak akan aninakat pak iwäi muratäiei. Asiret ak akan pusirakat pak iwäi muratäiei, Pusirakat nais akas keseriar keseraiei."

Owo onok päun ak äpu maiei.
(Matiu 16:2-3)

54 Jisas nukas roasiret awarowon, "Ak iou mokup näwäu kounuk, aparianik, akas ronkateäi, 'Kiro om nai.' Kiro ak epar äiäi, om neäu.

55 Ak urir pemara, roros orip penuk aparia,
akas ‘Kiro san sakau päun ses’, äiäi. Kiro epar
senes peäu.
56 Ak sät äiäi roat, ak omar aparia, kiro owo
omre päun äpu miäi. Ak owoseanik, omre
rusapai owo päun kiro ak äpu wa?”

Na nan iwäi jaun pak ämän jekur atower.
(Matiu 5:25-26)

57 Jisas ätäi äiewon, “Akasar jekur ronkatemoi,
ämän jekur wa wasareäi.
58 Utianik, na kar ros na wasarewareäu ro
nukan amukup imäisi potonuk, au apu opok
pote räi, ämän jekur atower. Warnuk, kos na
wasarewareäu ro opok imäisi potonuk, kos na
polis nukan ipou opok musonuk, kos karapus
owa kureisai.
59 Na kiro owas ätäi kasik naun erar wa
äsimoisaiei. Utianik, na aiauk näwäu maun
aisowon keseriar erekapu marota, epar na kasik
utoisona, manam.”

13

Inok ro kon wou pirirau wa, ko meiäi.

1 Kiro ses opok, karauk Galili roat Anut jou mu-
runa, Pontias-Pailot nukas akwaronuk, meiein.
Keseria, karauk roat akas Jisas aurin.
2 Jisas nukas awarowon, “Kiro Galili roat Pailot
nukas akwaronuk, meiein akan ronkat kiro roat
meiein akan onok aru pakas meiein ra, kiro
Galili roat karauk rusa rai akan onok eposek,
okon, ak wa meieäi ra?
3 Wa senes, epar wa. Ak erekapu onok aru
orip. Is epar awarom, ak akan woiaka wa pirirna

rai, ak kiro roat meiein senek ak nais keseriar meiäiei.
4 Kiro roat 18 orip meter Siroam mena ou
uräi nomara, akwaronuk, meiein, akan ronkat
kiro roat ämän näwäu orip meiein, karauk roat
Jerusalem mena rain, ak ämän wa ra?
5 Is epar senes awarom. Kiro epar wa. Utianik,
akan woiaka wa pirirna roi, ak kiro roat meiein
senek meiäiei.”

Am nemauk wa muriäu nukan totok ämän.

6 Keser awaromara, Jisas nukas kar totok ämän
marowon, “Kar ro ko wain woia uran uku
wewon. Ko orip orip kiro uran nemauk muru
rai pote apariäu, näu wa muriäu.
7 Keseria, kos kiro woi kameäwon ro auruwon,
‘Is woisan 3 orip okoro uran nemauk muru rai
aparau koimin, ko murau wa, okon, is patiram,
owon, ko omnokou nukan sirau erar patarura?’
8 Kiro sarau ros ätäi auruwon, ‘Näwäu, karar
woisan opok utota, raunuk, is omnokou kiro
mu opok kureta kureta, pote nemauk murai rä
aparam.
9 Kiro woisan opok, wa murunuk rai, epar
na koi tore kuräm. Nemauk murunuk rai, kiro
eposek, rawaura.’ ”

Jisas nukas kar asir enipsau meiewon, sumaun omre opok jekur mowon.

10 Kar sumaun omre opok, Jisas ko roasiret
tururiäi owa Anut nukan ämän roasiret mare
rawon.
11 Kiro opok kar asir ko osou aru orip woisan
18 orip rawon ko tuku siräi tai rawau senek wa.

12 Jisas nukas kiro asir aparmara, wouti mo-
mara, urunuk, ko siakup kounuk, auruwon,
“Asir, nan sip aru jäkäi musom.”
13 Kos kon ipou kiro asiren tapau atonuk, kiro
asir ko tuku siräumara, Anut jou muruwon.
14 Kiro tururiäi ou kameäwon ro nukas Jisas
kiro onok kesernuk, aparmara, kasak pewon.
Owon, Jisas nukas sumaun omre opok kiro
asir jekur mowon. Keseria, kiro ros roasiret
awarowon, “Omre 6 opok, kiro sarau maun ses,
kiro omre opok jekur maraun itok. Sumaun
omre opok kiro jekur maraun senek wa.”
15 Näwäu nukas ätäi kiro ro auruwon, “Ak
sätäiäi roat! Ak sumaun omre opok akan
bulmakau ra donki pakan mur uraianik, imware
pote an ariäi.
16 Okoro asir ko Apraham nukan kin pakan,
Satan nukas woisan 18 orip imäumara, sakau
ateanik, rawon. Epar kon usu sumaun omre
opok jäkäi muraun itok.”
17 Kos keser äienuk, kon iwäi jaukut ak oioraka
nowon. Karauk roasiret kiro owa turur rain ak
kiro onok eposek aparianik, jou murin.

Am uku eteinak näwäu saräun ämän.
(Matiu 13:31-32; Mak 4:30-32)

18 Keseria, Jisas nukas roasiret totwarowon, “Is
Anut nukas roasiret kameäu onok owo senek rau
awaram?
19 Kiro kon onok kesek, kar ros ko marmar
uku oumara, woia wewon. Kiro am uku eteinak
tu pemara, am näwäu sareäu. Kesernuk, ai
akas pemana, kiro am iporu opok tou moin.
Kiro senek, amke roasiret karar karar Anut

nukan ämän tainoriäi, tawa roasiret sosop akas tainoraiei.”

Osap eteinakus plaua näwäu sareäwon.
(Matiu 13:33)

20 Jisas nukas ätäi äiewon, “Is Anut nukan kameäwon onok owo senek ätär marau?
21 Kiro onok kesek, kar asires jis eteinak oianik, plaua näwäu orip ore oumara, tururmoi, etwairnuk, kiro plaua noroianik, mup näwäu senes sareäu.”

Orip orip awau rawaun ororok eteinak.
(Matiu 7:13-14, 21-23)

22-24 Jisas ko Jerusalem mena pote rai, näu mena pak eteinanak mena pak Anut nukan ämän roasiret mare mare potowon. Kar ros totorwon, “Näwäu, Anut koi wasarewaraun ses opok roat esap esap apu eposek opok tonaiei? Isan ronkat sosop wa.” Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak sakau mia, apu eteinak pakas tonaiei. Owon, roat sosop ak kiro apu eteinak pakas tonam äiäiei ak tonau senek wa.
25 Kiro ou rorok kameäu ros im penenuk, ak tonea, kasikas raianik, im ut koukourianik, äiäiei, ‘Näwäu, ik im tue muk’ auraiei. Kos ak ätäi awarai, ‘Is ak äpu wa, meter ak wa apwareäim.’
26 Kesernuk, akas ätäi auraiei, ‘Ik na pak raianik, o pak an pak erek jeäum, na iken mena Anut nukan ämän aikiäum.’
27 Kos ätäi awarai, ‘Ak erapakan pein is äpu wa. Ak onok aru miäi roat, ak enes eur manowe!’
28 Kiro opok tätäi näwäu orip orip oi rawaiei. Anut nukan kamwaraun onok amop penuk,

akas Apraham, Aisak, Jekop pak Anut nukan
ämän roianik, areai roat pak Anut pak rauna,
apwaraiei. Utianik, ak kar mena atap raianik,
akan aiakpanak kartitirianik, wai rawaiei.
29 Kiro ses opok, san peäwon pakan roasiret
pak san neäwon pakan roasiret pak roasiret
okoro omnokou pakan erekapu peanik, koi Anut
nukan kamwareäwon mena tururianik, Anut
pak o je rawaiei.
30 Roat ak enmak näwäu wa ruris rai, ak amke
rawaiei. Amke rai roat ak enmak orip, ak ruris
rawaiei."

Jisas nukas Jerusalem mena mesin wouti mowon.
(Matiu 23:37-39)

31 Kiro ses opok, karauk Parisi roat akas
peanik, Jisas aurin, "Na okoro mena wa rawau,
utoinam, kar mena man. Owon, Herot ko na
iwose kuräun keserura."
32 Jisas nukas ätäi awarowon, "Akas potoinai,
kiro kawarur ro pote aurwe, is rusapai ariwa
pak roasiret osou aru orip pak sip aru orip
jekware maram, omre 3 opok orio is isan sarau
patarianik, sumam.
33 Utianik, is rusa, ariwa, orio sarau me
Jerusalem mena potam. Owon, Anut nukan
ämän roianik, areawon ro Jerusalem mena karar
wena, meiäi."
34 Jisas nukas Jerusalem mena aparmara,
äiewon, "O, Jerusalem, Jerusalem! Akas Anut
nukan ämän roianik, areain roat akwarona,
meiein. Ak karauk roat ämän oi ariain roat
Anut nukas äsimwarowon, aiaukus akwarona,
meiein. Is omre sosop, kakarau anak nukas kon

nakut saus kurur ware, raiäu senek, isan ipias
roasiret kamware rawaurimin. Utianik, roasiret
akas is kesewaraun wa utoiroin.
35 Ak rowe, Anut kon osap nuriäi ou ute
manonuk, akasar akan ou kamäiei. Is epar senes
awarom, Ak is ätäi wa apairaiei. Is ak epar
senes awarom, rusapai is manoita, ak is ätäi wa
apairaiei, pote tawa, akasar keser äiäiei, 'Anut
nukasar kiro ro sare mai, ko Näwäu, nukan enip
pakas kowai.' " *Buk Song 118:26*

14

Jisas nukas kar sip ro jekur mowon.

1 Kar sumaun omre opok, Jisas ko kar Parisi ro
näwäu nukan owa o jaun potowon. Roat akas ko
owosäi rai jekur apai rain.
2-3 Kar ro ko kon ipou isou erekapu norowon,
kiro ro Jisas siakup kounuk, Jisas nukas
aparmara, kos sintore ämän tamareäi roat pak
Parisi roat totwarowon, "Kar ro sumaun omre
opok jekur maun itok ra wa?"
4 Kiro roat akas ätäi kar ämän aräu wa.
Keseria, Jisas nukas kiro sip ro jekur momara,
äsimornuk, kon mena manowon.
5 Keseria, kos awarowon, "Ak akan mokoi ra
donki ra sumaun omre opok an up uru ouri
nonuk, ak owosäiei? Kiro omre opok pote
imäiäiei."
6 Akas ko ätäi kar ämän aurau wa.

Ro ko nukasar kon enip jou wa mai.

7 Jisas nukas roat o jaun pe, omoi eposek
ouna, apwareanik, kos kiro roat kar totok ämän
marowon.

8 “Kar ros na o näwäu jaun urweisonuk, na
potoinam, omoi eposek opok wa tanäu. Kiro ros
kar ro näwäu nais erek uruwon kiro omoi eposek
opok pe tanäi.
9 Kiro ro na usowon ros pemara, aisai, ‘Kiro
omoi tane raum okoro ro näwäu nuruta, tanäi.’
Keseria, na roat enmaka wäpik pak pote tanäun
oiot nai.
10 Utianik, na kar ros o jaun urweisonuk,
potoinam, karauk roat ruris tane rai opok tone
tane. Keseria, kiro o atak ro pemara, aisai,
‘Jai, na kämioik omoi eposek opok tone tane.’
Kesernuk, karauk roat tane rai ak na jou musaiei.
11 Owon, inok ro ko nukasar kon enip rororai,
kiro ron enip Anut nukan amukup näwäu wa
saräi. Inok ro ko nukasar kon enip wa rororai,
kiro ro ko enip jou orip rawai.”

Ik o jaun inokot urwaram?

12 Keseria, Jisas nukas totok ämän maromara,
kiro ro o atak ro auruwon, “Na o näwäu mis
moinam, nan jaunat ra nan amunat aunat ra
nan tupsiu wa urwarau. Owon, kiro roat akas
na ätäi amuk o jaun urweisaiei. Nas owo onok
kesermon ätäi akas nais keseriar keseisaiei.
13 Utianik, na äs näwäu moinam, roat osap
wäpik orip pak roat isoraka ipiaka aru orip pak
amiaka utup orip roat o jaun urwar.
14 Kiro onok keserta, nan won näu sarai. Kiro
roat akas na ätäi urweisau senek wa. Keserta,
roat eposek ak meieanik, ätäi siräuna, Anut
nukas na jekur kamoisai.”

Äs näwäu nukan totok ämän.
(Matiu 22:1-10)

15 Kar ro ko kiro opok tane rawon kiro ämän
roumara, Jisas auruwon, “Inok ro ko Anut nukan
kameäu onok amop päi ses opok Anut pak o
jeanik, ko eposek nepipir rawai.”

16 Utianik, Jisas nukas ätäi auruwon, “Kar ro
ko äs näwäu momara, roat sosop kiro o koi jaun
ämän surmarowon.
17 Äs erekapu me kuremara, o jaun ses opok
kon sarau ro äsimornuk, kiro roat kos meter
awarowon, koi o jaun pote awarowon, ‘Ak kowe,
o jaun ses pe rau.’
18 Kiro roat karar karar akas ätäi kiro sarau ro
aurin. Kar ros kiro sarau ro auruwon, ‘Is om-
nokou rusapai kau momin, is aparau manaurim.
Nan ro näwäu pote aur ko wou aru wa mau.’
19 Karas äiewon, ‘Is rusapai bulmakau 10 orip
kau momin, okon, ak jekur sarau morai ra, wa
rä rai apwarau manaurim. Is wa potam. Nan ro
näwäu pote aur. Ko wou aru wa mau.’
20 Karas äiewon, ‘Is asir rusapai oimin, okon,
is wa potam.’

21 Keseria, kiro sarau ro ätäi potomara, kon
ro näwäu kiro roat akas aurin ämän erekapu
auruwon. Kiro ro näwäu ko kasak pemara, kon
sarau ro auruwon, ‘Na kurte näu menan porim
ororokpai pak apu opok pak potoinam, roat osap
wäpik orip pak amiak utup orip pak isoraka aru
orip roat isan owa imware koi.’
22 Kiro sarau ros kiro ämän tainorianik, ätäi
pemara, äiewon, ‘Näu ro, is nan ämän airomon

erekapu tainorimin, karauk omoi sosop erar rau.’
23 Keseria, sarau ro ätäi kon ro näwäus äsimorianik, auruwon, ‘Na apu kasakup potoinam, roat erekapu sakau ämän awarota, kouna, kiro omoi rau erekapu owaiei.
24 Owon, is epar senes awarom, kiro roat amke o jaun awaromin, ak isan patan opok o wa jaiei.’ ”

Roat ak jekur ronkateinai, Jisas tainorwe. (Matiu 10:37-38)

25-26 Kar omre, roasiret sosop Jisas tainori potona, kos ätäi pirirmara, roasiret keser awarowon, “Utianik, inok ro isan tamuriäim ro saräun kon momok anak pak kon wau pak kon mokoit pak nuka pak akanun orip orip ronkatwaraiei, ko isan tamuriäim ro wa rawai. Ko isanun karar wous meiäi.
27 Kar ro is tainoireanik, ko kon am äpäs ämäiäu wa, ko isan tamuriäim ro wa saräi.
28 Kar ro ko ou maun, ko tane raumara, jekur ronkateäu. Kiro ou pataraun itok ra, wa ra rai ronkateäu.
29 Ko kiro onok keserau wa, kiro ou kurte wa patarnuk, karauk roat akas kiro ou patarau wa aparia, iowaiei.
30 Akas äiäiei, ‘Kiro ro ou mowon ko kurte sarau patarau senek wa,’ keser äiäiei.
31 Utianik, kar omsau pakan kamwareäu ro ko kon marai roat pak kar omsau pakan kamwareäu ro pak kon marai roat sosop pak weräiäun, kiro ro näwäu ko jekur tane raumara, kar ro näwäu pak owose weräiäun

jekur ronkateäu. Kon marai roat pak karauk
marai roat pak weräiäun itok ra, wa ra, keser
ronkateäu.
32 Kon ronkat ko karauk roat pak weräiäun
itok warnuk, kon iwäi jauk atapuk raunuk
raunuk kon kar sarau ro äsimornuk, pote kar
ro tararmara, aurai, 'Ik ak pak weräiäu utom.' "
33 Jisas ko kiro ämän aware kuremara,
awarowon, "Kiro apu karar. Inok ro ko isan
tamuriäim ro rawaun, ko kon osap erekapu
sumkäinemara, kiro osapun ronkat sosop wa
mai, ko isan tamuriäim ro tuku rawai."

Karauk Kristen roasiret ak siu mitu wa senek.
(Matiu 5:13; Mak 9:50)

34 Jisas nukas ätäi äiewon, "Siu eposek kiro
mitu. Utianik, kon mitu pote tiu sarenuk, ätäi
mitu saräun senek itok wa.
35 Kiro siu woia pak karauk sarau pak maun
senek itok wa. Ik erar oi kureäum. Ak raiaka
orip raroi, ak kiro ämän rowe."

15

Sipsip ämäuwon totok ämän.

1 Kar omre, takis oiäin roat pak karauk onok
aru miäi roat pak ak Jisas nukan ämän rowau
koin.
2 Karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi
roat pak akas ko aparianik, äiein, "Okoro ro ko
onok aru miäi roat pak o jeäu. Kiro onok eposek
wa."
3-4 Keserna, Jisas nukas totok ämänis
awarowon, "Utianik, kar ro ko kon sipsip 100
orip. Keseria, sipsip karar ämäunuk, kiro ro

owosäi? Ko kiro sipsip 99 orip utwaronuk,
amurik je rauna rauna, potomara, kiro sipsip
karar ämäuwon, itane pote aparmoi, imäi kowai.
5-6 Ko kiro sipsip pote itane oumara, nepipiri-
anik, kuor ämäi oianik, kon mena potai. Keseria,
kon jaukut erekapu urwarnuk, kouna, awarai,
'Ak is pak koi nepipirwe, owon isan sipsip kar
ämäuwon itane aparim, okon, rusapai ik äs
näwäu mau.'
7 Kiro onok senek is epar senes awarom, roat
99 orip ak onok tuku eposek miäi omar oik ak
nepipiraiei. Utianik, kar ro kon onok aru mowon
sumkäineanik, kon wou piririanik, epar miäu,
omar oik ak näwäu senes nepipiraiei."

Aiauk ämäuwon totok ämän.

8 Jisas nukas ätäi awarowon, "Utianik, kar asir
kon aiauk eposek 10 orip, karar ämäunuk, ko
owosäi? Ko arou aioi oumara, kon owa om
kasarmara, omoi erekapu jekur aparai.
9 Kiro aiauk karar itane apari oumara, kon
jaukut urwaronuk, koi tururna, awarai, 'Isan
aiauk ämäuwon itane apari oim, okon, ak is pak
nepipirwe.'
10 Kiro onok kesek, is epar senes awarom, kar
ro ko onok aru miäu ko kon wou ätäi pirirmara,
wou epar monuk, Anut nukan sarau eitek akas
omar oik keseriar näwäu nepipiraiei."

Kar mokoi momok ute manowon.

11 Jisas nukas ätäi kar totok ämän keser
awarowon, "Kar ro ko mokoi oirori orip.
12 Etei mokois pemara, kon momok keser
auruwon, 'Moni, na isan osap inäinam, is ir!'

Kesernuk, momonawas kon osap inäianik, kon mokoit ori atap atap atowon.

13 Rai rai, kiro etei mokoi kon osap erekapu aiaukun surmara, ko kiro pakan aiauk oumoi, kar mena atapuk rawaun ute manowon. Ko kiro omsau atapuk potomara, kon aiauk erekapu onok aru opok känkurewon.

14 Kon owo osap rawon erekapu patarnuk, kiro ses opok kiro omsau opok sou näwäu senes pewon. Ko kar osap rawau wa.

15-16 Keseria, kiro mokoi ko kiro mena kar ro rawa pote sarau maun totornuk, kiro ros kiro mokoi kon poat kamwaräun äsimorwon. Ko sou näwäu raumara, kiro poat o jena, ko erek jaun ronkatewon, owon, kar ros ko o nurunuk, jau wa.

17 Rai rai, kon ronkat eposek penuk, äiewon, ‘Isan monian sarau roat ak o eposek sosop jerai, okoro opok o wäpik rai rai, is meiäurim.

18 Isan moni siakup potoita, auram, “Moni, is Anut nukan amukup pak nan amunap is onok aru momin.

19 Na is nan mokoi rai wa airau, nan sarau ro senek mur.” ’

20 Keser ronkatemoi, ko siräumara, kon mena momok siakup potowon. Ko atapuk kounuk kounuk, kon momokus atapukas aparmara, kon mokoi mesin wouti monuk, kurte pote pokäirmara, oktokormoi, imäi kowon.

21 Kon mokois momok auruwon, ‘Moni, is Anut nukan amukup pak nan amunap is onok aru senes momin, okon, nas is nan mokoi rai wa airau.’

22 Utianik, kon momokus kon sarau roat ur-
waromara, awarowon, ‘Omjo eposek kurte oi
peinai, take muruwe. Kar ring oinai, kon ipou
opok muruwe. Su oinai, kon isou opok muruwe.
23 Keseria, potoinai, isan bulmakau nak eposek
weinai, mis mowe. Ik ko pak o jemoi, nepipirau.
24 Isan mokoi okoro, ko meiewon raimin ko
ätäi koi tarairou, ko erekapu manou rai äiemin,
is ätäi aparim.’ Kesermana, ak o näwäu mis
moin.
25 Keserna keserna, mokoi urektapau ko woia
rawonus, mena sinakup pemara, owa sir weanik,
nepipir käi mirorir rain rowon.
26 Keserna, kos kar sarau ro urirawa, nonuk,
totorwon, ‘Kiro owa owoserai käi miroriräi?’
27 Kiro sarau ros ätäi auruwon, ‘Nan amun ätäi
mena kowon, okon, nan momonas nepipirmara,
kon bulmakau nak eposek wemara, ko pak
tanäun äs morai, owon, kon mokoi ute manowon
ätäi kowon.’
28 Kiro mokoi urektapau ko kasak näwäu
pemara, ko owa tonau wa. Keseria, momokus
koumara, kon wou näu saräun ämän auruwon.
29 Utianik, kos momok auruwon, ‘Is okoro
woisan sosop opok, is nan sarau ro senek sarau
sosop me raimin, nan ämän jekur tainoriäim.
Isan jaiat pak äs maun kar meme wa iromon.
30 Utianik, nan mokoi kiro ko nan osap erekapu
oi pote känkuremara, kounuk, nan bulmakau
nak eposek we murum.’

31 Momokus ätäi auruwon, ‘Isan mokoi, na is
pak orip orip raiäum, isan osap rau kiro erekapu
nan.

32 Ik erek nepipirau iken woiok eposek saräu,
owon, nan amun okoro ko meiewon raimin,
rusapai ko ätäi koi rau. Ko erekapu manowon
raimin, rusapai ätäi imäiemin koi rau.’ ”

16

Sarau kameäwon ro onok aru mowon.

1 Kar omre opok, Jisas nukas kon tamareäu
roat totok ämän keser awarowon, “Kar ro ko
osap sosop orip kos kar sarau ro kon osap
kamäun sare muruwon. Kiro sarau ro ko sarau
monuk monuk, karauk roat akas kiro osap atak
ro aurin, ‘Nan sarau ro ko aiauk sepuk sepuk
käkänkurewon.’
2 Keseria, ko ämän roumara, kon sarau ro
urirawa, kounuk, auruwon. ‘Is roat akas na owo
kesermon airona, roimin. Kiro epar ra? Kiro
ämän eparnuk rai, na isan sarau ro wa rawam.
Na potoinam, inokot akas isan osap erar oin
enmak jer we oinam, koi irota, aparam.’
3 Kiro sarau ros ronkatemara, kon wou uruas
äiewon, ‘Isan kamoireäu ro ko is ätäi sarau
maun wa imäirai. Is om wäun sakau wäpik, is
karauk roat o nik maraun, oior nai.
4 Rusapai is äpu is owosäm, isan näwäu is
sarau opok ätäi wa imäironuk, isan jaiat akas
akan owa imäiri potaiei.’
5 Keser ronkatemara, kos roat meter kon
näwäu nukan osap erar aronuk, oin, urwarnuk,
kouna, kos kar ro keser auruwon, ‘Na isan ro
näwäun osap esap esap oumon?’
6 Kiro ros ätäi auruwon, ‘Is uer mis 100
orip mis maun äräine oimin.’ Kiro sarau ros
auruwon, ‘Na kurte taneinam, kiro meten 100

orip jer rau känkureinam, rusapai am käwäu
awau opok mis 50 orip jer we mo.'
7 Kesermara, kos ätäi kar ro auruwon, 'Na
osap esap esap oumon?' Kos keser auruwon,
'Is rais bek 100 orip oimin.' Kiro sarau ros
ätäi auruwon, 'Na am käwäu awau okoro oianik,
kurte taneinam, bek 80 orip jer we mo.'
8 Kiro sarau ro kon ronkat eposek keseria,
kon ro näwäus kiro ro aru nukan enip oik
muruwon. Kiro sarau ro ko ronkat eposek orip
senek keserwon. Okoro omnokou pakan roasiret
ak akasar aka sarwaraun ronkat eposek orip
sarau maun itok. Ak roat Anut nukan arou
merek eposek opok rai itimware rai.
9 Is epar senes awarom, ak akan aiauk saruku
roasiret sarwaraun, arona, kiro roasiret ak akan
jaunakat senek saräiei. Tawa kiro aiauk patarna,
Anut nukas ak kon mena eposek opok iware
tonai.
10 Inok ro ko osap eteinak jekur kamäi, ko osap
näwäu nais kamäi. Inok ro ko sarau eteinak
jekur wa kameäu, ko sarau näwäu nais jekur wa
kamäi.
11 Utianik, ak omnokoukan osap aru jekur
kamäu wa, inokos ak osap eposek jekur kamäun
arai?
12 Utianik, ak karauk roat akan osap jekur wa
kamena, inokos kar osap eposek ak araun sare
marowon arai? Kar ros wa arai.
13 Sarau ro kararas ko ro oirori opok sarau
mau senek wa. Owon, ko karan wous meieanik,
kar ron wous wa meiäi. Ko kar ron ämän
jekur tainorianik, sarau eposek momoi, kar
sumkäineanik, kon ämän jekur wa tainoriäu. Ak

Anut nukan sarau pak aiaukun sarau pak erek turur mau senek wa.”

Jisas nukas karauk onok awarowon.
(Matiu 11:12-13, 5:31-32; Mak 10:11-12)

14 Karauk Parisi roat ak aiaukun woiakas weäi. Keseria, ak kiro ämän roumana, akas Jisas oiakas mirikirin.
15 Jisas nukas ak apwareanik, ätäi awarowon, “Ak akan ronkat, ak karauk roat akan amiakap roat eposek äiäi, Anut ko akan ronkat woiaka uru rau äpu mareäu. Kiro roat akan ronkatis osap näwäu wouswariäi, kiro onok Anut nukan amuk opok aru senes.
16 Meter roasiret akas Moses nukan sintore ämän ninareäin pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän orip orip areain. Ak keserna keserna, Jon pewon. Jon penuk, rusapai isas Anut nukan kamwareäwon ämän mare arieita, roasiret sosop Anut nukan roasiret saräun sakau miäi.
17 Okoro omnokou omar pak wasaräieir, utianik, Anut nukan sintore ämän eteinak kar wa ämäiäi.”

Jisas nukas ro asir owaun onok awarowon.

18 “Ro kon asir utia, kar asir owai kiro ro roasir ouratäiäi akan sintore ämän espäiau. Owo ro ko kar asir kon komus utowon, owai, ko nais keseriar kiro sintore ämän espäiau.”

Kar ro osap sosop orip pak kar ro enip Lasarus pak.

19 “Kar ro ko osap sosop orip raiäwon, ko omjo eposek eposek mianik, orip orip jekur nepipir raiäu.

20 Kar saruku ro kon enip Lasarus, kon enipsau
opok ui sosop murianik, aru muri rawon. Ko kiro
ro aiauk sosop orip nukan ou rorokpai raiäu.
21 Ko kiro ro aiauk sosop orip ro o jenuk, o usip
patan inkaruru nonuk, aparianik, kiro o usip
jaun raiäu. Kesernuk, enat akas koumoi, kon ui
merakariäi.
22 Kiro saruku ro meiewon ses opok, kon totok
Anut nukan sarau eitek akas imäianik, Apraham
rawon opok omar oik imäi tonoin. Rai rai, kiro
ro näwäu nais meienuk up kurein.
23 Kon totok ep näwäu jere rawon opok nowon.
Kiro pakas ko Lasarus Apraham ori eposek
atapuk raunuk, aparwon.
24 Keseria, kiro ros urwewon, 'Moni Apraham,
is okoro up uru ep opok tätäi sosop oi raim,
isanun wonti muroinam, Lasarus aurta, koi kon
ipous an atomara, isan menomauk opok murai.'
25 Apraham nukas ätäi kiro ro auruwon, 'Isan
mokoi, naka meter omnokou opok raianik, osap
sosop erekapu oumata, nepipir raumon, na kiro
ronkate. Lasarus ko osap wäpik erar wopure
rawon, okon, rusapai ko okoro mena nepipir rau.
Na tätäi näwäu oi rau.
26 Ik okoro kamuk anrak näwäu rau, roat
okoro opok rai ak kiro anrak espäi potau senek
wa, akas nais okoro opok espäi kowau senek wa.'
27 Kiro ros ätäi Apraham auruwon, 'Keseria,
is na aisom. Moni Apraham, ätäi Lasarus
äsimorta, nea, isan tupsiu awaronuk, woiaka
piriraun awarai.
28 Kiro opok isan amaiat awaiat 5 orip rai opok
nea, awaronuk, ak nais is tätäi ouram opok wa

kowaiei.’
29 Apraham nukas ätäi kiro ro auruwon, ‘Nan
tupsiu meter Moses nukan sintore ämän pak
Anut nukan ämän roianik, areain roat akas
ämän jer we moin ak aparianik, tainoraurai.
30 Kiro ros ätäi Apraham auruwon, ‘Moni
Apraham, kiro nais itok wa, kiro ämän ak wa
tainoraiei, utianik, kar ro meiewon siräimara,
pote ak awaronuk, kiro epar akan onok aru miäi
pakan ätäi akan woiaka piriraiei.’
31 Apraham nukas ätäi äiewon, ‘Utianik, ak
Moses nukan ämän pak Anut nukan ämän
roianik, areain roat akan ämän wa tainoriäi,
kar ro meiewon, ätäi siräiäi nais aparmoi, akan
woiaka wa piriraiei.’ ”

17

Onok arus kiro ron wou epar mowon aru murai.

1 Kar omre opok, Jisas nukas kon tamareäu
roat awarowon, “Onok atap atap roasiret onok
aru maraun päi. Kiro ro inokos kiro onok aru oi
kowai, kiro ro ko wopur senes. Anut nukas kiro
ro aru murai.
2 Kar ros kar mokoi eteinak onok aru ätär
murunuk raroi, kiro onok aru senes. Karauk
roat akas aiauk usuäu oianik, kiro ron pou
opok muris pararar mianik, ko an unik uru
känkurena, nai, kiro itok, kiro usu eteinak.
Warnuk, tawa omar oik ko usu näwäu senes
owai.
3 Ak owo onok keseraiei, jekur ronkatewe.

Nan jaun ko onok aru monuk rai, nas ko
keram. Ko ätäi kon wou pirirmara, kounuk rai,
nas kon onok aru jäkäi mur.
4 Utianik, kos na omre karar opok onok aru
7 orip musonuk, kos ätäi na siatap orip orip
koianik, äiäi, ‘Jai, is woiti murou,’ keser aisonuk,
nas kon onok aru erekapu jäkäi mur.”

Woiaka epar maun sakau ämän.

5 Jisas nukan ämän oi ariai roat akas Näwäu
aurin, “Na iken woiok epar maun sakau muk.”
6 Jisas nukas ätäi awarowon, “Akan woiaka
epar moin, kiro am uku eteinak marmar senek,
ak okoro wer mu auraiei, ‘Na siräinam, mas
an opok pote tai rau,’ aurna, kos akan ämän
tainorai.”

Sarau ro eposek ko onok eposek miäu.

7 “Utianik, kar ro ak kamuk opok rau ko kar
sarau ro orip. Kiro sarau ro ko woia sarau miäu
ro ra, sipsip kameäwon ro raiäu. Iukärir sarau
patarmara, penuk, nas ‘na kurte peinam, sia
opok pe taneinam, nan o je’ keser auriäum ra?
8 Wa senes. Nas ko keser auram, ‘Na isan o mis
mur. Na an joinam, is o jeita, kamoiri rau. Is o
je kureita, tawa na o jam.’
9 Kiro sarau ros kon ro näwäu nukan ämän
tainorianik, kon sarau karar miäwon. Kiro ro
näwäus ätäi kon sarau ro sarau miäu kon enip
jou wa muriäu.
10 Akas nais keseriar keserwe, karauk roat akas
ak sarau maun awarona, sarau mia, äiewe, ‘Is
sarau ro enim näwäu wäpik, is erar sarau rai
sarau moram.’ ”

Jisas nukas roat 10 orip sip repros orip jekur marowon.

11 Jisas ko Jerusalem näu mena pote rai, ko
Samaria provins pak Galili provins kamuk po-
towon.
12 Ko kar mena tononuk, roat 10 orip ak sip
repros orip atapukas senek tai rain tarwarowon.
13 Akas urweanik, äiein, "Jisas, näu ro, ikenun
wonti mukoinam, ik sareik."
14 Jisas nukas apwaromara, awarowon, "Ak
potoinai, Anut kamuk raiäi roat opok akan
enmaksau ätär marowe." Ak potona potona,
kiro sip repros manowon.
15 Karar ro ko aparwon kon sip aru manonuk,
ko ätäi koumara, sakau urwemara, Anut jou
muruwon.
16 Koi, omnokou opok Jisas nukan isou opok
uou sur wemara, jou muruwon. Kiro ro ko
Samaria* provins pakan.
17 Kesernuk, Jisas nukas äiewon, "Roat 10 orip
jekwaromin, roat 9 orip ak erapok manoin?
18 Okoro Samaria ro ko atapukan. Owon
nukarar koumara, Anut jou muru?"
19 Jisas nukas kiro ro auruwon, "Na siräinam,
man. Na nan won epar momon, okon, na eposek
sareisai."

Anut ätäi roasiret kamwaraun onok owo senek kowai.

(Matiu 24:23-28, 37-41)

20 Karauk Parisi roat akas Jisas totorin, "Anut
ätäi kamoikaun esepa kowai?" Kos ätäi
awarowon, "Anut ätäi ak kamwaraun kounuk,
ak ko amiakas wa aparaiei.

21 Kar ros wa äiäi, okoro peu koi aparwe,
aisen peu aparwe. Utianik, ak rowe, Anut ak
kamwaraun rusapai ak siarakap pe rau."
22 Keser awareanik, kos kon tamareäu roat
awarowon, "Kar omre päi kiro opok akan ronkat
ak Ro Nukan Mokoi aparam rai äiäiei, utianik, ak
ko wa aparaiei.
23 Karauk roat akas awaraiei, 'Aisen aparwe!'
'Okoro opok aparwe!' Ak kiro roat akan ämän
roinai, epar rai wa tainware manau.
24 Ro Nukan Mokoi kowaun ses opok, omar
käiemara, ermänirmara, karaima poteäu senek.
Ro Nukan Mokoi kowaun ses opok, kiro onok
senek keser kowai.
25 Utianik, amke ko tätäi sosop oumara, okoro
omnokou pakan roat näunäu akas ko wena,
meiäi.
26 Meter Noa rawon ses opok, roasiret akas
keserin senek, rusapai nais Ro Nukan Mokoi
kowaun ses opok keseriar keseraiei.
27 Roasiret ak o je rai, an je rai, ro asir oi rai, ak
keser rauna rauna, Noa ko ous uru tononuk, joi
näwäus koumara, roasiret erekapu oware jenuk,
meiein.
28 Lot rawon ses opok nais keseriar keserin,
roasiret erekapu an o pak jeanik, nepipir rain.
O kau mianik, osap ätäi aiaukun arianik, woia o
uku we rai, ou awau me rai nepipir rain.
29 Kiro ses opok, Lot kiro mena ute manonuk,
ep näwäu salfa* orip omar oikas koumara, kiro
pakan roasiret erekapu jerwarnuk, meiein.
30 Ak keser rain senek, rusapai nais keseriar
keserna keserna, Ro Nukan Mokoi ko amop

kowai.
31 Kiro ses opok, ro ko ou oik rawai, kon osap
owa rau owaun wa nai. Kar ro ko woia rawai,
ätäi kon mer eposek owaun mena wa potai.
32 Ak Lot nukan asir ronkatewe.
33 Inok ro ko kon totok isanun wa meiäi, kiro ro
kon totok erekapu wasaräi. Inok ro ko kon totok
isanun meiäi, kon totok orip orip awau rawai.
34 Is epar senes awarom, kiro ses opok pututu
ro oirori au patan karar opok ninaieir Anut
nukan sarau eitek akas kar imäianik, kar ute
manaiei.
35 Asir oirori au ma rei rawaieir opok, kar asir
koi imäianik, kar asir ute manaiei. [
36 Ro oirori au woia sarau me rawaieir, kar
imäianik, kar ute manaiei.]”
37 Kiro ämän roianik, kon tamareäu roat akas
totorin, “Näwäu, kiro onok erapok päi?”

Jisas nukas ätäi awarowon, “Erapok opur
meieanik, poomre rawai, kiro opok epsimai
sosop kiro opur pomou jaun pote tururaiei.”

18

Kar ämän wasarewareäwon ro pak kar wäimäs asir awan totok ämän.

1 Keseria, Jisas nukas kar totok ämän kon
tamareäu roat ak orip orip Anut aurianik, kos ak
kurte wa sarwarnuk, akan woiaka aru wa mau
rai awarowon.
2 Kos äiewon, “Kar näu mena, kar ämän
wasarewareäwon ro ko Anut nukan ämän wa
tainoriäu. Karauk roat akan ämän roianik, jekur
wa sarwareäu.

3 Kiro mena nais kar wäimäs asir ko orip orip
kiro ro opok koumara, auriäu, ‘Isan iwäi jaias is
aru murauru na is sareir.’
4-5 Kiro ros kurte kiro asir saräu wa. Rai rai,
kon wou uruas ronkatemara, äiewon, ‘Is Anut
nukan ämän wa tainoriäim, karauk roasiret
mesin wa ronkateäim. Is apu kiro epar, utianik,
okoro wäimäs asir ko is sarau näwäu iriäu, okon,
is ko saräm. Ko wa sareita, orip orip is siarap
kounuk, is wäsuk irai.’ ”
6 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak kiro ämän
wasarewareäwon ro aru nukan ämän rowe.
7 Anut nukas kon roasiret sare marowon,
akas omre orip orip sankeu pututu sarwaraun
waiena, kos ak sarwaraun itok ra? Omre rumuk
rai rai sarwarai ra?
8 Is epar senes awarom, ko akan wai roumara,
kurte sarwarai. Tawa Ro Nukan Mokoi ätäi
kowai ses opok ko okoro omnokou pakan
roasiret akan woiaka epar moin aparai ra, wa?”

Kar Parisi ro pak kar takis aiauk oiäu ro awan totok ämän.

9 Jisas nukas karauk roasiret akasar akan
ronkatis akan onok erekapu eposek äiäi, karauk
roat akan onok aru rai äiäi totok ämän marowon.
10 “Kar muti, ro oirori au Anut auraun tup ou
näwäu uru tonoirin. Kar ro ko Parisi ro kar ro
ko takis aiauk oiäwon ro.
11 Kiro Parisi ro ko nukarar tai raumara, Anut
aurmoi, äiewon, ‘Anut, is na pere aisom. Is
karauk roat senek wa. Is sätwareanik, osap erar
wa oiäim, sintore ämän wa utiäim. Is karauk
akan asiret wa imware ariaim. Keseria, is na
pere aisom. is kiro takis aiauk oiäu ro aisen tai
rau senek wa.

12 Is tup orip orip omre oirori opok na jou
musianik, o wa jeäim. Na jou musianik, isan
osap erekapu 10 orip surwate mianik, karar sur
na isiäim.'
13 Utianik, kiro takis aiauk oiäu ro ko atapukas
tai raumoi, kon oiok omar oik mau wa, ko wouti
momara, äiewon, 'O Anut Näwäu, is onok aru
orip, nas is sareir.'
14 Is epar senes awarom, kiro takis aiauk oiäu
ro, ko Anut nukan amuk opok eposek sarewon,
kiro Parisi ro ko wa. Owon, inok ro ko nukasar
kon enip rororai, kiro ron enip Anut nukan
amukup näwäu wa saräi. Inok ro ko nukasar
kon enip wa rororai, kiro ro ko enip jou orip
rawai."

Jisas nukas mokoit eteinanak kon sakau araun tapiaka atowon.
(Matiu 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 Karauk roasiret akas akan mokoinakut Jisas
nukas kon ipou akan tapiaka opok kon sakau
araun rai, imware koin. Kon tamareäu roat akas
kiro roasiret apwaromana, kewaroin.
16 Keserna, Jisas nukas ak mokoinakut kiro
onok keserin aparianik, urwarnuk, kouna,
kon tamareäwon roat keser awarowon, "Ak
mokoinakut utwarona, is siarap kowaiei, ak
wa tämarau. Roasiret ak okoro mokoinakut
senek sareanik, ak äpu Anut akan kamwareäu
ro näwäu.
17 Is epar senes awarom, inok roasir ko
mokoinak senek saräu wa, Anut nukas kon
kameäu ro näwäu wa rawai."

Roat osap sosop orip pak Anut nukan kamwareäu onok pak.
(Matiu 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Kar Juda akan kamwareäu ro näwäus pemara, Jisas totorwon, “Ro eposek, is owosemoi, isan totom awau orip orip rawai?”

19 Jisas nukas kiro ro ätäi auruwon, “Na owon is ro eposek airom? Kar okoro omnokou pakan ro ko eposek wa. Anut karar eposek.
20 Na sintore ämän äpu, na kar ron asik wa imäi ko pak ariau, na kar ro weta, wa meiäu, na karauk roat akan osap wa päu owau, na kar ro nukan enkup sät ämän wa mau, nan momon anin orien ämän erekapu tainor.” *Kisim Bek 20:12-16*
21 Kiro ros ätäi auruwon, “Meter is eteinak opok, kiro sintore ämän erekapu tainori koi, rusapai nais keseriar raim.”

22 Jisas ko kiro ämän roumara, ätäi auruwon, “Kiro itok, karar onok karar na itimoisi rau. Na pote, nan osap erekapu karauk roat are kureta, akas kiro osap kau mona, kiro aiauk oinam, saruku roat osap wäpik kiro aiauk inäi aram. Na kiro keserta, tawa na omar oik osap sosop owam. Kiro onok kesernam, na koi is tainoir.”
23 Kiro ro ko osap sosop orip. Keseria, kiro ämän roumara, kon wou usu sarewon.

24 Jisas nukas kiro ron wou usu sarewon aparmara, äiewon, “Roat osap sosop orip ak Anut nukas kamwaraun sarau sakau maiei.
25 Kar opur kamel ko omjo näkeäi nil nukan amarer uruas tonaun kananäi. Ro aiauk sosop

orip ko Anut nukan ro senes saräun kiro sarau sakau kananäi.”

26 Roat kiro ämän roianik, akas totorin, “Keseria, Anut nukas inok ro imäienuk, ko pak erek orip orip rawai?”

27 Jisas nukas awarowon, “Owo onok roat akas keseraun itok wa, Anut nukas keseraun itok.”

28 Keseria, Pita nukas äiewon, “Ik iken mena pak iken osap pak erekapu utia, na tainoise koumun.”

29-30 Jisas nukas äiewon, “Is epar awarom, inok ro ko Anut nukan roasiret sarwaraun mesin ronkateanik, kon mena, wau, amakut, awakut, momokut pak utwareanik, kowon, Anut nukas rusapai omnokou opok kiro osap ute kowon senek sosop ätäi nurai. Kos tawa ko totok awau orip orip rawaun sakau nurai.”

Jisas nuka tätäi sosop oumoi, meiäun ämän ätäiar awarowon.
(Matiu 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip kasakup imware potomara, keser awarowon, “Ak rowe, ik Jerusalem mena tonam. Kiro ämän meter Anut nukan ämän roianik, areai roat akas Ro Nukan Mokoi mesin äiein, kiro ämän erekapu rusapai epar päi.

32 Jerusalem menan roat akas ko kar omsau pakan roat näunäu akan ipiakap muraiei. Akas kiro ro jeje ämän aurianik, onok aru murianik, opokup sinok kuräiei.

33 Akas kiro ro mänkäsirianik, wena, meiäi. Utianik, omre 3 opok, ko ätäi siräiäi.”

34 Kon tamareäu roat ak kiro ämän roin kon
onoktapau ak äpu wa. Kiro ämän onoktapau
ak opok ämäi rawon. Ak Jisas nukas kiro ämän
awarowon jekur ronkatäu wa.

Jisas nukas kar ro amuk utup jekur mowon.
(Matiu 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Jisas ko Jeriko mena penuk, kar ro amuk
utup ko apu opok tane raia, osap nik mareäu.
36 Ko roasiret apu opok arina, roumara, kos
totwarowon, "Kiro owoserai?"
37 Akas ätäi aurin, "Nasaret menan Jisas kou."
38 Kos urwemara, äiewon, "Jisas, Devit nukan
Mokoi, na isanun wonti moinam, is sareir."
39 Karauk roat akas amke ko siakup potoin
akas kerianik, aurin, "Na asor." Utianik, kiro ros
ätäi näwäu urwewon, "Jisas, Devit nukan Mokoi,
na is sareir."
40-41 Keseria, Jisas nukas sumianik, kiro ro
amuk utup ko siakup imäi kowaun awarowon.
Ko siakup imäi kouna, Jisas nukas auruwon,
"Isas na owosisaun airom?" Kos ätäi äiewon,
"Näwäu, is ätäi ami uraienuk, apu aparam."
42 Keseria, Jisas nukas auruwon, "Nan won
epar momon, okon, na ätäi amun urareinam,
apu apar."
43 Ko keser äienuk, kurte amuk uräianik, ko
ätäi om aparwon. Keserianik, ko Anut jou mu-
rumara, Jisas tainori potowon. Roasiret ak kiro
onok aparmana, ak erekapu Anut jou muroin.

19

Jisas Sakias ori.

1 Jisas ko Jeriko mena tonomara, Jerusalem
mena manaun manowon.
2 Kiro mena kar ro ko takis aiauk oiäwon ro,
kon enip Sakias, ko aiauk sosop orip.
3 Ko Jisas ro owo senek, koura rai aparaun
keserwon, Sakias ko ro rumukäu wa, ko katunak.
Keseria, roasiret sosop akas Jisas sorotorin ko
aparau senek wa.
4 Keseria, ko koteteip amke kurte potomara,
kar am rumuk aparmara, kiro am oik tonowon,
Ko äpu Jisas ko kiro am siakupas kowai.
5 Jisas ko kiro am siakup pemara, kiro am oik
Sakias rawon aparianik, auruwon, “Sakias, na
am oikas kurte ne. Is rusapai pututu nan owa
ninam.”
6 Keser aurnuk, Sakias ko am oikas kurte
nomara, ko nepipirmara, Jisas kon owa imäi
potowon.
7 Roat ak kiro onok aparmana, kasiaka penuk,
äiein, “Kiro ro ko onok aru miäu ron owa o jau
potou.”
8 Sakias nukas kiro ämän roianik, siräumara,
Jisas auruwon, “Näwäu, isan osap erekapu
inäianik, karauk roat osap wäpik wopure rai
aram. Is meter karauk roat sätwareanik, akan
osap erar päu oimin, ätäi kiro osap oimin pak
karauk osap sosop pak aram.”
9 Jisas nukas ätäi äiewon, “Okoro ro ko nais ik
senek Apraham nukan kinjauk. Keseria, rusapai
roasiret okoro owan Anut nukas ätäi imwarou.
10 Ro Nukan Mokoi ko roat wasarein itanware-
anik, imwaraun kowon.”

Aiaukun totok ämän.
(Matiu 25:14-30)

11 Roasiret kiro ämän rouna rouna, Jisas nukas
kar totok ämän marowon. Ko Jerusalem mena
siakup rawon. Keseria, roat akan ronkat Anut
nukas rusapai kon roasiret kamwarau kou äiein.
12 Keseria, kos awarowon, “Kar ro ko
kamwareäu ro pakan tupsiu. Ko omsau atapuk
kon näu mena kamäun enip owaun potomara,
ätäi kowaun ronkatewon.
13 Ko manaurmara, kon sarau roat 10 orip
urwaromara, ko siakup potona, karar karar
aiauk 2,000 orip aromara, awarowon, ‘Ak okoro
aiauk arom sarau nuruwe. Is ätäi koita, owam.’
14 Kon menan roat akas akan woiakas konun
meiäu wa. Keseria, roat akas karauk roat
äsimwarona, potomoi, kiro omsau ko potowon
pakan roat awaroin, ‘Ik kiro ro ko ik kamoikaun
sare murau wa.’
15 Utianik, kiro ro kon omsau kamwaraun enip
oumara, ätäi kowon. Ko ätäi koumara, kiro
sarau roat aiauk are manowon, sarau mianik,
karauk aiauk oi ra wa rai äpu maun urwarnuk,
ko siakup pein.
16 Kar ro amke pemara, äiewon, ‘Näwäu, kiro
aiauk 2,000 iromon sarau mianik, ätäi aiauk
2,000 oimin.’
17 Kiro ro näwäu nepipirmara, auruwon, ‘Kiro
eposek, na sarau ro eposek, na osap eteinak jekur
kamemon, okon, kiro mena ten orip kamwaram.’
18 Kar sarau ro pemara, äiewon, ‘Näwäu, kiro
aiauk 2,000 iromon sarau mianik, aiauk 1,000
oimin.’
19 Kiro ro näwäu nukas auruwon, ‘Na kiro
mena 5 orip kamäm.’
20 Kar sarau ro pemara, äiewon, ‘Näwäu, nan

aiauk iromon omjo sies otpar ämäi musomin,
okoro rau.
21 Is na imineisomoi, kesermin, owon, na ro
kurte kasat peäum. Karauk roat akas osap mona,
raiäu, nas erar oi maneäum. Karauk roat akas
o uku wein, nas o erar oiäum. Keserta, is na
imineisomoi, kiro onok kesermin.'
22-23 Kos ätäi auruwon, 'Na sarau ro aru, nakan
ämänisar ätäi naka wasareisai. Na äpu, is kasi
kurte peäu, owo osap isan wa is erar oiäim,
Keseria, na owon isan aiauk benk opok murau
utomon? Is ätäi keser koita, kiro aiauk pak
karauk aiauk pak owam.'

24 Keseria, kos kon kameäi roat siakup tai rain
awarowon, 'Kiro aiauk kon ipou pakan senri
oinai, kiro sarau ro aiauk 4,000 orip nuruwe.'
25 Akas ätäi kiro ro aurin, 'Näwäu, kiro ro ko
aiauk 4,000 orip!' "
26 Kos ätäi awarowon, "Is epar senes awarom,
inok ro ko osap sosop orip, ko sarau miäu,
kiro ro ko Anut nukas karauk osap sosop senes
nurai. Inok ro ko osap wäpik ko eteinak orip, ko
sarau wa miäu, Anut nukas kiro ro pakan osap
erekapu senri owai.
27 Utianik, kiro roat meter is okoro näu mena
wa kamäu äianik, iwäi muroin, kiro roat imware
koumoi, is amiap akwarona, meiäiei."

Jisas ko kamwareäu ro näwäu senek Jerusalem mena tonowon.
(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

28 Jisas ko kiro totok ämän aware kuremara,
amke Jerusalem mena tonaun potowon.

29-30 Ko kar om enip Betfasi pak Betani mena
omtorou enip Olivet opok pemara, kon tamareäu
ro oirori amke äsimwatianik, awatowon, “Au
mena karaima rau opok potoinair, kar donki nak
pararar moin rau, imäi kower.
31 Utianik, kar ros au kiro donki nak owon
ourair rai totwatonuk, awas ätäi aurwer, ‘Iken
Näwäus okoro donki sarau orip äiewon.’ ”

32 Au poteanik, Jisas nukas ämän awatowon
siar aparirin.
33 Au poteanik, kiro donki nak muris rakir
moin mur uräuna uräuna, kiro donki atak ro
pemara, awatowon, “Au mur donki pakan owon
uräurair?”
34 Awas ätäi kiro ro auririn, “Iwen Näwäus
kiro donki sarau orip äiewon.”
35 Au kiro donki nak Jisas siakup imäi poteanik,
akan karauk omjo rumukäu kiro donki nukan
mekesu opok puris rue mianik, Jisas nukan ipou
atona, ko kiro donki oik tone tanewon.
36 Ko donki pakas potonuk potonuk, roasiret
akas akan omjo apu opok tai potaun puris rue
me potoin.

37 Ko Jerusalem mena siakup, omtapau Olivet
nukan apu siakup potowon. Kon tamareäu
roat pak roasiret erekapu ak onok atap atap
kos meter keserwon aparin ak nepipirmoi, Anut
nukan enip oik jou murianik, potoin.
38 Ak äiein, “Ik okoro kamoikaun ro näwäu
Anut Näwäu nukan enip pakas kou jou murau.
Omar oik akan woiaka päurar rawai. Anut
nukan enip kämioik jou murau.” *Buk Song 118:26*

39 Ak kiro onok keserna, karauk Parisi roat
akas Jisas aurin, “Näu ro, nan tamareäum roat
awarota, asoraurai.”
40 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is epar senes
awarom, ak asorna, okoro aiauk apu opok rai
akasar urweanik, Anut nukan enip jou muraiei.”

Jisas ko Jerusalem mena aparmara, wouti mowon.

41-42 Jisas ko Jerusalem mena aparmara, wouti
näwäu momara, äiewon, “Ak rusapai owo onok
woiaka päurar rawaun äpu maiei, kiro eposek.
Utianik, okoro onok ämäi rau, ak aparau senek
wa.
43 Karauk omre päiei, nan iwäi jaunat akas
kasiaka penuk, pe erekapu aru musaiei. Ak
aiaukus porim ate miäi senek, karaima karaima
karirim katoisaiei.
44 Akas peanik, na erekapu aru musianik,
nan roasiret kiro opok rai erekapu akwarona,
meiäiei. Kar aiauk kiro opok rau kon omoi
utona, wa rawai. Anut nukas ak imwarau
kowon, ak äpu mau wa. Keserianik, kiro usu
owaiei.”

Jisas nukas roat tup ou näwäu owa emwarowon.
(Matiu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

45 Keser äianik, Jisas nuka Jerusalem mena
tonowon. Jisas ko tup ou näwäu owa tonomara,
roat osap kau me rain emwaronuk, erekapu
imine manoin.
46 Kos awarowon, “Meter Anut nukan ämän
jer we moin, ‘Anut nukas äiewon, “Isan ou kiro
roasiret akas is pak aräun ou, *Aisaia 56:7*

utianik, akas okoro päu roat akan ämäi
rawaun omoi senek sare moin." ' " *Jeremaia*
7:11
47 Omre orip orip, Jisas ko kiro tup owa tone
raumara, Anut nukan ämän roasiret tamareäu.
Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore
ämän tamareäi roat pak roasiret kamwareäi roat
näunäu akas Jisas wäun rai ämän ate rain.
48 Utianik, ak kiro onok keseraun kar apu
aparau wa. Owon, roasiret ak orip orip Jisas
nukan ämän roiäi. Ak kon kar ämän utaun senek
itok wa.

20

Karauk roat akas Jisas ko sakau inokos nuru-
won rai totorin.
1-2 Kar omre opok, Jisas ko tup ou näwäu
owa roasiret tamareanik, Anut nukan Ämän
Eposek mare rawon. Anut kamuk raiäi roat
näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak
karauk kamwareäi roat näunäu, akas pemana,
Jisas aurin, "Na owo sakau oianik, kiro onok
keseriäum? Inokos na sakau isowon? Na ik aik."
3-4 Jisas nukas ätäi keser awarowon, "Isas
nais ak totwaraurim, is airowe, Jon ko an jo-
mareäwon ro, ko Anut nukas sakau nuruwon ra,
ara, roat akas sakau nurin?"
5 Keseria, aka aka areanik, äiein, "Ik ko owo
räi aurau? Utianik, ko Anut nukan sakau pakas
an jomareäwon äieta, kos äiäi, keseria, ak owon
akan woiaka epar mau utoi rai aikai.
6 Utianik, ik ko ro pakan sakau orip äieta,
okoro roasiret akas ik aiaukus iwoikona, meiäm,

owon, ak Jon ko Anut nukan ämän roianik, areäu
ro rai sakau ronkateäi."
7 Kesermana, akas äiein, "Jon inokos sakau
nuruwon ik äpu wa."
8 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is nais, inokos
is sakau ironuk, kiro onok keseriäim ak wa
awaram."

Wain woi kameäin roat aru akan totok ämän.
(Matiu 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Jisas nukas kiro totok ämän roasiret maro-
mara, awarowon, "Kar ro ko wain woi momara,
karauk roat kiro woia sarau maun kau mareanik,
sarau mona mona, nuka omsau atapuk pote om
ses rumukäu rawon.
10 Wain nemauk murunuk, owaun ses penuk,
kiro woi atak ros kon kar sarau ro kiro wain
woia sarau me rain roat rawa karauk wain
nemauk oi nuruna, oi kowaun rai, äsimornuk,
potowon. Utianik, kiro woi kame rain roat akas
kiro sarau ro wemana, wain nemauk wäpik orip
erar äsimorna, potowon.
11 Keserna, ätäi kar sarau ro äsimornuk, po-
towon. Ko nais keseriar wemana, aru murianik,
erar äsimorna, potowon.
12 Keserna, kos ätäi kar äsimornuk, potowon.
Ko nais keseriar keserin. Ak ko nais weanik,
kasik känkurena, nowon.
13 Keseria, kiro wain woi atak ros äiewon, 'Is
owosäu? Isan mokoi karar isan woias konun
meieäim äsimoram. Ak kon ämän roumoi, wa
aru muraiei.'
14 Keseria, kon mokoi karar äsimornuk, po-
towon. Kiro roat akas kon mokoi aparmana,
aka aka äiein, 'Kiro woi atak ron mokoi kou.
Kon momok meienuk, kos kon momokun osap

erekapu owai, okon, ik ko weta, meienuk, okoro
wain woi iken saräi. Kir ik kesernam.'
15 Keseria, ak kiro mokoi wain woian imäi
neanik, woi kasakupai wena, meiewon.

Jisas nukas totwarowon, 'Kiro wain woi atak
ros kiro sarau roat owoswarai?
16 Ko koumara, kiro sarau roat erekapu ak-
waronuk, meiena, kiro wain woi karauk roat
akan ipiakap marai.' "

Roasiret ak kiro totok ämän roumana, äiein,
"Kiro onok wa keserai."
17 Jisas nukas ak sakau apwareanik, tot-
warowon, "Kiro ämän Devit nukas meter jer
wewon, kon onoktapau owo senek?

'Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äumoi,
sauk moin.
Rusapai, kiro ou tutu kamuk opokan ou tutu
sakau eposek sarewon.' *Buk Song 118:22*
18 'Inok roasir kiro tutu opok siotorai, kiro
roasir erekapu pitpatir usipnirnaräi. Kiro tutus
kar ro opokup nonuk, kiro ro ko maimai senek
saräi.' "

Roat akas takis aiauk Sisa nuraun itok ra wa rai Jisas totorin.
(Matiu 22:15-22; Mak 12:13-17)

19 Sintore ämän tamareäi roat pak Anut kamuk
raiäi roat näunäu akas Jisas kiro opokar sakau
ataurin, owon, ak äpu ko kiro totok ämän akan
onok mesin awarowon. Ak roasiret imineware-
anik, ak ko sakau atau wa.
20 Keseria, ak karauk roat kau marianik,
äsimwarona, koin. Kiro roat akas ik roat eposek
äiäun rai sätäumana, Jisas apari rain. Ko owo

ämän sät äienuk, sakatianik, omsau akan ro näwäu opok imäi potaun rai keserin.
21 Kiro kau maroin roat akas pemana, Jisas totorin, “Näwäu, ik äpu nan ämän ätär mukiäum, kiro epar. Ik äpu na roat näunäu wa iminewareäum, na Anut nukan onok karar epar ätär mukiäum.
22 Nan ronkat owo senek? Moses nukan sintore ämän opok, ik Rom akan kamwarau ro näwäu aiauk nuraun itok ra, wa ra?”
23-24 Jisas nukas ätäi akan sät ämän äpu momara, awarowon, “Is kar aiauk ätär murowe. Okoro aiauk opok inokon totok enip orip rau?”
Akas ätäi aurin, “Sisa* nukan.”
25 Jisas nukas awarowon, “Owo osap Sisa nukan kiro Sisa nuruwe, owo osap Anut nukan kiro Anut nuraiei.”
26 Ak roasiret akan amiakap kon ämän roin sakau atau senek wa, ak kon ämän awarowon roianik, ronkat sosop oi rain.

Jisas nukas roat meieanik, siräiäi ämän awarowon.
(Matiu 22:23-33; Mak 12:18-27)

27-28 Karauk Juda akan roat näunäu, enmaka Sadusi*, akas äiäi, roat meiäi ätäi wa siräiäi rai äiäi. Karauk Sadusi roat akas pemana, Jisas aurin, “Näwäu, Moses nukan sintore ämän opok keser jer wewon, ‘Kar ro kon wau mokoi wäpik meie ute manonuk, kon amakus awakun wau oumara, mokoi mai. Kiro mokoi meiewon ron senek saräi.’
29 Utianik, kar muti kar ro kon mokoit 7 orip. Mokoi urektapau asik oumara, ko mokoi wäpik meiewon.

30 Keseria, kon amakus kiro asir owon. Ko nais
mokoi wäpik meiewon.
31 Keseria, kar amunakas kiro asik owon, ko
nais mokoi wäpik meiewon. Keseriar pote kiro
roat 7 orip kiro asik oin erekapu mokoi wäpik,
meiein.
32 Kiro roat erekapu meiena, kiro asir ruris
meiewon.
33 Kiro asir roat 7 oripas oin, tawa meiein
roasiret siräiäiei omre opok sirauna, kiro inokon
asir rawai? Omnokou opok, kiro roat 7 orip
meiein akas kiro asir karar oin."

34 Jisas nukas ätäi awarowon, Rusapai roasiret
awau rai rai ak epar ouratäiäi.
35 Kiro roasiret eposek ak meieanik, tawa
awau orip orip rawaun siräiäiei, ak ätäi wa
ouratäiäiei.
36 Ak Anut nukan sarau eitek senek saremoi,
ätäi wa meiäiei. Ak meieanik, siräiein, keseria,
ak Anut nukan mokoit asinakut awau orip orip
rawaiei.
37 Moses nukas roat meiein, siräiäi mesin
äiewon. Rusapai kiro ämän amop rau. Meter
ep arou am eteinak opok jeremara, ko Anut enip
keser mianik, äiewon, Apraham, Aisak, Jekop
akan Eit. *Kisim Bek 3:6*

38 Keseria, Anut ko roat meiein akan Eit wa,
roat orip orip awau raiäi akan Eit. Kon amuk
opok kiro askanai meiein ak erekapu awau rai."

39 Karauk sintore ämän tamareäi roat akas
äiein, "Näu ro, kiro ämän äiem eposek."
40 Keseria, kar ros Jisas kar ämän ätäi totoraun
iminein.

Krais inok.
(Matiu 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Jisas nukas roasiret awarowon, "Owon
roasiret akas Krais ko Devit nukan Mokoi äiäi?
42-43 Devit nukasar Buk Song opok keser jer
wemara, äiewon,

'Anut Näwäu nukas isan Näwäu auruwon,

"Na isan ipi näu kaima taneta, isas nan iwäi
jaunat erekapu itimwareanik, nan isonap mare-
ita, nan inkaruru rawaiei." ' *Buk Song*
110:1

44 Devit nukasar 'Krais ko isan Näwäu' äiewon,
keseria, owoseanik, akas ko kon mokoi äiäi?"

Sintore ämän tamareäi roat akan onok.
(Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)

45-46 Roasiret ak erekapu ämän roi rauna
rauna, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon,
"Ak sintore ämän tamareäi roat akan onok jekur
aparwe. Kiro roat ak omjo eposek mianik,
nepipir ariai. Roasiret akas kiro roat apu opok
ra, amket opok ra pe apwarea, uoraka sur wena,
kiro roat aka nepipiriäi. Ak Juda roasiret akan
tururiäi owa ra, o jaun omoi ra pemoi, tanäun
omoi eposek oiäi.
47 Kiro roat akas wäimäs asiret sätwareanik,
akan owan osap erar oi maneäi. Karauk roat
akan amiakap nais ak Anut aurianik, ämän
rumukäu miäi. Tawa, Anut nukas koi wasare-
waraun ses opok, kiro roat ak usu näwäu senes
owaiei."

21

1 Jisas ko tup ou näwäu owa raunuk raunuk,
roat osap sosop orip akas aiauk Anut nuriäi tup
owan bokis uru mona, apwarwon.
2 Kar wäimäs asir pemara, aiauk eteinak
oirori, 2 toia senek, Anut nuruwon.
3 Jisas ko kiro aparmara, äiewon, "Is epar
senes awarom, okoro wäimäs asir ko aiauk
näwäu senes mowon. Kos karauk roasiret
erekapu itimware rau.
4 Okoro roasiret erekapu ak akan aiauk sosop
rau, karauk aiauk karar oumoi, Anut nurin.
Utianik, okoro asir ko aiauk wäpik senes. Ko
kon aiauk erekapu Anut nuru, ko o kau maun
kar aiauk rawau wa."

Jisas nukas okoro tup ou näwäu aru saräi rai äiewon.
(Matiu 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Karauk Jisas nukan tamareäu roat akas äiein,
"Aiauk eposekus ou ate moin pak mer eposek
roat akas Anut nurin pak aparwe."
6 Jisas nukas ätäi awarowon, "Kiro osap ak
rusapai apari, omre päi opok iwäi jaunakat akas
koianik, kiro ou erekapu aru maiei. Kiro ou moin
aiauk erekapu uräi naiei. Kar aiauk kon omoi wa
rawai."

Jisas nukas tawa usu näwäu päi äiewon.
(Matiu 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Jisas nukan tamareäu roat akas ätäi totorin,
"Näwäu, kiro onok esepa päi? Owo onok amke
penuk, kiro ik äpu mam?"
8 Kos ätäi awarowon, "Ak jekur apai rawe.
Karauk roat akas ak sätwaraiei. Roat sosop akas

pemana, isan enim atea, keser äiäiei, ‘Is Jisas
ätäi imwaraun ro pe raim.’ ‘Omre rusapai peu,’
äiäiei. Ak kiro roat pote wa tainwarau.
9 Ak marai kowai ämän pak marai jejep pak
siarakap kounuk, roumoi, ak wa karkairau. Kiro
onok epar amke päi. Utianik, wasarewaraun ses
kiro kurte wa pekeräi.”
10 Keseria, kos ätäi awarowon, “Kar omsau
pakan roasiret akas siräianik, kar omsau pakan
roasiret pak iwäi muratäianik, weräiäiei.
11 Okoro omnokou opok mim näwäu omsau
atap atap päi. Karauk omsau sou näwäu senes
päi. Karauk omsau sip näwäu atap atap päi.
Omar oik onok atap atap pak iminäun osap pak
päi ak aparaiei.
12 Utianik, kiro osap kurte wa päi. Amke
akan iwäi jaunakat akas ak sakatwareanik, aru
maraiei. Ak isan tamareäim roat isan ämän
are ariaiei, okon, ak tururiäi owa akan ämän
roianik, karapus owa maraiei. Ak imwarea,
omsau kamwareäi roat näunäu akan ipiakap
maraiei.
13 Ak kiro onok kesewarona, akas isan ämän
eposek awaraiei.
14 Kiro omre kurte wa päi opok, akan woiaka
päurar moinai, owo ämän aräun ronkat sosop
wa mau.
15 Owon, isakasar kiro ämän pak ronkat
eposek ak aram. Keserita, akan iwäi jaunakat
akas ak sät ämän moi rai wa awaraiei.
16 Akan momonakat, aninakat, aunakat, amu-
nakat pak akan kinjaunakat pak akan jaunakat
akasar, ak akan iwäi jaunakat akan ipiak opok
maraiei, karauk ak akwarona, meiäiei.

17 Ak isan tamareäim roat, okon, roasiret
erekapu ak mesin kasiaka peanik, sauk maraiei.
18 Utianik, ak jekur rawaiei, akan tapiaka urik
erekapu eposek rawai, karar wa siräi nai.
19 Ak sakau tai rawe. Keserna, akan totomaka
orip orip awau rawai."

Jisas nukas Jerusalem mena aru mai äiewon.
(Matiu 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 Jisas nukas ätäi äiewon, "Ak Jerusalem kon
iwäi jaukut akas pe karirim katorna, aparia, ak
äpu maiei kiro Jerusalem mena rusapai erekapu
aru maiei.
21 Keserna, roasiret ak Juda provins rai om-
torou oik imine manaiei. Roat ak Jerusalem
mena raiäi, kiro mena ute kasik imine manaiei.
Jerusalem mena kasakup raiäi roat, kiro mena
wa tonaiei.
22 Kiro omre usu näwäu ses päi, kiro Anut
nukas roat akan onok aru miäi ätäi amuk arai.
Meter Anut nukan ämän areai roat akas jer wein,
kiro epar päi.
23 Kiro ses opok, asiret amaiwo orip pak asiret
mokoit apur jerai orip ak wopuräiei. Usu näwäu
okoro omnokou opok päi. Anut nukas kasak
pemara, kiro roat aru marai.
24 Karauk roat weräianik, siräpis akwarona,
meiäiei. Karauk roat karapus maraun imware-
anik, kar omsau potaiei. Keseria, kar omsau
pakan roasiret akas okoro mena pe oi rauna
rauna, pote Anut nukasar akan ses patarai äiäi."

Ro Nukan Mokoi kowai.
(Matiu 24:29-31; Mak 13:24-27)

25 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Tawa san, keir,
päi opok onok atap atap päi. Okoro omnokou
opokas urir näwäu mas an opok siräienuk,
roasiret ak kiro roumoi, erekapu iminäiei.
26 Roasiret ak kiro osap omnokou opok päi rai
kame raianik, ronkat sosop mia, akan woiaka
uru näwäu iminäiei. Amiaka koririrai, owon,
omar oikan osap sakau rain erekapu ritratorai.
27 Kiro onok kesernuk rai, roasiret akas Ro
Nukan Mokoi omar oik iou pakas sakau näwäu
orip arou pakas kounuk, aparaiei.
28 Kiro osap penuk penuk, ak sakau tai rainai,
wa iminäu, ak omar oik eisane rawe, owon, Anut
ak imwaraun ses ki kou.”

Suarou käunuk, ak äpu san tawaun ses pera.
(Matiu 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Keseria, Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat
kar totok ämän awarowon, “Ak am suarou pak
karauk am ronkatewe.
30 Utianik, am suarou käienuk, kiro ak äpu
miäi, kiro san tawaun ses pera.
31 Kiro keseriar, ak kiro onok atap atap penuk,
ak äpu maiei, Anut kamwaraun ses pe rau.

32 Is epar senes awarom, okoro roat rusapai
rai ak wa meiäiei opok, kiro kesek onok päi, ak
aparaiei.
33 Okoro omar omnokou pak erekapu
wasaräieir, utianik, isan ämän wa wasaräi,
orip orip rawai.”

Jisas nukan tamareäu roat ak jekur tai rawe.

34 “Ak jekur tai rawe. Warnuk, ak an sakau
orip orip jaiei kiro raiaka käiäi. Ak okoro om-
nokou pakan osapun ronkat sosop owaiei. Ke-
seria, kiro onokus ak aru mare raunuk raunuk,
kiro omre opok Anut Näwäu nuka kurte koi
ak tarwarai. Kiro mukus opur weäi senek
kesewarai.
35 Kiro onok, roat erekapu okoro omnokou rai
opok päi.
36 Ak omre orip orip jekur sakau tai raianik,
Anut nukas ak sakau araun orip orip auraiei.
Keserna, kiro onok ak opok penuk, ak wa aru
marai. Ak Ro Nukan Mokoi amukup jekur tai
rawaiei.”
37 Omre orip orip, Jisas nukas roasiret Anut
nukan ämän tup owa tamareäu. Pututu ko
omtapau enip Olivet kiro opok ninau poteäu.
38 Roasiret ak Jisas nukan ämän rowaun orip
orip taperar poteäi.

22

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun ronkat oin.

1-2 Kar tup enip Pasowa*, roasiret bret jis wäpik
orip jeäi omre pe raunuk, Anut kamuk raiäin
roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak
akas roasiret iminewareanik, Jisas wena, meiäun
ronkat ämäi ämäi oin.

Judas nukas Jisas roat näunäu ipiakap maraun paip marowon.

(Matiu 26:14-16; Mak 14:10-11)

3 Judas Iskariot ko kar Jisas nukan tamareäu
ro. Satan nukas Judas nukan wou uru tonowon.

4 Kesernuk, Judas ko Jisas pak karauk
tamareäu roat rain utwaromara, Anut kamuk
raiäi roat näunäu pak roat tup ou kameäi pak
rawa pote Jisas owose akan ipiakap maraun
awarowon.
5 Ak kiro ämän roumana, ak nepipiria, akas ko
aiauk nuraun rai a atoin.
6 Judas ko ior äumara, ko owose Jisas roat
näunäu akan ipiakap maraun apu itane rawon.
Keseria, kar omre roasiret sosop wa tururiäi
opok ak ipiakap maraun kame rawon.

Jisas nukas Pasowa omre opok o jaun om jekur mowon.
(Matiu 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

7 Kiro omre bret jis wäpik jeäi omre pewon.
Kiro ses opok, Juda roasiret ak sipsip nak manta-
pau wemoi, patan opok amkea, Anut jou muriäi.
8 Keseria, kiro omre penuk, Jisas nukas Pita
Jon ori äsimwatomara, keser awatowon, “Au
potoinair, sumaun omre enip Pasowa opok o
jaun omoi jekur mower.”
9 Awas ätäi auririn, “Ik erapok o jekurau?”
10 Kos ätäi awatowon, “Au kiro mena potaieir
opok, kar ro ko an oremara, pea, au tarwatai.
Kiro ro owa tonai opok tainori tonower.
11 Tonoinair, kiro ou atak ro aurwer, ‘Iken
Näwäus na aisou, isan tamareäim roat pak
sumaun omre opok o jaun ou waru erapok rau?’
12 Keser aursa, kos ou waru kar näwäu
kämioik rau ätär matonuk, au kiro opok ik o jaun
omoi jekur mower.”
13 Au poteanik, Jisas nukas awatowon siar
aparianik, kiro owa o jaun omoi jekur moirin.

Jisas nukas an wain pak bret pak kon tamareäu roat arowon.
(Matiu 26:26-30; Mak 14:22-26, 1 Korin 11:23-25)

14 Pasowa o jaun ses penuk, Jisas kon tamareäu
roat pak o jaun tanein.
15 Kos awarowon, "Isan woias ak pak is amke
okoro o jeita, epar tawa tätäi näwäu senes oita,
meiäm.
16 Is epar senes awarom. Is kiro pasowa o ätäi
wa jam. Anut okoro omnokou kamäun amop
kowai ses opok kiro epar ätäi jam."

17 Keseria, Jisas nukas kap oumara, Anut au-
rmara, äiewon, "Okoro an wain kap orip oinai,
akasar aka aka je nurate pote.
18 Is epar awarom, is tawa okoro wain nemauk
pakan an wa jam. Tawa Anut okoro omnokou
kamäun amop kounuk, kiro epar is ätäi jam."

19 Keseria, ko bret oumara, Anut 'pere' au-
rianik, ipous pararianik, kon tamareäu roat
aromara, äiewon, "Ak oinai, jeie. Okoro isan
enimsau. [Is okoro onok keserim apari ak tawa
isanun ronkateinai, isan enim pakas keseriar
pote keserwe."

20 Ak o je kurena, bret keserwon senek, wain
an kap orip oumara, äiewon, "Okoro wain an
kiro isan karian, Anut nukan paip awau kiro
opok pasar rau, kiro ak arom, jeie.]

21 Utianik, inokos is isan iwäi jaiat ipiakap
murai, kiro ro ko is pak erek tane rau.
22 Ro Nukan Mokoi ko kiro apu meter Anut
nukas sare muruwon tainori manai. Utianik,

kiro ros kon iwäi jaukut akan ipiakap marowon
kiro ro ko wopur."

23 Keseria, kon tamareäu roat aka aka äiein,
"Kiro onok inokos keserai?"

Jisas nukan tamareäu roat aka aka inok näwäu rai ketäiein.

24 Jisas nukan tamareäu roat aka aka
ketäumoi, äiein, "Inok ik kamuk opok ro
näwäu?"
25 Jisas nukas awarowon, "Okoro omnokou
pakan kamwareäi roat ak roasiret akan sarau
roat senek kamwareäi. Kiro roat näunäu akas
äiäi, 'Ik iken roasiret jekur kamwareäum.'
26 Ak kiro onok senek wa keserau. Ro ak
kamuk opok näwäu rau ko mokoi eteinak senek
rawai. Akan kamwaraun ro näwäu ko sarau ro
senek rawai.
27 Inok ro ko näwäu? Kiro ro tane raumara, o
jaun urweäu. Ko ro näwäu ra? Ro o wemoi, oi
koiäu, ko ro näwäu ra? Kiro ro tane raumara,
o jaun urweäu ko epar ro näwäu. Utianik, is
akan ro näwäu is ak kamuk sarau ro senek
sarwaroram.

28 Is opok usu näwäu peäwon, ak is pak orip
orip raianik, is wa utoire maneäi.

29 Keseria, isan monias ak kamwaraun sakau
irowon senek isas nais ak karauk roasiret
kamwaraun sakau arom.
30 Keseria, ak isan mena taneanik, isan patan
pakan o pak an pak jaiei. Ak nais kamwareäi
roat akan sia opok tanea, Israel akan tupsiu 12
orip akan onok wasarewaraiei."

Jisas nukas Pita auruwon, “Nas ‘is ko äpu wa’ äiäm.”
(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

31 Jisas nukas äiewon, “Saimon, Saimon. Satan
nukas ak wit nemauk seperiäi senek na ate
apaisaun Anut nukas auruwon siar keserai.
32 Is nan won sakau maun rai Anut aurimin.
Nan won ätäi is opok pirirmoi, is siarap koumata,
nas ätäi nan sarau jaunat akan woiaka sakau
mar.”
33 Pita nukas ätäi Jisas auruwon, “Näwäu, is na
pak karapus owa potea, meiäun raim.”
34 Jisas nukas Pita ätäi auruwon, “Is epar senes
aisom, Rusapai pututu, kakarau urwäu wa opok,
nas isan enim ämäi momata, ‘Is ko äpu wa’ rai
3 orip äiäm.”

Jisas nukas kon tamareäu roat sakau ämän awarowon.

35 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat
awarowon, “Kar muti is ak Anut nukan ämän
roasiret awaraun äsimwaromin opok, ak kar
aiauk ra, jo ra, su ra wa oi manaiei, ak kar osap
owaun ronkatein ra?”
Akas ätäi äiein, “Ik kar osapun ronkatäu wa.”
36 Jisas nukas ätäi awarowon, “Rusapai kiro
onok atap, inok ro ko aiauk orip ra, jo orip ra,
ko kiro owai. Inok ro ko siräp rumukäu wäpik,
ko kon kar omjo karauk roat aronuk, kau mona,
ko kiro pakan aiauk oumara, kar siräp rumukäu
kau mai.
37 Is epar awarom, meter jer weanik, äiein,
‘Akas kiro ro ko onok aru miäi roasiret pak turur
maiei.’ *Aisaia 53:12*
Kiro jer wein ämän epar rusapai is opok päi.”

38 Kon tamareäu roat akas ätäi äiein, “Näwäu,
siräp rumuk oirori okoro rau.”
Kos ätäi awarowon, “Ak kiro ämän ekep wa
mau äiäk.”

Jisas nukas omtapau enip Olivet opok Anut auruwon.
(Matiu 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Jisas kiro mena utia, kar omtapau enip Olivet
ko kiro opok orip orip maneäu opok potonuk,
kon tamareäu roat akas ko tainori potoin.
40 Kiro mena potea, kos keser awarowon, “Ak
orip orip Anut aurna, Satan nukas ak wa ate
apwarai.”
41 Keseria, ko ak utwareanik, kar ros ai wäun
aiauk atapuk känkurenuk, poteäu senek opok
potomara, kon uou sur wemoi, Anut auruwon.
42 Kos äiewon, “Moni, nakasar okoro usu is
opok rau jäkäi mo. Utianik, na isan ronkat wa
tainorau, nan ronkat karar tainor.” [
43 Kesernuk, Anut nukan sarau eitekus omar
oikas koumara, ko sakau muruwon.
44 Jisas ko usu näwäu owaun ronkatemara,
Anut sakau auruwon. Kesernuk kesernuk, kon
musas karian senekus omnokou opok nowon.]
45 Ko Anut auri kuremara, siräianik, pote kon
tamareäu roat rain opok potowon. Ak woiaka
aru mianik, erekapu ninoin apwarwon.
46 Kos rurawaremara, awarowon, “Ak owon
ekep nini rai? Siräinai, Anut aurwe. Keserna,
Satan nukas ak wa ate apwarai.”

Jisas wena, meiäun koi sakau atoin.
(Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

47 Jisas nukas kon tamareäu roat are maronuk
maronuk, roat näunäu sosop, Judas tainori pote
Jisas sakau atau potoin. Judas ko Jisas nukan
tamuriäu ro. Kos amke Jisas siakup potomara,
oktokorowon.
48 Jisas nukas totorwon, “Judas, na Ro Nukan
Mokoi kon iwäi jaukut akan ipiakap maraun koi
oktokorum ra?”
49 Kon tamareäu roat akas kiro onok keserin
aparia, äiein, “Näwäu, ik ak pak weräiäun itok
ra?”
50 Keseria, karas siräp rumukäu oumara, Anut
kamuk raiäwon ro näwäu senes nukan sarau ro
wem raiar kon rauk näu kaima patir kurewon.

51 Jisas nukas kiro onok aparmara, awarowon,
“Kiro onok wa keserau.” Keseria, kos kiro ron
rauk käu ate oi monuk, ätäi kon rawon senek
sarewon.
52 Keseria, Jisas nukas Anut kamuk raiäi roat
pak roat näunäu pak tup ou kameäi roat pak
awarowon, “Ak weräiäun utupauk pak siräp pak
oianik, is päu ro senek sakatoirianik, iworaun
koi ra?
53 Is tup owa omre orip orip ak pak raiäimin,
ak kiro opok atoiraun utiäin. Utianik, rusapai
kiro akan ses. Okoro omnokou pakan pututu ko
sakau orip.”

Pita nukas Jisas nukan enip ämäi mowon.
(Matiu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 Keseria, Jisas sakau ate oumoi, Anut kamuk
raiäu ro näwäu senes nukan owa imäi potoin.
Pita ko potonar, ämäi ämäi keres keres potowon.

55 Karauk roat akas ep kasik tukurin, Pita ko
karauk roasiret kiro ep uke rain opok potomara,
erek ep uke rain.
56 Kar sarau asires ep arou opok kon nepu
jekur aparmara, äiewon, “Is äpu okoro ro ko
Jisas pak ariäwon ro.”
57 Pita nukas ätäi äiewon, “Is kiro ro äpu wa.”
58 Rai rai, kar ros kon nepu aparmara, äiewon,
“Na nais kon tamusiäu ro.”
Kos ätäi äiewon, “Is kon tamuriäu ro wa.”
59 Ätäi rai rai kar ros äiewon, “Okoro ro ko
Jisas pak ariäu is äpu. Ko Galili provins pakan
ro.”
60 Kos sakau momara, äiewon, “Na kiro ämän
aurem kiro is äpu wa.”
Ko keser äienuk äienuk, kakarau urwewon.
61 Kesernuk, Näwäu nukas pirirmara, Pita
sakamarwon. Pita ko Jisas nukas meter auruwon
ämän ätäi ronkatewon. ‘Rusapai pututu kakarau
urwäu wa opok, na isan enim ämäi momata, is
ko äpu wa rai 3 orip äiäm.’
62 Ko kiro ämän ronkatemara, kasik nomara,
wouti monuk, näwäu waiewon.

Jisas jeje ämän murianik, mänkäsioin.
(Matiu 26:67-68; Mak 14:65)

63 Kiro roat Jisas kame rain akas ko jeje ämän
aurianik, mänkäsioin.
64 Kon amuk omjos pararar momoi, sipou
purianik, totorin, “Na äu, inos na iwosou?”
65 Keseria, jeim arianik, karauk aru ämän
aurin.

Jisas ko roat näunäu amiakap wena, meiäun ate aparin.
(Matiu 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

66 Om teinenuk, tapera, roat näunäu pak Anut
kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän
tamareäi roat pak erek tururia, wasarewareäi
roat näunäu opok Jisas imäi potoin.
67 Akas totorin, "Na Krais, Anut nukas
äsimoisonuk, koumon ra?"
Kos ätäi awarowon, "Utianik, is Krais
awaroita, akan woiaka epar wa maiei.
68 Isas ätäi ak totwaroita, akas isan ämän ätäi
wa airaiei.
69 Tawa Ro Nukan Mokoi ko Anut sakau näwäu
orip nukan ipou näu kaima tane rawai."
70 Akas ätäi aurin, "Keseria, na Anut nukan
Mokoi ra?"
Kos ätäi awarowon, "Io, aka äiäi senek, is Anut
nukan Mokoi."
71 Keseria, akas äiein, "Ik karauk roat
kamware rauta, akas koi kon enkup kar ämän
wa maiei. Owo ämän nukan oksaus ämän
äienuk, roumun. Nukan ämänisar nuka wasare
murai."

23

Jisas ko Pailot siakup imäi potoin.

1-2 Keseria, roat näunäu ak erekapu siräianik,
Jisas Pailot nukan amuk opok imäi potea, kon
enip opok ämän sätäia, äiein, "Okoro ro kos
iken roasiret akan ronkat aru mia, awareäu ak
takis aiauk wa mau rai, äienuk, roiäumun. Kos
äiäu, is Krais, roasiret kamwaraun ro näwäu rai
awareäu. Keseria, ik na siatap imäi koum."

3 Pailot nukas Jisas totorwon, “Na Juda roasiret
akan kamwaraun ro näwäu king ra?”
Jisas nukas äiewon, “Kiro naka äiem senek.”
4 Pailot nukas Anut kamuk raiäi roat pak
roasiret turur rain pak awarowon, “Is okoro ros
kar onok aru mowon aparau wa.”
5 Akas ätäi sakau ämän mianik, keser äiein,
“Kos roasiret amiakap onok aru ätär mareäu.
Ko Judia provins erekapu keserwon. Ko Galili
provins opok onoktoreanik, rusapai Jerusalem
mena keserau kou.”

Jisas Herot-Antipas siakup imäi potoin.

6 Pailot ko kiro ämän roumara, totwarowon,
“Okoro ro ko Galili provins pakan ra?”
7 Akas ko Galili provins pakan äiein roumara,
kos Herot siakup äsimorwon. Herot ko Galili
provins kameäwon ro näwäu. Kiro ses opok, ko
kon mena utomara, Jerusalem mena pote rawon.
8 Jisas ko Herot rawa imäi potona, Herot ko
Jisas aparmara, näwäu nepipirwon, owon, ko
Jisas nukan enip roiäu, om ses rumukäu ko
owose aparam rai rawon. Ko Jisas nukas karauk
kurur atap atap kesernuk, aparaun ronkatewon.
9 Keseria, kos Jisas ämän sosop totorwon, Jisas
nukas kar ämän ätäi aräu wa.
10 Anut kamuk raiäin roat akas tonomana, Jisas
nukan enip opok sät ämän sosop moin.
11 Herot kon marai roat pak, akas Jisas ir
murianik, jeje ämän sosop aurin. Keseria,
Herot nukas kon marai roat awaronuk, kon
omjo eposek Jisas orke muria, ätäi Pailot rawa
äsimornuk, potowon.

12 Herot Pailot ori au meter iwäi rairin, rusapai
kiro ses opok au jaiateir.

Pailot nukas Jisas wena, meiäun awarowon.
(Matiu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39–19:16)

13-14 Herot nukas Jisas ätäi Pailot rawa
äsimornuk, kos Anut kamuk raiäi roat näunäu
pak kamwareäi roat näunäu pak roasiret
erekapu pak urwarnuk, koi tururna, Pailot nukas
awarowon, "Akas okoro ro ätäi is siarap imäi
koianik, roasiret onok aru ätär mareäu rai
airoin. Is akan amiakap totormin is kos kar onok
aru mowon aparau wa.
15 Utianik, Herot ko nais keseriar keserwon. Ko
Jisas nukas onok aru mowon aparwon maro, kos
is jer we murunuk, aparwom. Okoro ro ko kar
onok aru mau wa, ko owon erar wena, meiäi?
16 Isan marai roat awaroita, mänkäsi oumoi,
utona, manai." [
17 Akan onok, Pasowa* sumaun omre opok
orip orip Pailot nukas kar karapus ro utonuk,
maneäu.]
18 Roat erekapu akas urweanik, äiein, "Bar-
Abas erar utota, manai. Jisas weta, meiäi."
19 (Meter kiro mena roat akan kamwareäwon
ro näwäu pak weräianik, Bar-Abas nukas kar
ro wenuk, meiewon. Keseria, ko karapus owa
kurena, rawon.)
20 Pailot nukas ätäi Jisas utonuk, manaun
roasiret awarowon.
21 Roasiret akas ätäi urweanik, sakau äiein,
"Ko am äpäs opok we mota, meiäura."
22 Pailot nukas ätäi awarowon, "Ko owo onok
aru keserwon? Is kos kar onok aru keserwon
aparau wa. Ko erar weta, meiäun itok wa. Is

isan marai roat awaroita, mänkäsi oumoi, utona,
manai."
23 Akas ätäi kakaparar urweanik, äiein, "Ko
am äpäs opok we mota, meiäura."
24 Keserna, Pailot nukas roasiret akan ämän
tainorwon.
25 Pailot nukas Bar-Abas kiro ro kar ro wenuk,
meiewon utonuk, manonuk, ko Jisas marai roat
akan ipiakap marowon.

Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok wena, meiäun imäi potoin.
(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs
opok wäun apu opok imäi potona potona, kar ro
ko Sairini menas näu mena tonaun kowon. Kon
enip Saimon. Apu opok tararia, sakau atea Jisas
nukasar kon am äpäs ämäi potowon kiro oianik,
Saimon ämäi muruna, Jisas tainori potowon.
27 Roasiret sosop Jisas tainori potoin. Kiro
kamuk karauk asiret ko aparmana, woiakati
maronuk, konun waiein.
28 Jisas nukas ätäi pirirmara, awarowon,
"Jerusalem asiret. Ak isanun woiakati momoi,
wa waiäu, ak akan mokoit pak aka mesin
waiewe.
29 Ak jekur rowe, tawa kiro omre päi opok
aka äiäiei, 'Asiret ewit ak nepipiraiei. Asiret ak
mokoi mau wa ak nais nepipiraiei. Asiret ak
mokoi apur wa jeäi ak nais nepipiraiei.'
30 Keseria, kiro ses opok, roasiret akas omta-
pau näunäu awaraiei, 'Ik koi, tonoike mowe.'
Akas omtapau eteinak awaraiei, 'Ik koi kururur
mukia, ämäi mukowe.' *Hosea 10:8*

31 Utianik, ak ro eposek keser aru muruna, ak
ro aru opok owo onok kesewaraiei?”

32 Ro oirori au meter onok aru moirin nais Jisas
pak meiäun kiro mena erek imwate potoin.
33 Kiro mena enip Golgota, enip onoktapau kiro
kesek, ‘op tapau sekerem’. Kiro opok peanik,
Jisas pak kiro ro oirori au onok aru moirin
erek am äpäs opok äsäiware maroin. Kar ro
Jisas nukan ipou näu kaima äsäi moin, kar ipou
saunan kaima äsäi moin. [
34 Jisas nukas äiewon, “Moni, kiro onok keseri,
ak äpu wa, nas akan onok aru jäkäi mar.”]

Keseria, marai roat akas aiauk oianik, satu
sipiräieanik, kon omjo aka inäi owaun keserin.
35 Roasiret ak tai rai Jisas apai rauna rauna,
kamwareäi roat näunäu akas ko ir muria, jeje
ämän aurin, “Ko karauk roasiret sarwareäwon.
Ko Krais kiro ro Anut nukas äsimornuk, kowon
maro, nukasar nuka saräun itok.”

36-37 Rom akan marai roat akas nais ko pe jeje
ämän aurmana, wain an tiu nurianik, aurin, “Na
epar Juda roasiret akan kamwareäum ro näwäu
ra, na am äpäs utoinam, no.”
38 Kon tapau opok keser jer we moin, ‘Okoro
ro ko Juda roasiret akan kamwareäu ro näwäu
king.’

39 Kiro ro aru oirori erek am äpäs opok
äsäi matoin, karas Jisas jeje ämän keser auru-
won, “Na Krais ra roi, nakasar nan enmatsau
sareinam, iu sareit.”

40 Ro karas jauk kermara, auruwon, “Na Anut
iminäu utom ra? Ik erekapu usu karar oum.

41 Iu kiro usu oumur kiro itok, owon iu onok
aru momurin, kiro meiäun itok. Okoro ro ko kar
onok aru keserau wa ko ro eposek erar meiäun
itok wa."
42 Keseria, kos ätäi Jisas auruwon, "Jisas
tawa na ik kamoikau kowaun ses opok na is
ronkateir."
43 Jisas nukas kiro ro auruwon, "Is na epar paip
musom, rusapai na is pak omar oik rawam."

Jisas meiewon.
(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

44 Sankeu san näu kamuk, san jeräu wa, om-
nokou erekapu pututu sare pote, 3 klok iukärir.
45 San jerau wa opok, kiro omjo tup ou näwäu
owa äsäi moin rawon oikas kiräi nopte oirori
sarewon.
46 Jisas nukas urwemara, äiewon, "Moni,
rusapai isan totom nan ipon opok musom."
Ko keser äiemara, kon osou nukasar utomoi,
meiewon.
47 Marai roat akan kamwareäu ro näwäu
ko kiro onok aparianik, Anut nukan enip jou
murmara, äiewon, "Epar senes, okoro ro ko
onok aru wa miäu."
48 Roasiret ak owo onok penuk, apwaraun koi
tururin, ak kiro onok aparmana, ak woiakati
näwäu maronuk, ätäi akan mena ute manoin.
49 Jisas nukan jaukut pak asiret Galili provins
pakas Jisas tainori koin ak erek atapukas tai
raianik, kiro onok keserin apai rain.

Jisas nukan kopeu oi aireu uru moin.
(Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

50 Kar ro kon enip Josep ko Arimatea menan,
Judia provins raiäu. Ko roasiret amiakap ro
eposek raiäu. Ko Juda kamwareäin roat näu näu
akan sarau jaunaka.
51 Ko karauk roat näunäu akan ronkat Jisas
wena, meiäun äiein akan ämän tainorau wa.
Ko Anut okoro omnokou kamäun ätäi kowai rai
kame raiäwon.
52 Kiro ro ko Pailot siakup potomara, Jisas
nukan kopeu oumoi, up uru kuräun totorwon.
53 Keseria, kos Jisas nukan kopeu am äpäs
opokan oumara, omjo ärneus kururur murianik,
aireu uru moin. Kiro up aiauk näwäu uru tuein.
Kiro uru meter kar ro up kuräu wa.
54 Kiro Fraide, osap jekuraun ses opok keserin.
Tup etei, kiro Juda akan sumaun ses.
55 Kiro asiret meter ak Galili provins pakan
Jisas tainori koin, ak erek Josep tainori potea,
kiro aireu uru Jisas nukan kopeu owose maiei
rai ak apari rain.
56 Keseria, kiro asiret ak ätäi akan mena
potea, am anakas sou eposek päun jekur mianik,
sumaun omre penuk, ak sintore ämän tainori-
anik, sumoin.

24

Jisas meieanik, ätäi siräiewon.

1 Tup Näu opok, taperar senes asiret ak kiro am
anakas sou eposek ate moin oianik, Jisas nukan
enipsau opok joutor muraun potoin.
2 Poteanik, kiro aiauk näwäus Jisas nukan up
oksau pene moin erororin aparin.

3 Keseria, ak kiro up uru tonea, Jisas nukan
kopeu aparau wa.
4 Ak kiro onok keserwon aparianik, ronkat
sosop oi rauna rauna, Anut nukan sarau eitek
oirori awan omjo ärneu senes orip kurte pe-
masa, amiakap tai rairin.
5 Merek näwäus akan amiawa senirnuk, kiro
asiret ak iminemoi, akan totomaka manonuk,
ak omnokou apai rauna rauna, kiro sarau
eitek ories awaroirin, “Ak owon ro awau raiäu
meieäin roat akan mena itanerai?
6 [Ko okoro opok rawau wa, ko siräi
manowon.] Ak kiro ämän meter Galili provins
opok raumara, awarowon ronkatewe.
7 ‘Ro Nukan Mokoi sakau ateanik, onok aru
miäi roat akan ipiakap marona, akas ko am äpäs
opok wena, meiäi. Omre 3 opok ko ätäi siräiäi.’ ”
8 Kesernuk, ak kiro ämän Jisas nukas meter
äiewon ronkatein.
9 Keseria, kiro asiret akas up utia, kiro osap
aparin erekapu karauk roat pak kon tamarowon
roat 11 orip turur rain opok pote awaroin.
10 Kiro asiret akan enmaka kiro, Maria ko
Magdala menan, Joana, Jems nukan anak Maria,
karauk asiret pak erek potoin, akas kiro onok
aparin, Jisas nukan tamariäwon roat awaroin.
11 Utianik, kiro roat akan ronkat kiro asiret ak
sätäi räumoi, ak woiaka epar mau wa. [
12 Utianik, Pita ko kiro ämän roumoi,
siräumara, kurte kiro up opok potomara, kiro
up uru omjo ärineu karar aireu uru rawon
aparwon. Ko ätäi owa potomara, kiro onok
keserwon, ronkat sosop oi rawon.]

Näwäu nukas kon tamariäwon roat oirori Emeas mena potoirin opok amiawap pewon.
(Mak 16:12-13)

13 Kiro omre opok, Jisas nukan tamariäwon
roat oirori au kar om enip Emeas mena potoirin.
Kiro menas Jerusalem mena potaun atapuk wa.
14 Au aukarar apu opok pote rai, kiro onok
pewon are are potoirin.
15 Au are potosa potosa, Jisas nukas awan
mekesirawap pemara, tainwate erek potoin.
16 Au ko jekur kon nepu aparau senek wa.
17 Jisas nukas totwatowon, “Au oworäi are
potorair?”

Kos keser totwatonuk, au awan woiaka uru
usu sarewon.
18 Ro karan enip Kliopas nukas ätäi auruwon,
“Na kar menan ro rusapai Jerusalem mena
koumon, okon, na kiro onok umara pewon na
äpu wa ra?”

19 Kos ätäi totwatowon, “Owo onok umara
pewon?”

Awas ätäi auririn, “Kiro onok Nasaret menan
Jisas opok keserwon. Ko Anut nukan ämän areäu
ro näwäu. Anut nukan amukup pak roasiret
erekapu akan amiakap kon sarau pak ämän pak
sakau senes.
20 Iken Anut kamuk raiäi roat näunäu pak
kamoikeäi roat näunäu akas sakau ateanik, am
äpäs opok wena, meiewon.
21 Iken ronkat kos ik Israel roasiret imäikau
kou äiemun. Rusapai tapera omre 3 opok kar
onok pewon.

22 Karauk asiret ik pak erek raiäi akas ik
aikona, ik karkairmun. Ak tapera senes up opok
potoin.
23 Ak kon enipsau aparau wa. Akas ätäi
koianik, ik aikoin, Anut nukan sarau eitek ories
Jisas ko ätäi siräiewon aikoin.
24 Keseria, iken roat karauk kiro up opok potea,
asiret akas awaroin siar aparin. Ak kon enipsau
aparau wa."
25 Keseria, Jisas nukas awatowon, "Awan
ronkat rumukäu wäpik. Meter Anut nukan
ämän roianik, areai roat akas kiro ämän äiein,
au awan woiaka epar mau wa.
26 Au äpu wa ra? Krais ko tätäi näwäu oumara,
tawa ätäi ko Anut nukan sakau owai."
27 Kos Moses nukan ämän pakaima onoktoroi
awatomara, karauk Anut nukan ämän roianik,
areai roat akan ämän pak awatowon. Kos
nuka mesin jer wein ämän onoktapau erekapu
awatowon.
28 Ak Emeas mena siakup pein. Jisas ko
sätäumara, ko kar apu pakas manaurwon.
29 Awas au pak rawaun sakau ateanik, auririn,
"Om irai, okon, na ik pak ne ninam, na wa
manau." Keseria, ko tonomara, au pak rawon.
30 O jaun ses, Jisas nukas bret oianik, Anut
aurmara, bret eneanik, kiro roat ori atowon.
31 Au kiro onok kesernuk, aparia, au äpu
moirin kiro Jisas karar. Keseria, ko kiro pakasar
ämäiewon.
32 Kesernuk, au awaka awaka äieirin, "Iu apu
opok komurin, kos kiro ämän onoktapau Anut
nukan ämän opokas aitowon, kiro omre opokar
iwen woiok siräiewon."

33 Au kiro ämän areanik, kiro omre opokar siräianik, Jerusalem mena ätäi potoirin. Poteanik, Jisas nukan tamariäwon roat 11 orip pak karauk jaunakat pak erek owa turur rain opok pote tarwaroirin.
34 Kiro owa rai roat akas kiro roat ori awatoin, “Epar senes Näwäu ko ätäi siräiewon. Saimon ko aparwon.”
35 Keseria, kiro ro ories ätäi kiro onok apu opok pewon erekapu awaroirin. Awas äieirin, “Kos bret ene itonuk, iu ko äpu momurin.”

Jisas nukan tamarowon roat ak erekapu Jisas aparin.
(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23, Aposel 1:6-8)

36 Kiro roat ories kiro onok aparirin arena arena, Jisas nukasar kurte ak kamuk opok pemara, [awarowon, “Akan woiaka päurar rawai.”]
37 Akas karkairmana, iminein, owon, akan ronkat ak op aparum äiein.
38 Kos ätäi awarowon, “Ak owon, karkairianik, iminei? Owon ak ronkat sosop ourai?
39 Ak isan ipi isi ek aparwe, okoro isaka pe raim. Ak isan ipi atoinai, ak äpu maiei. Op akan enmaksau is apairoi senek wa.”
[
40 Ko keser awaromara, kon ipou pak isou pak ätär marowon.]
41 Ak erar nepipirin. Utianik, ak akan woiaka epar mau wa, ak ronkat sosop oi rain. Kos totwarowon, “Ak karauk o jaun rau ra?”
42 Akas was jerewon oi koi nurin.

43 Ko kiro was oumara, akan amiakap jenuk,
aparin.
44 Kos awarowon, “Is okoro onok meter ak pak
raia, kiro ämän awaromin. Kiro osap meter is
mesin Moses nukan sintore ämän jer pak Anut
nukan ämän roianik, areain roat akan ämän pak
Buk Song opok jer wein päi awaromin, rusapai
epar peu.”
45 Kos akan ronkat are rawa ak Anut nukan
ämän awarowon äpu moin.
46 Kos awarowon, “Kiro ämän opok keser jer
wein, ‘Krais ko tätäi näwäu oumoi, meieanik,
ätäi omre 3 opok siräiäi.’
47 Kon enip opokas kon ämän roasiret marona,
akan woiaka pirirna, Anut nukas akan onok aru
jäkäi marai. Ak kiro sarau Jerusalem mena
onoktoraiei.
48 Akas okoro onok akan amiakas apari omsau
erekapu pote awarowe.
49 Kiro Osou Näu isan Monias ak araun paip
marowon, kiro isas rusapai äsimorita, ak opok
kowai. Ak Jerusalem mena rauna rauna, kiro
Osou Näus koi ak sakau marai.”

Anut nukas Jisas omar oik imäi tonowon.
(Mak 16:19-20, Aposel 1:9-11)

50-51 Keseria, Jisas nukas kon tamariäwon roat
imwaromara, Betani mena manowon. Kiro
opok kon ipou oik momara, kon tamariäwon
roat jekur rawaun ämän aware aware utware
manowon. [Anut nukas ko omar oik imäi
tonowon.]
52 Kesernuk, kon tamarowon roat woiaka er-
erwon orip, ätäi Jerusalem mena potoin.

53 Ak orip orip Anut osap nuriäi owa raianik,
Anut auria, jou muri rain.

Anut nukan Ämän Eposek
New Testament in Girawa

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Girawa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
79f715b0-a1c7-58ec-85a5-b96f2ba338fd